BBC

CZYM ZASTĄPIĆ PLASTIK W OGRODZIE

Wrzesień 9 (60)/2023

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

WŁASNE WARZYWA na całą zimę

CO PRZYCINAĆ we wrześniu?

Narzędzia *do sadzenia*

CUDOWNE CEBULKI *55 kwiatów na wiosnę*

MODNE POMYSŁY z ogrodów Chelsea

Kwiaty cięte z ogrodu do wazonu

Wrzesień 9/2023
cena 17,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636
9 772391 838135 09

DONICZKI
Alan doradza, jak uprawiać w pojemnikach

ROŚLINY DO CIENIA
Carol rozjaśnia ciemne zakątki

POSADŹ CEBULKI
Monty sadzi rośliny cebulowe w donicach

eprasa.pl cecdec

FISKARS®
Niech Twa wyobraźnia rozkwita
fiskars.com

Prenumerata

Gardeners` World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC *Gardeners' World Magazine*. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

Zaprenumeruj *Gardeners' World. Edycja Polska* w wersji drukowanej z rabatem

5% na kwartał (3 wydania)
10% na rok (10 wydań)
25% na dwa lata (20 wydań)

Zamów prenumeratę na
www.UlubionyKiosk.pl
Przesyłka gratis

Welcome

Doświadczenia ostatnich lat nauczyły nas, że ogrodnictwo tak dobrze wpływa na zdrowie i daje tak wiele radości, że gdy letnie słońce zaczyna coraz częściej przeświecać przez mgłę, a na krzewach pojawiają się delikatne nitki babiego lata, my, ogrodnicy, nie poddajemy się jesiennym nastrojom. Mamy tyle ważnych zadań do wykonania!

Wrzesień to idealny czas, by chwycić za narzędzia (str. 109) i w końcu dosadzić rośliny, o których marzyliśmy przez upalne miesiące. Projekty z Chelsea Flower Show to jedna z najlepszych inspiracji – prezentujemy więc 6 nagrodzonych ogrodów z tegorocznej wystawy (str. 46) oraz kilkanaście rozwiązań na małe przestrzenie w różnych stylach (str. 52).

Choć teraz, patrząc na wyraziste kolory wrześniowych kwiatów i dorodne owoce, które dumnie trzymają się gałęzi, otaczanie się kolorem może wydawać się niepotrzebne, to po zimowych, szarych miesiącach kiełkujące rośliny spowodują radosne ożywienie w naszych sercach i będą idealnym akcentem na początek kolejnego sezonu. Dajmy się więc ponieść fantazji i na przekór pogodzie już teraz dobierzmy kwiaty na powitanie wiosny. W przewodniku po wiosennych roślinach cebulowych (str. 28) pokazujemy gatunki i odmiany, które pozwolą cieszyć się kwiatami od końca zimy do późnej wiosny. Jeśli nie masz już miejsca na rabatach albo jak w Longmeadow podłoże w Twoim ogrodzie nie jest dobre dla wiosennych roślin cebulowych tak jak Monty, wybierz uprawę w donicach (str. 22) – która daje swobodę komponowania i zapewnia roślinom idealne warunki wzrostu.

Jeśli potrzebujesz kwiatów do domowych bukietów na kolejny sezon – sięgnij po propozycje Louise (str. 41). A jeśli pragniesz stworzyć egzotyczny zakątek w domu, posadź palmy wybrane przez Sylwię (str. 70). Zieleń ich liści pozwoli Ci przenieść się w wyobraźni do ciepłych krajów.

Jeszcze teraz, we wrześniu możesz zapewnić sobie warzywa na zimowe zbiory. Kasia przekonuje (str. 95), że wbrew pozorom wiele z nich nawet pod śniegiem nie straci wigoru.

Małgorzata Wójcik
Redaktor naczelna
malgorzata.wojcik@avt.pl

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Joe Swift
Nagradzany projektant ogrodów, prowadzi pracownię w Londynie. Pisze o wszystkich aspektach ogrodnictwa, dla nas projektuje kwiatowe rabaty.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl cecdee7440

SPIS TREŚCI

wrzesień 2023

LUBIMY

8 Gwiazdy września

20 Aksamitki

INSPIRACJE

22 Ogród Monty'ego
Rośliny cebulowe w donicach

28 Wiosenne cebule
55 bajecznie kolorowych roślin

36 Rośliny do zadań specjalnych
Gatunki do cienia

41 Kwiaty cięte
Na każdą porę roku

46 Inspirujące ogrody
Z Chelsea Flower Show 2023

52 Pomysły do wzięcia
Rozwiązania na małe przestrzenie

58 Od czego zacząć?
Uprawy w pojemnikach

64 Wypełnione po brzegi
Japońskie donice

75 Rozkoszne rozchodniki
Na rabaty i do zadarniania

86 Ogrodnicy dla planety
Zrezygnujmy z plastiku

106 Przycinanie
Drzew i krzewów

109 Polecamy
Podstawowe narzędzia do sadzenia

ROŚLINY DONICZKOWE

70 Palmy do uprawy w domu

FAUNA W OGRODZIE

80 Zrób to sam – budka lęgowa

82 Nastrosz topolowiec

FELIETON

19 Cały Monty

120 Opowieści Titchmarsha

22
Aby zapewnić sobie barwy pod koniec zimy i na całą wiosnę Monty sadzi rośliny cebulowe. Skorzystaj z jego porad, a wszystko pójdzie jak z płatka

46
Zagospodarowanie małej przestrzeni to wielka sztuka – zainspiruj się nagrodzonymi ogrodami z Chelsea Flower Show 2023

80
Zbuduj budkę lęgową, aby zaprosić ptaki do ogrodu. Ten projekt łatwo wykonasz samodzielnie

eprasa.pl cecdee7440

TEMATY Z OKŁADKI

106
109
28
41
86
95
46, 52
58, 36, 22

Zdjęcie: DoraZett /AdobesStock

DODATEK SPECJALNY: WARZYWA I OWOCE

84 Mahonia na talerzu
92 Fasolka szparagowa
95 Warzywa na jesień i zimę
100 Ekosposoby na oszczędzanie

PRENUMERATA s. 121

20
Aksamitki to łatwe w uprawie rośliny, które zapewniają mnóstwo barw aż do jesieni – przekonuje Graham Rice

86
Sally Nex nadchodzi z pomocą, udzielając wskazówek, jak zmniejszyć naszą zależność od problematycznego surowca, jakim jest plastik

106
Frances Tophill wyjaśnia, jak prawidłowo przyciąć młodą brzozę oraz krzewy ozdobne

109
Nadchodzi czas jesiennego sadzenia, więc Kay Maguire poleca niezbędne narzędzia

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, NEIL HEPWORTH, BOŻKA PIOTROWSKA

Plan działań we wrześniu

SPRAWY DO ZROBIENIA

113 Wyczyść szklarnię
114 Posadź czosnek
115 Napraw trawnik
116 Zadbaj o dalie
117 Przygotuj sadzonki truskawek
118 Zacznij zbierać dynie
119 Wysiej maki

eprasa.pl cecdee7440

Lista zakupów

◀ Jej wysokość Porcelana

Zachowaj wspomnienia z nadmorskich podróży. Zaplanuj kolejną wakacyjną przygodę, pijąc herbatę w porcelanowym kubku. Sprawdź, dokąd zaprowadzi Cię nazwa Cairngorm, która określa nie tylko jego kształt, ale również pasmo górskie. A może zauroczy Cię Suffolk, Braemar czy archipelag Orkney? Historyczne krainy Celtyckie Argyll i Bute lub wyspa Iona pobudzą Twoją wyobraźnię. Który z kubków z kolekcji DUNOON będzie Twoim kolejnym zakupem? Możesz wybrać spośród ponad dwudziestu kształtów kubków oraz blisko tysiąca różnych wzorów. Zapraszamy na wspólne zakupy i wakacyjne zwiedzanie!

www.atut-primar.pl
www.domprezentow.pl

▲ Zamiatarka ręczna KG 550

Kompaktowa zamiatarka STIHL KG 550 to doskonałe rozwiązanie do prac porządkowych wokół domu i w ogrodzie. Wydajny system zamiatania Multi-Clean pozwala zebrać wszelkiego rodzaju zabrudzenia. 8-stopniowa centralna regulacja wysokości zapewnia dopasowanie do różnych podłoży. Zbiornik na odpady o pojemności 25 l. Polecana do stosowania na asfalcie, betonie płukanym i kostce brukowej.

www.stihl.pl

▲ Uniwersalny pojemnik na narzędzia ogrodowe CADDY

Niezbędne akcesorium dla każdego szczęśliwego posiadacza ogrodu. Kosz został wykonany z wysokiej jakości poliestru, dzięki czemu jest niezwykle mocny i doskonałe nadaje się do użytku podczas wszelkich prac ogrodowych. Kosz może służyć jako organizer na akcesoria ogrodowe lub pojemnik na odpady. Ten wielozadaniowy pojemnik będzie pomocny przy każdej pracy w ogrodzie czy na działce, a po skończonej pracy bez trudu go złożysz, aby zajmował niewiele miejsca w garażu czy piwnicy. Kosz posiada średnicę 26,5 cm oraz wysokość 28 cm (po złożeniu 5 cm).

www.emako.pl

▶ Etykiety na przetwory Aurelia Vintage

Naklejki serii Aurelia Vintage wykonane są na dwóch różnych materiałach: na folii samoprzylepnej (całkowicie wodoodporne, mają wysoką odporność na zadrapania i ścieranie) lub na papierze samoprzylepnym (wersja ekonomiczna). Jeśli obawiasz się, że w miejscu, w którym przechowujesz przetwory jest zbyt wysoka wilgotność i sporadycznie może pojawić się skroplona woda, najlepszym wyborem będą naklejki wodoodporne. Etykiety wydrukowane są w technice druku cyfrowego.

Wymiary 76 x 76 mm

www.pieknekartki.pl

◀ Cebulki przebiśniegów Śnieżyczka Elwesa

Cebulki przebiśniegów sadzimy od września do listopada do wzbogaconej kompostem ziemi na głębokości około 6 cm. Przebiśniegi najlepiej rosną w miejscach ocienionych lub lekko słonecznych oraz pod koronami dużych drzew i w otoczeniu krzewów. Nadają się do naturalizacji. Odpowiada im praktycznie każda ziemia żyzna i wilgotna. Pozostawione na tym samym miejscu na kilka lat pięknie się rozrastają, tworząc malownicze kępy.

www.cebule-kwiatowe.pl

▼ Notatnik na zapiski ogrodnicze

Personalizowany notes dla ogrodniczki lub ogrodnika to świetny pomysł na prezent dla każdego, kto ma hobby związane z uprawą roślin. Dzięki niemu można mieć wszystkie aspekty pielęgnacji roślin pod kontrolą. Jest to też ładny dodatek do kuchni, który można postawić na regale obok książki kucharskiej.

www.swistakpakuje.pl

eprasa.pl cecdee7440

◀ Sterowniki serii X2 Hello Green

Sterowniki serii X2 są godnymi następcami popularnych sterowników X-Core. Charakteryzują się podobnymi, niezawodnymi i wydajnymi funkcjami, a jednocześnie przenoszą zarządzanie nawadnianiem na wyższy poziom dzięki możliwości dodania obsługi sieci Wi-Fi w celu zdalnego zarządzania oraz funkcjom oszczędzania wody dostępnym poprzez oprogramowanie Hydrawise. Sterowniki X2 można programować tradycyjnie z użyciem pokrętła, jak w sterownikach X-Core. W przypadku dodania modułu WAND menu poprowadzi użytkownika przez szybkie i łatwe programowanie sterownika z użyciem smartfona lub komputera. Aplikacja Hydrawise umożliwia uzyskanie najlepszych oszczędności wody poprzez automatyczne dostosowanie harmonogramów nawadniania w oparciu o dane o lokalnej pogodzie pozyskane z Internetu. Sterowniki te pozwalają utrzymać zdrową roślinność, jednocześnie ułatwiając zarządzanie nawadnianiem i zmniejszając koszty obsługi instalacji nawadniających. Tworzenie harmonogramów nawadniania jest szybkie, a aktualizacje stanu sterowników w czasie rzeczywistym pozwalają skutecznie zarządzać nieograniczoną liczbą sterowników.

www.hellogreen.pl

▼ Wąska łopatka do sadzenia

Ergonomiczne, wielofunkcyjne narzędzia do pielęgnacji małych roślin, zarówno doniczkowych, jak i rabatowych. Wykonane są z poliamidu wzmocnionego włóknem szklanym. Tworzywo to jest bardzo wytrzymałe i łatwe do utrzymania w czystości. Zaokrąglone krawędzie narzędzia nie uszkadzają korzeni. Idealna do pielęgnacji roślin w wąskich grządkach i na balkonach.

www.fiskars.pl

▶ Pałeczki zapachowe FRESH LEAVES

Zaproszenie do odkrycia uroków tajemniczego ogrodu pełnego roślin jedynych w swoim rodzaju. Bogactwo tuberozy łączy się z wonną mimozą, aby wypełnić przestrzeń uwodzicielską esencją, odważnie kontrastującą z pikantnym pieprzem habanero. Wyjątkowy zapach, który wyłania się z nieoczekiwanego kontrastu.
Nuty podstawowe: różowy pieprz, liście kolendry, pieprz habanero, pomarańcza
Nuty serca: gorzka pomarańcza, tuberoza, mimoza
Nuty głębi: paczula, piżmo

www.zara.com

▲ Narzędzia ogrodowe z linii damskiej

Stworzone z myślą o kobietach, w pięknej oryginalnej kolorystyce i odpowiednio dobranych gabarytach, dzięki czemu praca w ogrodzie staje się jeszcze przyjemniejsza. Posiadają głowice wykonane z wysokiej jakości stali i lakierowane trzonki z drewna sosnowego lub metalowe, zakończone plastikową rączką, w zależności od modelu. W skład linii wchodzą m. in. szpadel ostry, szpadel prosty, grabie metalowe, grabie plastikowe i motyczka prosta z widełkami

www.big-ogrod.pl

◀ Kompostownik ogrodowy drewniany 600 l

Solidnie wykonany kompostownik, pomalowany mieszanką naturalnych olejów i żywic. Doskonale nadaje się do każdego ogrodu. Powłoka pomaga w zwalczaniu pleśni, grzybów i szkodników rozkładających drewno. Kompostownik jest wyposażony w pokrywę z zawiasami do łatwego napełniania i dolną klapę do łatwego usuwania kompostu. Dostarczany częściowo rozmontowany, łatwy w montażu. Długość x szerokość x wysokość: 80 x 85 x 103 cm.

www.kokiskashop.pl

▶ Wielka księga ogrodnika i działkowca. Praktyczny poradnik

Wolfgang Kawollek
Wydawnictwo Publicat

Wielka księga ogrodnika i działkowca to kanon wiedzy ogrodniczej; książka nieodzowna dla każdego, komu marzy się własny kawałek zieleni. Zawiera odpowiedzi na setki pytań z wielu dziedzin ogrodnictwa. Wszystkie zagadnienia omówiono w przystępny sposób, wyróżniono najistotniejsze informacje i cenne wskazówki. Ponad 1000 kolorowych rycin i zdjęć krok po kroku ilustruje poszczególne czynności oraz prezentuje rośliny (przegląd najpiękniejszych kwiatów, roślin nadających się do uprawy w pojemnikach oraz najważniejszych warzyw i ziół).

www.ulubionykiosk.pl

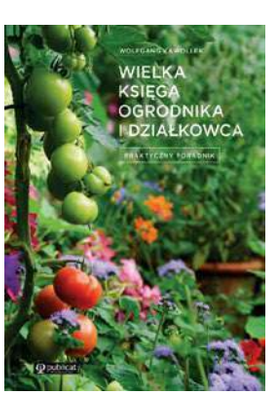

eprasa.pl cecdee7440

„Kąpiemy się w cieple wrześniowego słońca, które rozgrzewa wszystkie stworzenia”

Henry David Thoreau

eprasa.pl cecdee7440

Lubimy wrzesień

Być może mówiłem to już wcześniej, ale uwielbiam wrzesień, który jest niemal idealną mieszanką powitań i pożegnań. To nowe szkolne buty i nieskazitelnie czyste mundurki dla dzieci, nowy dzień w pracy po gorących wakacjach i nowe, łagodne powietrze po kilku miesiącach upałów (jestem niepoprawnym optymistą). Jednocześnie rośliny na rabatach, które sprawiały nam tak wiele przyjemności latem, zaczynają przekwitać, aby zrobić miejsce dla ostatniej tury kwiatów, zanim nastanie chwalebna jesień.

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

GWIAZDA MIESIĄCA

Rutewka Delavay'a (*Thalictrum delavayi*) 'Hewitts Double'

Rutewki wyznaczają lato. Istnieją odmiany, które kwitną w czerwcu lub lipcu (jak rewelacyjna *T.* 'Black Stockings' i niesłychanie wysoka *T.* 'Elin') oraz takie jak ta, które kwitną na koniec lata. I całe szczęście, ponieważ jest absolutnie rozkoszna. Małe, kiwające się główki wyrastają na łodygach tak cienkich i delikatnych, jak kość strzałkowa komara. Ta roślina dodaje rabatom lekkości, co wyraźnie tutaj widać, kiedy pozuje razem z hortensją. Równie dobrze prezentuje się z niebieskim przetacznikiem i dziarskim różowym zawilcem.

Kępy podziel wiosną. Na wietrznych stanowiskach może potrzebować podparcia palikiem. Kontakt z wrażliwą skórą może spowodować wysypkę, więc załóż rękawiczki.
Wysokość x Szerokość 1,5 m x 50 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

7440

SZAŁ(WI)OWY EFEKT

Wszyscy kochamy niespodzianki, a ta jest jedną z najlepszych: właśnie wtedy, gdy myślisz, że większość szałwii dała już z siebie wszystko, dostajemy kwiaty w kolorze ustronnej zatoki na wybrzeżu Amalfi, falujące na delikatnej bryzie. Brunatna trawa zapewnia im doskonałą oprawę.

Szałwia bagienna (*Salvia uliginosa*)

Jedyna szałwia, która lubi wilgotną glebę, więc sprawdzi się na brzegach stawów. Rozmnażaj wiosną przez sadzonki pobrane u podstawy rośliny. **W x S** 1,5 m x 70 cm

Trzęślica (*Molinia*) 'Edith Dudszus'

Gęsta trawa tworząca kępy z fioletowo-czarnymi kwiatami. Jesienią źdźbła przebarwiają się na pomarańczowy blond. Dziel wiosną.
W x S 1 m x 50 cm

Z IMBIREM

Często ogrody najpiękniej prezentują się w czerwcu, a później nieco gasną. Jednym ze sposobów na uniknięcie tego jest zaplanowanie ogrodu, który wraz z upływem lata nabiera nieco egzotyki. Róże i wiejskie rośliny w większości już przekwitły, więc pojawia się miejsce na duże tropikalne liście i wyraziste kolory. Z tą imbirowatą rośliną dostajesz jedno i drugie: liście jak flagi i rewelacyjne pomarańczowe kwiaty.

Wianecznik (*Hedychium*) 'Assam Orange'

Podziel kłącza (bulwkowate korzenie) na wiosnę, aby uzyskać więcej roślin. Chroń przed zimnymi wiatrami i solidnie wyściółkuj dla ochrony przez zimę.
W x S 3 m x 1 m

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

PNIE I PIANA

Dzięki niewielkiemu, ale odpowiedniemu cięciu będzie to rewelacyjne drzewo do mniejszego ogrodu lub, pozostawione bez przycinania, zamieni się w dobrze wyglądający krzew. Ma wspaniałe kwiatostany pełne białych kwiatów i bardzo charakterystyczne zwinięte liście. Świetnie sprawdza się jako centralny element całej lawiny kolorów późnego lata.

Heptakodium chińskie (*Heptacodium miconioides*)

Pachnące kwiaty z interesującymi działkami kielicha, które pozostają po opadnięciu płatków korony. Ładna kora. Sadzonki pobierz wiosną lub latem.
W x S 6 m x 4 cm

Werbena patagońska (*Verbena bonariensis*)

Jedna z tych roślin, która powinna znaleźć się w każdym ogrodzie – zwłaszcza nowo założonym. Pasuje do wszystkiego. Lubi dużo słońca.
W x S 1,6 cm x 40 cm

Eurybia x *herveyi*

Kiedyś zaliczano ją do astrów. Rozwija mnóstwo stokrotkowych kwiatów. W sprzyjających warunkach łatwo się rozrasta. Podziel na wiosnę.
W x S 70 cm x 50 cm

PHOTO: JASON INGRAM

NA GÓRZE SAME RÓŻE

Jeden z moich ulubionych krzewów. To trzmielina pospolita, która razem z głogiem, kaliną czy dereniem jest składnikiem wielu rodzimych polnych żywopłotów. W przeciwieństwie do pozostałych gatunków, trzmielina czeka do końca lata, aby zaprezentować swoją najlepszą sztuczkę. Różowe owoce na zdjęciu zaraz pękną, ukazując wspaniałe pomarańczowe nasiona. Oprócz tego liście również pięknie się przebarwiają. Prawdziwa jesienna uczta.

Trzmielina pospolita (*Euonymus europaeus*)

Rozmnażaj latem przez sadzonki lub zbieraj nasiona. Wymaga lekkiego cięcia tylko wtedy, gdy za bardzo urośnie.

W x S 3 m x 3 m

DO ZACHOMIKOWANIA

Uprawa leszczyny na orzechy to akt najwyższego optymizmu, bo nie tylko ty myślisz o bezie orzechowej czy choćby słoiku domowej Nutelli. Wiewiórki także czekają cierpliwie i zawsze pokonają cię w wyścigu o orzechy! Jeśli będziesz mieć dużo szczęścia, to też trochę dostaniesz, a jeśli nie, to przynajmniej możesz cieszyć się liśćmi.

Leszczyna pospolita (*Corylus avellana*)

Niezawodny rodzimy krzew (lub drzewo, jeśli pozwolisz mu tak rosnąć). Atrakcyjne liście, wspaniałe kwiaty i fantastyczne źródło podpórek dla roślin, jeśli przytniesz leszczynę na odrośla.

W x S 5 m x 5 m

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

Hello green®

Oficjalny dystrybutor marki Hunter w Polsce.
Kontynuacja działalności Hunter Polska.
Od 1997 roku na rynku.
Najlepsze warunki dla dystrybutorów

Systemy nawadniania Hunter

Systemy kapilarne Mona

Żywe Zielone Ściany

HelloGreen
ul. Marynarki Polskiej 59
80-557 Gdańsk
tel. +48 (58) 344 58 20
tel. kom. +48 602 455 959
e-mail: biuro@hellogreen.pl
www.hellogreen.pl

Hunter®

eprasa.pl cecdee7440

JESIENNE FRAKTALE

Przypominające fraktale kwiatostany hortensji bukietowych rozwijają się i różowieją stopniowo, zaczynając u podstawy, a kończąc na wierzchołkach. Duże różnice w temperaturze pomiędzy dniem i nocą wpływają na intensywniejsze wybarwienie kwiatostanów, ale wrzesień to już ostatnia prosta dla hortensji. Za chwilę jej kwiatostany zamienią się w brązowe suszki i w tej formie zaczną kolejne życie, które potrwa do końca jesieni.

Hortensja bukietowa (*Hydrangea paniculata*) FRAISE MELBA 'Renba' PBR
Odporna na mróz odmiana o kwiatostanach do 35 cm długości. Lubi wilgotne stanowiska, dobrze oświetlone. Przytnij krótko w kwietniu dla silnych pędów i wielkich kwiatostanów.
Wysokość x Szerokość 2 m x 1,5 m

TEKST ŁUKASZ SKOP
ZDJĘCIA BOŻKA PIOTROWSKA

eprasa.pl cecdee7440

WIELKA GRA

Wrzesień przynosi finał lata i rozstrzygniecie rozgrywek pomiędzy roślinami o tytuł tych najpiękniejszych, które od czerwca niestrudzenie prześcigały się w dostarczaniu kwiatów. Dalie, oczywiście, nie biorą w tym konkursie udziału, pozostawiając konkurencję daleko w tyle. Kiedy dni się ochładzają, one łapią drugi oddech i kwitną do upadłego, a w podziemnych kłączach już magazynują energię na przyszły rok.

Dalia (*Dahlia*) 'Twilight Time'
Pasteloworóżowe końcówki płatków z białym środkiem i żółtą nasadą. Kwiatostany o średnicy około 10 cm. Doskonała na rabaty i na kwiat cięty.
W x S 100 cm x 60 cm

Dalia (*Dahlia*) 'Grand Finale'
Dalia półkaktusowa o wiśniowoczerwonych płatkach muśniętych bielą na końcówkach. Kwiatostany o średnicy do 25 cm. Kwitnie od lipca do listopada.
W x S 120 cm x 60 cm

eprasa.pl cecdee7440

JABŁKOLOGIA

Gdzie zginął smak dawnych odmian jabłek? Czy nowe odmiany zatraciły go kosztem odporności na choroby i większej plenności, czy wspomnienia sprzed lat mocniej zapisały się w pamięci od tych bieżących? Najlepiej przekonać się samemu, próbując takich odmian jak 'Kalterer Böhmer', która obecnie nie jest uprawiana komercyjnie, a pochodzi z około 1810 roku.

Jabłoń domowa (*Malus domestica*) 'Kalterer Böhmer'
Stara tyrolska odmiana deserowa, która owocuje w 5-6 roku uprawy. Miąższ owoców biały, soczysty, słodko-winny. Odporna na mróz. Drzewo o średniej sile wzrostu, **W x S** zależne od rodzaju cięcia i podkładki

eprasa.pl cecdec

FRYKASY NA ZAPASY

Dojrzewające od początku miesiąca owoce derenia prezentują całą paletę odcieni czerwieni, lecz wszystkie są nieznośnie kwaśne, dopóki same nie opadną z gałązek. Tylko te zebrane z ziemi mają wyjątkową słodycz, jednak długo tak nie poleżą, bo po dwóch dniach nie będą się już nadawały do spożycia. Zbierz je szybko i ciesz się ich smakiem przez całą zimę po przetworzeniu na dżem lub galaretkę, która tężeje bez dodatku substancji żelujących.

Dereń jadalny (*Cornus mas*) 'Macrocarpa'

W okresie dojrzewania owoców rozłóż pod drzewem plandekę, która ułatwi zbiory i zapobiegnie zabrudzeniom. Z wysiewu dereniowych pestek można otrzymać podkładki do szczepienia szlachetnych odmian.
W x S 5 m x 4 m

REKLAMA

eprasa.pl cecdee7440

BŁĘDNY RYCERZ

Ta krwistoczerwona kanna jeszcze dzielnie walczy o uwagę swoimi atrakcyjnymi kwiatostanami, ale i ona wkrótce będzie musiała odwiesić oręż i udać się na zasłużony zimowy odpoczynek. Tymczasem z wrześniowymi fioletami astrów wciąż podbija serca niewiast, chociaż płatki zdradzają co nieco trudy i znoje wielu odbytych pojedynków – głównie z pogodą.

Paciorecznik (*Canna*) 'Black Knight'

Do uprawy w gruncie i w obszernych donicach. Latem zasilaj regularnie płynnym wieloskładnikowym nawozem do roślin kwitnących. Wykop przed pierwszym przymrozkiem i przechowaj przez zimę w chłodnym miejscu bez dostępu mrozu. Rozrośnięte kłącze podziel wiosną przed wysadzeniem.

W x S 80 cm x 50 cm

eprasa.pl cecdee7440

Felieton

Cały Monty

W społeczeństwie zaszły ogromne zmiany odkąd w roku 1968 po raz pierwszy wyemitowano program *Gardeners' World*. **Monty** zadaje sobie pytanie, czy nadal istnieje „typowy" widz?

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD

W czerwcu, gdy przeprowadzano ze mną wywiad podczas święta ogrodów w pałacu w Hampton Court, zadano mi pytanie, do kogo jest skierowany program *Gardeners' World*. Było interesujące – po części dlatego, że nigdy nie padło podczas tysięcy innych wywiadów, a po części, ponieważ zadaję je sobie stale – podobnie, jak cała realizująca program ekipa.

Ogrodnictwo się zmienia. Powiedziałbym, że jest to nieuniknione i absolutnie naturalne, ale chodzi o coś więcej. Z różnych powodów stajemy się społeczeństwem, z którego rozpoznaniem moi rodzice – urodzeni ponad sto lat temu – mieliby wielkie trudności. Uważam, że większość tych zmian to dobra rzecz, ale wiem, że adaptacja do zmian jest trudna i budzi niepokój. Oznacza to, że dla wielu z nas *Gardeners' World* jest ostoją przyzwoitości i normalności, w której mogą się schronić przed wytrącającą z równowagi osobliwością współczesnego życia i poczuć się bezpiecznie. Mniej więcej tak czuję się we własnym ogrodzie. Jest to między innymi moja „bezpieczna przystań".

> *„Aby ogrodnictwo działało, musi obejmować całą różnorodność sytuacji – i cieszyć się nią"*

Ale jeśli spróbujesz pokazać w telewizji tylko to, wydarzą się dwie rzeczy: po pierwsze wystąpi ryzyko, że „bezpieczeństwo" stanie się mdłym lukrem i przekształci w przytulną nostalgię za światem, który nigdy nie istniał. Po drugie możemy stać się obcy dla mnóstwa ludzi, którzy wyrośli już w tym nowoczesnym świecie.

Moje dzieci i ich przyjaciele, z roczników 1985-1990, nigdy na przykład nie słyszeli o Geoffie Hamiltonie, a co dopiero o Percym Throwerze. Do niedawna żadnemu z nich nawet nie przychodziło do głowy, żeby pooglądać sobie *Gardeners' World* z własnej woli – a kiedy wreszcie to robią, przyznają to z lekkim zakłopotaniem.

Nie są już dziećmi ani nawet nie można ich określić mianem młodzieży. Za kilka lat wielu z nich będzie świętować czterdziestkę, a najmłodsi trzydziestkę. Mają wspólników i kredyty, są rodzicami, a niektórzy z nich łysieją, lekko tyją i odczuwają jakieś drobne niedomagania. Czy *Gardeners' World* jest dla nich?

Jest już kolejny „rzut" dorosłych – nieco młodszych, kończących studia, zaczynających pracę i zastanawiających się, czy kiedyś będzie ich stać na dom. Są bystrzy, pracowici i mocno leży im na sercu przyroda, kwestie środowiskowe i planeta, którą odziedziczyli. Czym jest dla nich *Gardeners' World*? Jeśli w ogóle czymkolwiek?

Kiedyś często się słyszało, że do ogrodnictwa dojrzewa się w kwiecie wieku, że dojrzałość ta przychodzi w pakiecie z pierwszym domem, ustatkowaniem się i – w domyśle – przeobrażeniem w dojrzałą osobę dorosłą. Ale nie da się już tego obronić – jeśli w ogóle kiedyś się dało. Mamy już pokolenie, którego przedstawiciele być może nigdy nie będą właścicielami domów i może nigdy się nie „ustatkują", ale uwielbiają uprawiać rośliny i kochają świat w jego wymiarze fizycznym równie mocno jak właściciele z dumą prowadzonych ogrodów. Aby ogrodnictwo działało, musi obejmować całą różnorodność sytuacji – i cieszyć się nią.

Do kogo więc mówię, gdy co miesiąc staję przed kamerą *Gardeners' World*? Gdy 35 lat temu zacząłem być prezenterem programów ogrodniczych, wyobrażałem sobie, że mówię do Mary – cioci mojej żony. Ale już tak nie jest.

Jest niewielka, ale dość głośna grupa widzów, którzy postrzegają *Gardeners' World* jako szansę zarówno na potwierdzenie własnej ogrodniczej wiedzy, jak i głośne wyrażenie dezaprobaty dla wszystkiego, co jest pokazane lub zrobione w sposób inny, niż ich własny. Kiedyś bardzo się staraliśmy, aby ugłaskiwać tę „ogrodniczą mafię", ale już tak nie jest. Są mile widziani jako widzowie *Gardeners' World*, ale program nie jest skierowany wyłącznie do nich.

Sądzę, że odpowiedź jest taka, iż *Gardeners' World* musi oczywiście zapewniać rozrywkę i wiedzę wszystkim posiadaczom wszelkiego rodzaju ogrodów – albo wręcz osobom kochającym rośliny i zielone przestrzenie.

Mam 67 lat, jestem dziadkiem i dobrze czuję się ze wszystkimi osądami i oczekiwaniami osób w podobnym wieku, ale coraz bardziej czuję, że moją misją jest inspirowanie i zachęcanie wszystkich budujących swoje doświadczenie w zakresie tworzenia ogrodu lub uprawy roślin – jakichkolwiek roślin, gdziekolwiek. Nieważne, ile masz lat. Jeśli *Gardeners' World* może pomóc ci kształtować swoją przyszłość i zapewnia inspiracje oraz informacje w tym zakresie – zamiast trzymać się przeszłości – to idziemy we właściwym kierunku.

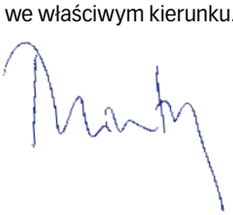

eprasa.pl cecdee7440

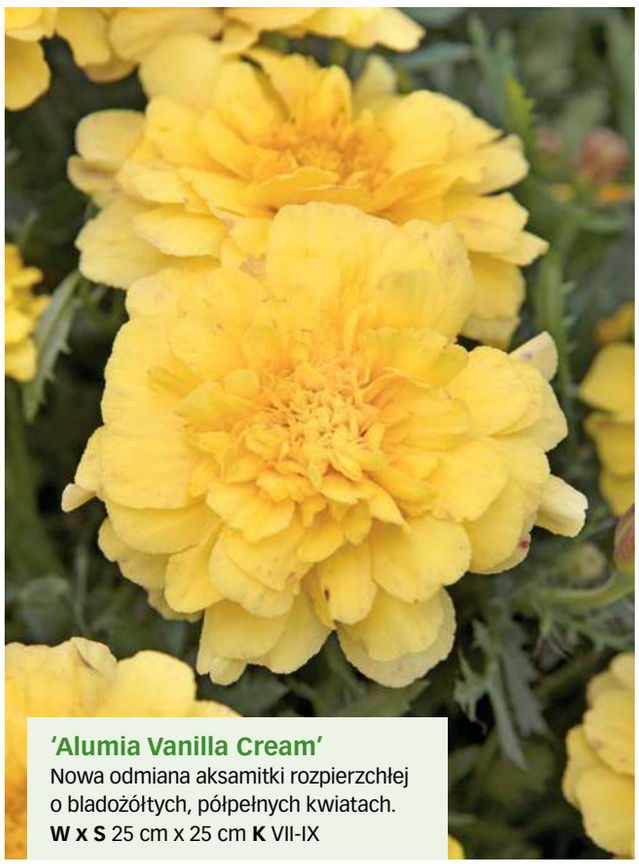

'Alumia Vanilla Cream'
Nowa odmiana aksamitki rozpierzchłej o bladożółtych, półpełnych kwiatach.
W x S 25 cm x 25 cm **K** VII-IX

'Tall Scotch Prize' ('Klaun')
Wysoka aksamitka rozpierzchła o złocistych płatkach z mahoniowym brzegiem po obu stronach.
W x S 75 cm x 25 cm **K** VI-X

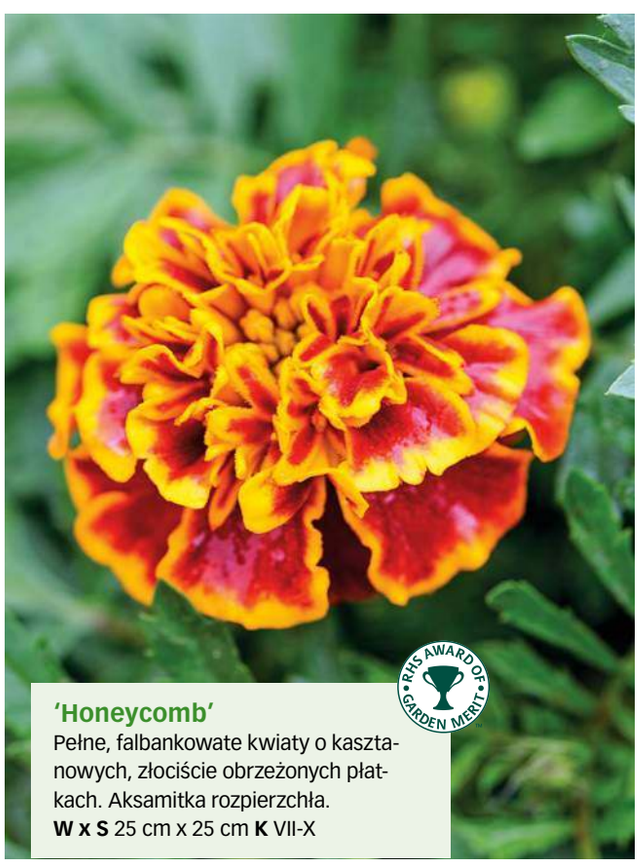

'Honeycomb'
Pełne, falbankowate kwiaty o kasztanowych, złociście obrzeżonych płatkach. Aksamitka rozpierzchła.
W x S 25 cm x 25 cm **K** VII-X

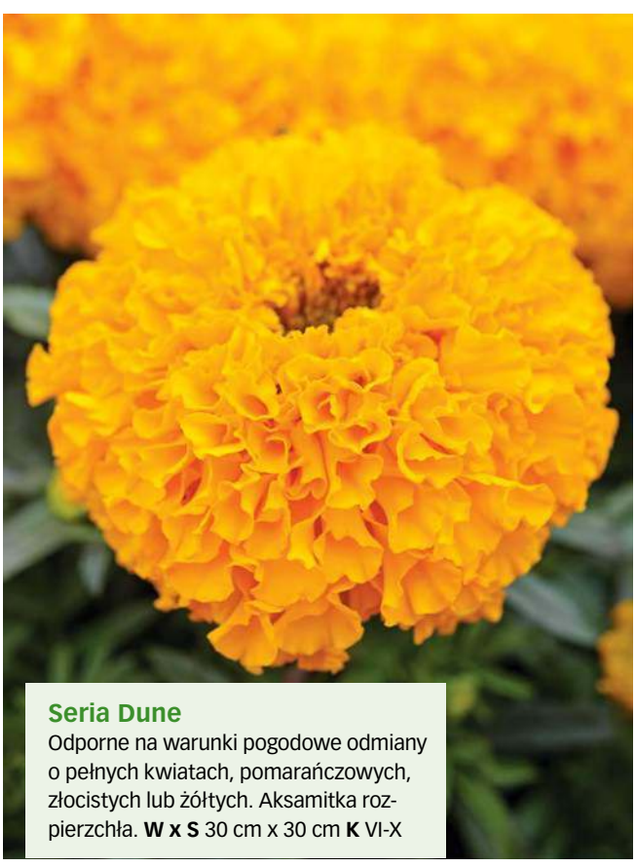

Seria Dune
Odporne na warunki pogodowe odmiany o pełnych kwiatach, pomarańczowych, złocistych lub żółtych. Aksamitka rozpierzchła. **W x S** 30 cm x 30 cm **K** VI-X

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; SARAH CUTTLE ; THOMPSON & MORGAN, MAKSIMS / ADOBESTOCK

Aksamitki

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Siew (pod osłoną)												
Kwitnienie												

eprasa.pl cecdee7440

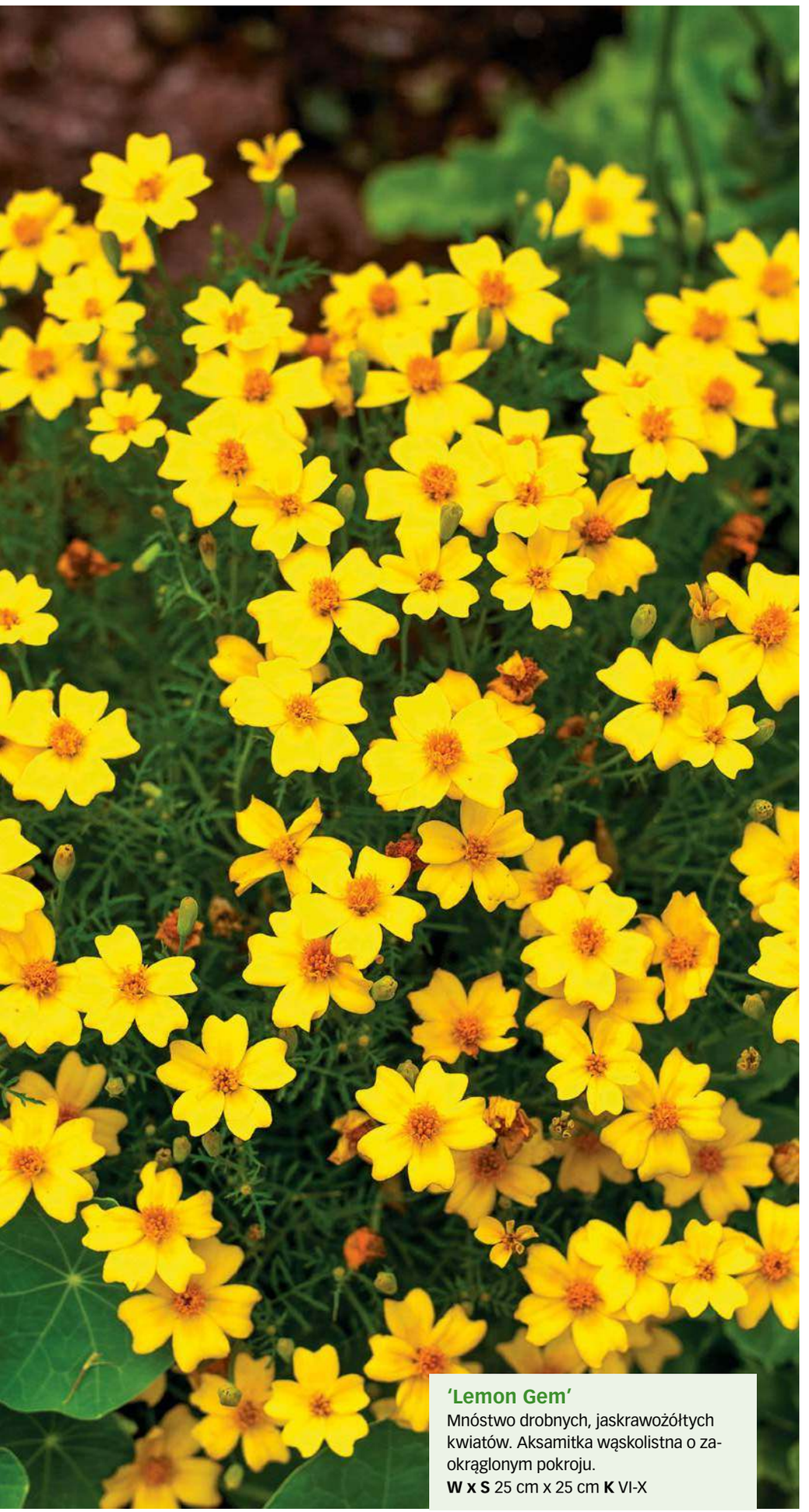

'Lemon Gem'
Mnóstwo drobnych, jaskrawożółtych kwiatów. Aksamitka wąskolistna o zaokrąglonym pokroju.
W x S 25 cm x 25 cm **K** VI-X

Eksperci polecają

Aksamitki

Te łatwe w uprawie rośliny zapewniają mnóstwo barw aż do jesieni – przekonuje **Graham Rice**

Lata temu napisałem książkę o roślinach jednorocznych i zacząłem rozdział o aksamitkach dość mocnym stwierdzeniem: „Nienawidzę aksamitek!" Następnie obśmiewałem aksamitki, zwłaszcza te wzniesione, za to, czego w nich nie lubiłem („wyglądają jak miniaturowe mopy zanurzone w farbie" itp.). Szczerze mówiąc, trąciło to nieco snobstwem! Obecnie skłaniam się ku następującemu przekonaniu: jeśli je lubisz, uprawiaj je – i nie zwracaj uwagi na gościa, który pisuje o nich w pewnym czasopiśmie.

Opowiedzmy więc o aksamitkach! Nie można zaprzeczyć, że są bardzo kolorowe. Problem polega na tym, że niektóre z nich, zwłaszcza wzniesione, choć dają nam tyle barw, nie zawsze są eleganckie – przy czym wszystko zmienia fakt, że ostatnio przywieziono z Indii wysokie odmiany wykorzystywane podczas azjatyckich wesel. Aksamitkom rozpierzchłym, o mniejszych kwiatach, może brakować elegancji w inny sposób – niektóre z nich są po prostu zbyt przysadziste i niezgrabne, ale stare wiktoriańskie odmiany o pasiastych kwiatach, np. 'Tall Scotch Prize', należą do najcenniejszych roślin jednorocznych na rabatach i na kwiat cięty. Aksamitki rozpierzchłe miewają intrygujące nowe kolory. Są też zgrabne aksamitki jakby z zupełnie innej bajki – koronkowe, krzaczaste rośliny o drobnych kwiatach i słodko pachnących liściach, np. 'Lemon Gem'. Świetnie wyglądają w donicach z innymi kwiatami o ognistych barwach.

Moje „jakże ich nienawidzę" zmieniło się w „niektóre są świetne". Może umiesz z serca wybaczyć i zapomnieć, i zasadzisz kilka w przyszłym roku?

■ **Stanowisko** Wszystkie lubią pełne słońce i żyzną, przepuszczalną glebę. Wiele z nich udaje się również, gdy są ocienione z boku (ale nie od góry). Większość aksamitek świetnie rośnie w donicach.
■ **Pielęgnacja** To nieodporne na mróz rośliny jednoroczne – posiej je wiosną w mnożarce i zostaw tam lub przenieś do szklarni, aby podrosły i przesadź do ogrodu po ostatnich przymrozkach. Regularnie usuwaj przekwitłe kwiaty, aby rośliny dobrze wyglądały i nadal produkowały kwiaty – najłatwiej to zrobić u aksamitek wzniesionych.
■ **Gdzie kupić** www.nickys-nursery.co.uk, www.plantsofdistinction.co.uk, www.thompson-morgan.com

NA STRONIE www.GardenersWorld.com/grow-tagetes znajdziesz więcej porad na temat uprawy aksamitek

eprasa.pl cecdee7440

“Myśl o tulipanach rozświetlających kwiecień i maj przyszłego roku jest jak światełko nadziei, które pozwala mi przetrwać najbardziej ponure dni”

Światełko nadziei na wiosnę

Gdy lato dobiega kresu, czas zabrać się za planowanie – uważa Monty – aby zapewnić sobie barwy pod koniec zimy i na całą wiosnę, sadząc rośliny cebulowe. Skorzystaj z jego porad, a wszystko pójdzie jak z płatka

ZDJĘCIA JASON INGRAM

epraszam cecdee7440

Wrzesień łagodnie przeprowadza nas z lata w jesień. Zima może nie jest celem podróży, który chcemy osiągnąć, ale sama podróż jest zawsze przyjemnością. To miesiąc spokoju podbarwionego poczuciem utraty i ten łagodny smutek po prostu intensyfikuje wartość bieżącej chwili.

Sadzenie roślin cebulowych zaczyna się na poważnie we wrześniu, ale trwa aż do października – nie dotyczy to tulipanów, z którymi czekamy do listopada, a nawet grudnia. Coraz częściej sadzę rośliny cebulowe do pojemników, co oznacza, że mamy coraz więcej donic, a naczelna zasada ich dotycząca jest taka, że w dobrej donicy przez większość czasu musi coś rosnąć. Dlatego sadzimy do podłoża ze żwirem cebulice, szafirki, narcyzy, hiacynty, irysy i szachownice razem z mnóstwem kwitnących zimą bratków.

Ponieważ w większych donicach zmieniam kompozycje dwa albo i trzy razy do roku, sadzę rośliny cebulowe płytko, często w dużych płaskich pojemnikach, a gdy przestaną kwitnąć, przenoszę je do gruntu, gdzie powoli obumierają, aby zwolnić miejsce w donicach na kompozycje letnie. Gdy zaczyna się jesień, w tych wyglądających na puste, zakrytych żwirem donicach ukrywa się perspektywa intensywnych barw kwiatów roślin cebulowych w lutym i marcu przyszłego roku.

Najwcześniejsze kolory

Nie potrzebujesz wielkich, drogich donic, aby w środku zimy twój ogród był pełen kolorów. Małe doniczki – mieszczące od jednego przebiśniegu po tuzin roślin cebulowych – świetnie wyglądają i pojedynczo, i w grupach. Coraz częściej sadzę cebule do szerokich, niskich doniczek z gliny i wstawiam je do zimnego inspektu, który jest otwarty z boków, ale zamknięty od góry, co chroni donice przed zastojami wodnymi. Przenoszę je do szklarni partiami, aby pobudzić je do kwitnienia, od końca stycznia do połowy marca.

Moje ulubione wcześnie kwitnące rośliny cebulowe to irysy – szczególnie irysy żyłkowane, *I. histrioides* i irysy Danforda. To rośliny alpejskie, które dobrze rosną jedynie w bardzo przepuszczalnej glebie i w pełnym słońcu – mają małe szanse w ciężkiej glebie w Longmeadow, co sprawia, że idealnie nadają się do rozpieszczania w donicach. Sadzę je w podłożu złożonym w równych częściach z ziemi do roślin doniczkowych i żwiru ogrodniczego. Gdy na wysokości dwóch-trzech centymetrów nad ziemią pojawią się pąki, wnoszę je do szklarni, gdzie się otwierają, a potem ustawiam na stole przy domu, aby można było cieszyć nimi oko z okna, albo na chłodnym parapecie pod dachem. Sekret polega na tym, aby chronić je przed nadmiarem deszczu i utrzymywać w chłodzie, by maksymalnie długo kwitły.

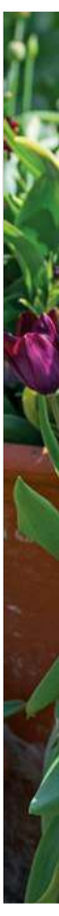

POWYŻEJ Monty ma w donicach cebule takich roślin kwitnących wiosną, jak narcyzy i hiacynty wschodnie (*Hyacinthus orientalis*) **NA PRZECIWLEGŁEJ STRONIE** Ogniste kolory tulipana (*Tulipa*) 'Aquilla' uzupełniają spokojną elegancję odmiany 'Havran' – warto zasadzić je razem **PO PRAWEJ** Tulipany dobrze rosną w donicach. Sadź cebule na głębokości równej ich trzykrotnej wysokości w przepuszczalnym podłożu uniwersalnym zmieszanym ze żwirem

eprasa.pl cecdee7440

„Gdy zaczyna się jesień, w tych wyglądających na puste, zakrytych żwirem donicach chowa się perspektywa intensywnych barw kwiatów roślin cebulowych w przyszłym roku"

Irys Danforda (*Iris danfordiae*) jest jaskrawożółty – to jeden z pierwszych kwiatów zakwitających w połowie stycznia. Jest niewielki, więc najlepiej wygląda w płytkiej, szerokiej donicy. Rośliny cebulowe są niedrogie i zwykle po pierwszym roku kwitną słabiej, dlatego aby zapewnić sobie najlepsze kwiaty, warto co roku kupować świeże cebulki. Irysy żyłkowane (*I. reticulata*) kwitną na krótkich łodygach i wyglądają jak wyjątkowo efektowne krokusy. Mam odmianę 'Harmony' o intensywnie granatowych kwiatach ze złotą smugą na dolnych płatkach. W czasie, gdy kwitnie, liście są dość krótkie, ale potem dalej rosną, osiągając długość ok. 30 cm. 'J.S. Dijt' ma kwiaty w głębokim czerwonawo-fioletowym kolorze, które otwierają się dość późno, ale to kolejny świetny wybór.

Irysy *histrioides* należą do grupy irysów żyłkowanych. Kultywar 'George' jest wyjątkowo wspaniały – ma śliwkowopurpurowe kwiaty, większe, niż u większości innych irysów z tej grupy, a 'Lady Beatrix Stanley' ma na krótkim pędzie śliczne błękitne kwiaty o żółtych plamkach pośrodku płatków. Wszystkie kultywary *I. histrioides* kwitną u nas obficie rok po roku. Najlepiej jest je sadzić w postaci cebul od połowy listopada.

Zasadzone w grudniu raczej też zakwitną, ale znacznie później.

Lubię też mieć w donicach narcyzy (*Narcissus*) 'Geranium'. Pięknie pachną i gdy już zaczną kwitnąć, przenoszę je tam, gdzie siadamy pod chmurką i cieszymy się nie tylko ich widokiem, ale i zapachem.

Tulipanowe plany

Myśl o tulipanach rozświetlających kwiecień i maj przyszłego roku jest jak światełko nadziei, które pozwala mi przetrwać najbardziej ponure dni. Choć konwencjonalna wiedza ogrodnicza od dawna stoi na stanowisku, że tulipany najlepiej jest sadzić od Dnia Guya Fawkesa (5 listopada) do Bożego Narodzenia, przeprowadziliśmy w tym zakresie kilka eksperymentów, gdy program *Gardeners' World* był kręcony w Berryfields pod miejscowością Stratford-upon-Avon. Sadziliśmy rząd tulipanów 'Spring Green' na tym samym poletku, na tej samej głębokości, w odstępie miesiąca: w październiku, listopadzie, grudniu, styczniu, lutym i marcu. Wynik: nie stwierdziliśmy żadnej zalety sadzenia tulipanów w październiku, ani wady sadzenia ich w grudniu. Styczniowe tulipany zakwitły później i miały nieco krótsze łodygi, lutowe były zdecydowanie mniejsze i zakwitły później, a marcowe nie zakwitły i okazały się stratą czasu i pieniędzy. W skrócie rzecz ujmując, zasadź je w listopadzie, ale nie martw się, jeśli nie uda ci się to aż do Bożego Narodzenia. Na początku nowego roku wszystkie cebule, które nie zostały jeszcze zasadzone, należy jak najszybciej umieścić w ziemi.

Zwlekamy do listopada, aby uniknąć ataku szarej pleśni tulipana. To choroba grzybowa, która początkowo często objawia się tym, że spod ziemi wydobywają się powykręcane, cętkowane liście. Można zauważyć małe dziurki wielkości nakłucia szpilki i grudki na płatkach, a także widoczną szarą pleśń na liściach. Pleśń jest oznaką gnicia, na skutek którego tulipan stanie się miękką grudką. W listopadzie ziemia jest już chłodniejsza, dlatego choroba roznosi się znacznie słabiej.

Wszystkie tulipany lubią takie same warunki. Potrzebują maksymalnie przepuszczalnego podłoża i jak najwięcej słońca. Niektóre mają większą dozę tolerancji niż inne, ale w razie wątpliwości zapewnij im dużo żwiru i miejsce z dala

Jak naturalizować cebule w trawniku

Aby osiągnąć wrażenie naturalności, rozsyp cebule roślin kwitnących na wiosnę (np. kamasji, krokusów, żonkili i szachownic kostkowatych) i zasadź je tam, gdzie upadły. Użyj sadzarki z długą rączką, aby się nie schylać.

1 NOGĄ WCIŚNIJ sadzarkę w ziemię na głębokość zalecaną dla danej cebulki. Wyciągnij ze środka „korek" z ziemi.

2 UMIEŚĆ cebulkę w otworze na głębokości równej trzykrotnej wysokości cebulki, ostro zakończoną końcówką do góry.

3 WŁÓŻ „korek" z ziemi i trawy z powrotem na miejsce, na cebulę, stroną z trawą do góry. Delikatnie dociśnij „korek", nie miażdżąc cebuli.

NA STRONIE
www.GardenersWorld.com/naturalise-bulbs znajdziesz więcej porad dotyczących naturalizacji cebul w trawniku

eprasa.pl cecdee7440

PO LEWEJ Cebule takich roślin, jak irys (*Iris reticulata*) 'George' nie lubią mokrej gleby, dlatego najlepiej jest je uprawiać w donicach z podłożem z dużą ilością żwiru, dla lepszej przepuszczalności
POWYŻEJ Monty obsadza każdą donicę jedną odmianą niskich irysów, aby zintensyfikować ich kolory – tu odmiany 'Pauline' i 'Blue Note'

Zasadź cebulki irysów dla wczesnych kwiatów

Ponieważ zimy w Longmeadow są bardzo mokre, nie ryzykuję i nie sadzę do gruntu cebul gatunków, które potrzebują przepuszczalnego podłoża, jak irys żyłkowany (*Iris reticulata*) – uprawiam je w szerokich, płytkich donicach. Używam podłoża z wysoką zawartością żwiru i sadzę cebule gęsto – do każdej doniczki jedną odmianę – ale używam nawet dwunastu donic. Warstwa żwiru na powierzchni zapobiega przesuszaniu się ziemi. Po porządnym podlaniu wstawiam donice do zimnego inspektu ze szklanym wiekiem i otwartymi bokami, gdzie mają chłodno, ale sucho.

Gdy na początku roku pojawiają się pędy, przenoszę po kilka donic do szklarni, aby pobudzić cebule kolejno do produkcji wspaniałych kwiatów, które rozweselą mokre zimowe dni. Po obsadzeniu maksymalnie dużej liczby donic cebulami roślin zakwitających na początku roku, wstawiam je do zimnego inspektu, aby jak najszybciej zakwitły. Gdy tylko pojawią się pąki, ustawiam je w strategicznych miejscach ogrodu, gdzie można najbardziej się nimi cieszyć – to niewielkie, intensywne, przypominające klejnoty muśnięcia barw w zimie.

"Tulipany kwitną u nas od końca marca aż do końca maja – ich wspomnienie sprawia, że raźniej się ruszam"

od cienia. Nie przejmują się mrozem ani upałami, ale nie znoszą, gdy ich cebulki stoją długo w wodzie.

My sadzimy tulipany do glinianych donic, w których latem uprawiamy dalie – zatem zwalniają się one dla tulipanów dopiero, gdy dalie zetniemy i przygotujemy do przechowania przez zimę. Czasami sadzimy cebulki tulipanów do plastikowych donic, a potem wiosną wstawiamy je do glinianych, ale zwykle lepiej kwitną, gdy zasadzimy je w docelowych pojemnikach. To dlatego, że gdy zasadzimy tulipany na dobrej głębokości, są silniejsze i wyższe – w ramach potencjału danego rodzaju. Z drugiej strony, jeśli uprawiasz tulipany na rabacie mieszanej, istnieje argument, aby sadzić je zaledwie kilka centymetrów poniżej poziomu gleby, bo mogą ukorzenić się w lepszym podłożu. To dobry pomysł jedynie w przypadku, gdy cebulki zostaną wyjęte z ziemi po kwitnieniu. Jeśli chcesz, aby tulipany mocno urosły i były elementem stałej kompozycji, dobrze jest zasadzić je głęboko, a najlepiej bardzo głęboko.

Długotrwałe wrażenie

W przeciwieństwie do cebul narcyzów, cebule tulipanów po kwitnieniu tworzą nowe cebule oraz znacznie mniejsze cebulki i kończą życie. Cebule, które kupujemy, są starannie selekcjonowane i uprawiane do maksymalnych rozmiarów. W dobrym roku każda roślina produkuje kilka nowych cebul, choć prawie zawsze są one mniejsze od cebuli macierzystej – i wyprodukują mniejsze kwiaty. Jeśli zostawisz tulipany w ziemi rok po roku, kompozycja będzie coraz bardziej chaotyczna i będzie się składać z raczej niewielkich kwiatów. Jeśli chcesz mieć maksymalnie atrakcyjne kompozycje, traktuj tulipany jak rośliny jednoroczne i co roku wymieniaj cebule na nowe. Może to jednak być kosztowne – ale możliwy jest kompromis.

Co roku kupujemy nowe cebule do donic i ustawiamy je w najlepszym miejscu dla maksymalnego efektu. Gdy przestaną kwitnąć i zaczną obumierać, wyciągamy je z ziemi razem z liśćmi. Następnie wybieramy największe spośród nich i starannie je suszymy w słonecznym miejscu, aż liście całkowicie zwiędną. Wyrzucamy najmniejsze, ale średnie sadzimy w rzędach w ogrodzie warzywnym lub miejscu przeznaczonym dla „podrostków". Jeśli zakwitną w kolejnym roku, ścinamy je do wazonów. Po roku albo dwóch wyciągamy te cebulki z ziemi i sadzimy je jesienią na rabatach, aby zasiliły tamtejsze szeregi. Jeśli wprowadzisz ten system, po roku-dwóch stwierdzisz, że masz wspaniałe kompozycje w donicach, rośliny na kwiat cięty i stałe nowe dostawy tulipanów na rabaty. To rozwiązanie, które sprawdza się bardzo dobrze.

W dobrym roku tulipany kwitną u nas od końca marca (zwykle dzikie – *Tulipa sylvestris*) aż do końca maja (zwykle ostatnia jest odmiana 'Queen of Night'). To zapierające dech w piersiach, cudowne przedstawienie, a jego wspomnienie sprawia, że raźniej się ruszam.

Na stronie 28 znajdziesz galerię 55 cebul – jeśli zasadzisz je teraz, w przyszłym roku zapewnisz sobie pięć miesięcy kolorów

eprasa.pl cecdee7440

AURORA
garden

Dekoracje ogrodowe

www.aurora-garden.pl

eprasa.pl cecdee7440

55 bajecznie kolorowych wiosennych roślin cebulowych

Lato się kończy, ale sezon na sadzenie roślin cebulowych dopiero się zaczyna. Postępuj zgodnie z naszym przewodnikiem, aby cieszyć się kolorem w ogrodzie przez pięć miesięcy, od zimy do końca wiosny

TEKST LUCY FELTON **ILUSTRACJE** SARAH SMART DRAWS

1

2

3

4

1 Kosaciec (*Iris*) 'Edward'
Fioletowo-niebieskie płatki przeplatają się z soczystą żółcią i bielą, dostarczając dawki dramatyzmu zimą. Najlepiej rośnie w pełnym słońcu i przepuszczalnej glebie. **Wysokość x szerokość** 15 cm x 10 cm

2 Krokus Tommasiniego (*Crocus tommasinianus*)
Stoi wyprostowany, aby zwrócić na siebie uwagę przed otwarciem i odsłonięciem jasnych pomarańczowych pręcików. Wczesną wiosną zapewnia zapylaczom tak bardzo potrzebny o tej porze pokarm. **W x S** 10 cm x 5 cm

3 Kosaciec 'Katharine Hodgkin'
Radosny karłowy irys. Sadź go w kępach na rabatach oraz w doniczkach przy wejściu do domu. Wyściółkuj warstwą żwiru, aby zapobiec zabrudzeniu kwiatów przez wiosenny deszcz. **W x S** 10 cm x 10 cm

4 Kosaciec 'George'
Wcześnie kwitnąca, pachnąca odmiana. Idealna do uprawy w donicach. **W x S** 10 cm x 10 cm

STYCZEŃ I LUTY

Powitaj te radosne, pełne koloru i zapachu kwiaty obiecujące nadejście wiosny. Stwórz zakątki z irysów, krokusów, przebiśniegów i innych roślin, które niczym zapomniane skarby pojawią się w ogrodzie.

12 Przebiśnieg (*Galanthus*) 'Three Ships' kwitnie zimą, prawdopodobnie witając z tobą nowy rok

13 Kosaciec Danforda (*Iris danfordiae*) może zakwitać już w styczniu. Sadź go w dużych grupach, aby uzyskać spektakularny efekt

14 Kosaciec 'Clairette' możesz posadzić go z cebulami krokusów wokół drzew liściastych, aby wczesną wiosną cieszyć się odrobiną leśnej magii

eprasa.pl cecdee7440

5 Kosaciec bezbródkowy (*Iris unguicularis*) 'Mary Barnard'
Odmiana o mocnym zapachu, wąskich liściach oraz płatkach w odcieniach szlachetnych kamieni. Kwitnie podczas łagodnych zim i wczesną wiosną. **W x S** 40 cm x 40 cm

6 Przebiśnieg Woronowa (*Galanthus woronowii*)
Wytrzymała, piękna śnieżyczka, która może rosnąć w niezwykle szerokim zakresie warunków, od gęstych lasów po skaliste zbocza i brzegi rzek. **W x S** 15 cm x 5 cm

7 Krokus (*Crocus*) 'King Of The Striped'
Odważne, dwukolorowe płatki otwierają się, odsłaniając pomarańczowe znamiona słupka. **W x S** 10 cm x 5 cm

8 Rannik (*Eranthis x tubergenii*)
Wybierz tę wielkokwiatową odmianę rannika, aby dodała nieco złotego blasku cienistym zakątkom. **W x S** 10 cm x 10 cm

9 Przebiśnieg 'Cordelia'
Ma delikatne zewnętrzne płatki, pod którymi skrywa się podwójna rozeta płatków z zielonymi plamkami. Sadź przebiśniegi w dużych grupach, aby wyglądały naturalnie. **W x S** 15 cm x 8 cm

10 Przebiśnieg 'Primrose Warburg'
Odmiana słynna ze względu na wyróżniającą się żółtą zalążnię, ale ceniona również za subtelne zdobienia w dolnej części płatków. **W x S** 20 cm x 8 cm

11 Przebiśnieg 'Walrus'
Smukłe, przypominające kły zewnętrzne płatki z zielonymi smugami. Pełny środek z podwójnymi płatkami. **W x S** 10 cm x 5 cm

15 Krokus 'Advance' to dawna odmiana o niezwykłych i szczególnie efektownych dwukolorowych płatkach uformowanych w kielich

16 Krokus 'Jeanne D'Arc' to idealny wybór do stonowanych kompozycji. Pomarańczowe znamiona słupka kontrastują z bladymi płatkami

17 Przebiśnieg Elwesa (*Galanthus elwesii*) 'Helen Tomlinson' ma białą obwódkę płatków otaczającą delikatne wewnętrzne płatki z zielonymi plamkami w kształcie litery V

ZDJĘCIA: TORIE CHUGG; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; ADAM PASCO

eprasa.pl cecdee7440

18 Narcyz (*Narcissus*) 'Minnow'
Drobny narcyz, posiadający do pięciu małych kwiatów na każdej łodydze, o barwie od bladożółtej do kremowej. Pachnący i idealny na przód rabaty.
W x S 20 cm x 15 cm

19 Narcyz 'Golden Dawn'
Intensywnie żółte płatki z trąbką w kolorze żółtka. Doskonały na kwiat cięty. **W x S** 45 cm x 10 cm

20 Śnieżyca letnia (*Leucojum aestivum*) 'Gravetye Giant'
Śnieżyca wygląda jak przebiśnieg, ale wiosną kwitnie później. Ma po kilka kwiatów na każdej łodydze.
W x S 40 cm x 10 cm

21 Narcyz 'Tête-à-tête'
Malutki narcyz o naturalnym charakterze, dzięki czemu doskonale prezentuje się w każdym miejscu w ogrodzie. Bardzo łatwy w uprawie. **W x S** 20 cm x 5 cm

22 Narcyz 'Baby Moon'
Każda łodyga ozdobiona jest kilkoma kolorowymi kwiatami. Zewnętrzne płatki ledwo nachodzą na siebie, co sprawia, że tworzą koronę w kształcie gwiazdy.
W x S 20 cm x 10 cm

ILUSTRACJE: SARAH SMART DRAWS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM

MARZEC I KWIECIEŃ

Narcyzy wkraczają szturmem, a do zabawy dołączają również śnieżyce i hiacynty. Środek wiosny to radosne chwile... wewnątrz i na zewnątrz. Uprawiaj, zbierz, ciesz się, powtórz.

23 Ifejon (*Ipheion*) 'Rolf Fiedler' jest ceniony za swoje małe, miękkie, niebieskie, gwiaździste kwiaty. Lubi słoneczne stanowiska

24 Hiacynt (*Hyacinthus*) 'Anna Marie' rozjaśnia sezon swoimi słodko pachnącymi, pasteloworóżowymi kwiatami

25 *Narcissus obvallaris* ochoczo rozprzestrzenia się w ogrodzie i jest łatwy w uprawie [zwany także Tenby Daffodil – gatunek dzikiego narcyza pochodzący z Walii, uchodzący za unikalny dla Wielkiej Brytanii – red.]

eprasa.pl cecdee7440

WYDANIE SPECJALNE

To wydanie specjalne magazynu Gardeners' World Edycja Polska poświęcone jest gatunkom roślin do uprawy w warunkach domowych.

Zamieszczone tu praktyczne poradniki krok po kroku pomogą stworzyć bajeczne ogrody w szkle, wiszące dekoracje z roślin domowych, pustynne pejzaże czy kompozycje z kwitnących przez cały rok gatunków tropikalnych.

Zamów z bezpłatną przesyłką na www.UlubionyKiosk.pl

eprasa.pl cecdee7440

26 Szafirek błękitny (*Muscari azureum*)
Kwiaty zebrane w krótkie, delikatne grona dodadzą ciekawego, malarskiego błękitu do kompozycji roślinnych. Preferuje pełne słońce i przepuszczalną glebę.
W x S 10 cm x 10 cm

27 Szachownica Michaiłowskiego (*Fritillaria michailovskyi*)
Nastrojowe, dwukolorowe kwiaty przypominające czepki zwisające ze smukłych łodyg. Rośnie w pełnym słońcu. Nie lubi wilgotnej gleby w okresie spoczynku. **W x S** 20 cm x 10 cm

28 Tulipan (*Tulipa*) 'Queen of Night'
Postaw na ten najgłębszy, prawie czarny odcień fioletu, aby stworzyć wyrafinowaną kompozycję lub dla kontrastu połącz go z inną wysoką odmianą tulipana o jasnych kwiatach, który kwitnie w połowie wiosny.
W x S 60 cm x 10 cm

29 Narcyz biały (*Narcissus poeticus*)
Ten elegancki, późno kwitnący narcyz doskonale nadaje się na kwiat cięty, ale równie dobrze zaaklimatyzuje się w gruncie. Rośnie w słońcu lub półcieniu i preferuje wilgotną, przepuszczalną glebę. **W x S** 40 cm x 15 cm

ILUSTRACJE: SARAH SMART DRAWS. ZDJĘCIA: TORIE CHUGG; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; TIM SANDALL

KWIECIEŃ I MAJ

Niech szafirki, fantazyjne szachownice i późne narcyzy będą dopełnieniem głównego wydarzenia – spektaklu kwitnących tulipanów. Mieszaj odcienie, aby uzyskać obfitość koloru lub wybierz jedną odmianę i sadź ją w dużych ilościach.

36 Tulipan (*Tulipa*) 'Evergreen' to posągowy tulipan o kwiatach w żywo zielonym kolorze, uderzający swoją świeżością

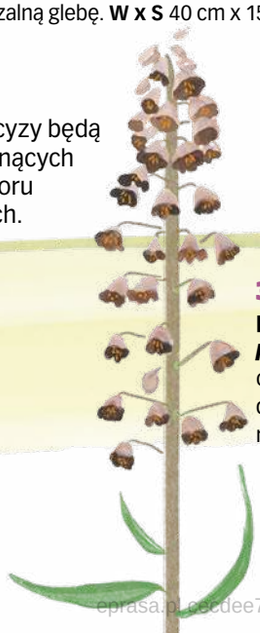

37 Szachownica perska (*Fritillaria persica*) dzięki swoim czarnym, wiszącym dzwoneczkom jest niezwykle interesująca

38 Tulipan (*Tulipa*) 'Request' stanowi pachnący, słoneczny koktajl słodkich pastelowych różów i oranżów

eprasa.pl/cedee7440

30 Hiacynt wschodni (*Hyacinthus orientalis*) 'Delft Blue'
Tradycyjny, atrakcyjny hiacynt o silnym zapachu. Ma silne łodygi kwiatowe, dzięki czemu jest mniej podatny na przewracanie się niż inne odmiany.
W x S 30 cm x 20 cm

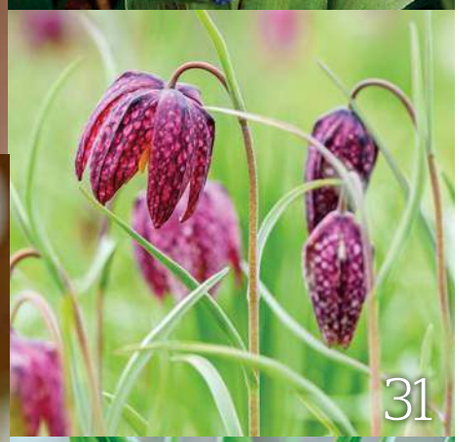

31 Szachownica kostkowata (*Fritillaria meleagris*)
Wyróżniający ją wzór przypominający pole szachowej rozgrywki sprawia, że szachownica jest zarówno ekscentryczna, jak i elegancka.
W x S 30 cm x 10 cm

32 Szachownica cesarska (*Fritillaria imperialis*) 'Rubra'
Zupełnie nieprzypominająca swojej kuzynki, szachownicy kostkowanej, korona cesarska wznosi się nad otaczającymi ją roślinami roztaczając iście królewską aurę. **W x S** 70 cm x 20 cm

33 Psiząb kalifornijski (*Erythronium californicum*)
Kremowobiałe kwiaty na wysokich, wyprostowanych łodygach. Dobrze rośnie w cieniu. Szerokie, marmurkowe liście stanowią dopełnienie kwiatów. **W x S** 30 cm x 25 cm

34 Tulipan (*Tulipa*) 'Cairo'
Ten ognisty, intensywnie pomarańczowy tulipan odmieni każdą donicę lub rabatę. Podobnie jak w przypadku wszystkich tulipanów, lepiej udaje się sadzony pod koniec jesieni.
W x S 45 cm x 10 cm

35 Tulipan (*Tulipa*) 'Mondial'
Duże, aksamitne, lekko zielone kwiaty, nieco przypominające piwonie. Pachną delikatnie, więc idealnie nadają się do doniczek na patio.
W x S 35 cm x 10 cm

39 Cebulica syberyjska (*Scilla siberica*) jest dziką, rosnącą w lasach i kwitnącą na niebiesko rośliną, która po zadomowieniu się w ziemi swobodnie się rozrasta

40 Tulipan (*Tulipa*) 'Jan Reus' ma pełne karmazynowe kwiaty osadzone na czerwono zabarwionych łodygach

eprasa.pl cecdee7440

41 Tulipan (*Tulipa*) ‘Black Parrot’
Z nim twoje rabaty i donice nabiorą charakteru. Posadzony w odpowiednim miejscu powtórzy kwitnienie.
W x S 45 cm x 10 cm

41

42 Czosnek białawy (*Allium christophii*)
Jego ogromne, 20-centymetrowe kwiatostany sprawiają, że jest to najlepsza cebula ozdobna. Spektakl rozpoczyna się pod koniec maja i trwa do lata dzięki strukturalnym nasiennikom.
W x S 60 cm x 20 cm

42

43 Tulipan (*Tulipa*) ‘Spring Green’
Bladozielone paski wznoszą się ku górze przez płatki w kolorze kości słoniowej, nadając białej kompozycji charakteru.
W x S 40 cm x 10 cm

43

44 Tulipan (*Tulipa*) ‘Oviedo’
Dla odmiany od bardziej dostojnych tulipanów, wybierz ten z teksturowanymi, cukierkowo-różowymi falbankami.
W x S 45 cm x 20 cm

44

45 Czosnek holenderski (*Allium hollandicum*) ‘Purple Sensation’
Odmiana popularna ze względu na silną budowę i ciemnopurpurowy kolor kwiatów. Zestawiona z jaśniejszymi odmianami czosnków ozdobnych o podobnej wysokości będzie mniej przytłaczająca. **W x S** 1 m x 10 cm

45

ILUSTRACJE: SARAH SMART DRAWS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; FARMER GRACY; JASON INGRAM; TIM SANDALL. LOKALIZACJA: WEST DEAN GARDENS, W SUSSEX.

MAJ

Świętuj nadchodzące lato jeszcze większą liczbą tulipanów oraz kępami czosnków ozdobnych i jaskrów. Planuj z wyprzedzeniem, a w gotowości miej cebule w donicach: gdy jedna roślina obumrze, inne mogą zająć jej miejsce

50 Tulipan (*Tulipa*) ‘La Belle Époque’ dobrze wpisuje się w trend kremowych, kawowych odcieni

51 Jaskry azjatyckie (*Ranunculus*) – te odważne, klasyczne jaskry powracają w wielkim stylu

52 Czosnek turkiestański (*Allium stipitatum*) ‘Mount Everest’ udowadnia, jak czosnki o białych kulistych kwiatach mogą przyciągać wzrok

eprasa.pl cecdee7440

46 Tulipan (*Tulipa*) 'Wisley'
Jasnożółta podstawa kwiatu czysto przecina jedwabiste, czerwone płatki. Odmiana wystarczająco wysoka, aby wznieść się ponad większość świeżych majowych przyrostów. **W x S** 50 cm x 10 cm

47 Czosnek bułgarski (*Nectaroscordum siculum*)
Czosnek o pysznej, kojarzącej się z miodem nazwie – nektaroskorodum sycylijskie – z przypominającymi gwiazdki baldachami w kremoworóżowym kolorze z zielonym akcentem umieszczonymi na najwyższych łodygach. **W x S** 1,2 m x 10 cm

48 Konwalia majowa (*Convallaria majalis*)
Wnosi chłodną świeżość do zacienionych miejsc, rozrastając się ochoczo, by pełnić rolę rośliny okrywowej. **W x S** 25 cm x 30 cm

49 Tulipan (*Tulipa*) 'Copper Image'
Ogrom ułożonych warstwami płatków w odcieniach miedzi tworzy oszałamiający ogromny kwiat o wielowarstwowym kolorze i teksturze. **W x S** 40 cm x 10 cm

Sprawdź również Praktyczny przewodnik Monty'ego dotyczący sadzenia cebulek na stronie 22

Gdzie kupić

- **Crocus** www.crocus.co.uk
- **Farmer Gracy** www.farmergracy.co.uk
- **Gee Tee Bulb Company** www.gee-tee.co.uk
- **Hayloft** www.hayloft.co.uk
- **J Parkers** www.jparkers.co.uk
- **Peter Nyssen** www.peternyssen.com
- **Sarah Raven** www.sarahraven.com
- **You Garden** www.yougarden.com
- **Suttons** www.suttons.co.uk
- **Thompson & Morgan** www.thompson-morgan.com

53 Tulipan (*Tulipa*) 'Flaming Spring Green' ze swoimi czerwonymi i zielonymi smugami wprowadzi nieco kontrastu

54 Kamasja Cusicka (*Camassia cusickii*) 'Zwanenburg' swoimi wysokimi, strzelistymi łodygami z kwiatami w kształcie gwiazd nada struktury

55 Kosaciec (*Iris*) 'Rajah' to wysoki irys bródkowy o bezkonkurencyjnych dwukolorowych płatkach

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/plant-bulbs po więcej informacji na temat najlepszych roślin cebulowych do posadzenia tej jesieni.

eprasa.pl ceedee7440

ROŚLINY DO ZADAŃ SPECJALNYCH

Część 6: Cień

Nie masz pewności, co zasadzić w cieniu? Weź przykład z natury, mówi **Carol Klein**, wybierając wspaniałe rośliny przystosowane do słabego światła

eprasa.pl cecdee7440

Trójsklepki owłosione (*Tricyrtis hirta*) uwielbiają rozproszony cień, gdzie pod koniec lata produkują swoje niezwykłe nakrapiane kwiaty. Szczególnie bogato ubarwione kwiaty ma odmiana 'Taiwan Atrianne'.
Wysokość x Szerokość 1 m x 45 cm
Kwitnie VIII-X

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl cecdee7440

Aby roślina dobrze rosła w cieniu, musi być cieniolubna. Brzmi jak coś oczywistego? A jednak tak łatwo jest oczekiwać, że roślina da sobie radę, gdziekolwiek ją umieścimy – jedynie dlatego, że uważamy, że będzie tam dobrze wyglądać. Zawsze trzeba przede wszystkim rozważyć, czego dana roślina potrzebuje.

Oczywiście zastanawiając się, jakie rośliny zasadzić w danym zakątku ogrodu, musimy najpierw poznać panujące tam warunki i glebę. Gdy już wiemy, czym dysponujemy w konkretnym miejscu, możemy zabrać się za wybór roślin, które będą się tam świetnie czuły.

W prawie każdym ogrodzie znajdzie się cień – rzucany przez drzewa, dom albo garaż o określonej porze dnia. Niektórzy postrzegają go jako problem, ale dla mnie jest szansą na uprawę wielu najwspanialszych roślin tej planety.

Podpowiedzi, co zasadzić w cienistych zakamarkach ogrodu, dostarcza sama Natura – zwłaszcza w postaci lasów liściastych. Ale wskazówki te nie rozwiązują problemu całkowicie.
Na Wyspach Brytyjskich to przede wszystkim wiosną oglądamy pokaz urody roślin ściółki leśnej – od przebiśniegów w styczniu po czerwcowe hiacyntowce, korzystające z dodatkowego światła, gdy gałęzie drzew są jeszcze nagie.
Na innych terenach leśnych, zwłaszcza w strefie umiarkowanej Azji, rośliny dają popis nie tylko, zanim na drzewach pokażą się liście, ale i jesienią – wtedy kwitną zawilce, trójsklepka owłosiona i kiringeszoma, korzystające z przerzedzania się koron drzew.

Właśnie azjatyckie zawilce, zwykle znane jako zawilce japońskie, są w gronie najlepszych gatunków z tej grupy. Bujnie produkują eleganckie, kielichowate kwiaty w odcieniach różu lub bieli i nie wymagają dużo pielęgnacji. Inna azjatycka bylina, kiringeszoma dłoniasta (*Kirengeshoma palmata*), produkuje na długich pędach jasnożółte, zwieszające się dzwoneczki.
To prawdziwe mistrzostwo, które udowadnia, że cieniste zakamarki nie muszą być problemem nie do pokonania, ale dają wspaniałą możliwość uprawy wielu wyjątkowych roślin.

A co z długim wakacyjnym czasem lata między cudami wiosny a obfitością jesieni? Trzeba starannie poszperać, aby w letnich miesiącach nie trzeba było wstydzić się naszych ocienionych zakątków. Niektóre rodzime dzwonki kwitną od czerwca do sierpnia, a nawet września. Piękny dzwonek szerokolistny (*Campanula latifolia*) produkuje wysokie, wzniesione pędy pełne eleganckich niebieskich lub białych kwiatów. Odmiana 'Gloaming' ma blade, lawendowoszare dzwonki z ciemną plamką głęboko w kielichu. Latem kwitnie też kilku krewniaków naszej rodzimej konwalii majowej (*Convallaria majalis*), oferując nam swoją urodę i często zapach, a jesienią przedłużając magię za pomocą przebarwiających się na złoto i kasztanowo liści. Postaw na majówkę groniastą (*Maianthemum racemosum*) i kokoryczkę ogrodową (*Polygonatum* × *hybridum*).

Liście również mogą odgrywać ważną rolę. Rosnąc w cieniu, astelia górska (*Astelia nervosa*) sprawdza się świetnie przez wszystkie 12 miesięcy w roku, tworząc dużą kępę mieczowatych liści. Osoby, którym wydaje się, że jej srebrzyste liście oznaczają, że kocha słońce, często sadzą ją w donicach w słonecznych miejscach. Tymczasem w Nowej Zelandii, skąd pochodzi, to roślina leśna, a niekiedy porastający drzewa epifit – a gdy rośnie na ziemi, lubi glebę torfową.

Eleganckie okrycie gleby i całoroczną atrakcyję najlepiej zapewni kwitnące na czerwono epimedium pstre (*Epimedium* × *versicolor*), jego bliźniacza odmiana 'Sulphureum' o żółtych kwiatach, bądź bardziej blado kwitnąca odmiana 'Neosulphureum'. Wszystkie mają delikatne młode liście, które z upływem czasu stają się lśniące i twarde, osiągając szczyt atrakcyjności zimą. Wiosną kępy epimedium są jak koronka z pędów pełnych pąków i zgrabnych, ostrogowych kwiatów. Aby je uwydatnić, wytnij stare, zmęczone liście.

Jedna z wielu leśnych traw, prosownica rozpierzchła (*Milium effusum*) 'Aureum', rozjaśnia nam najciemniejsze zakątki aż do jesieni, stale zmieniając osobowość. Towarzyszy pierwszym przebiśniegom i ciemiernikom, które kwitną aż do kwietnia, otoczone roślinami cebulowymi. Zawilce gajowe i epimedia kontynuują ten cienisty show, ustępując jasnocie wielkokwiatowej (*Lamium orvala*), dejnante – zielnej krewniaczce hortensji – i wzmagającemu efekt bodziszkowi kolankowemu (*Geranium nodosum*) o wyjątkowych, ciemnych liściach. Jesienią pałeczkę przejmują azjatyckie rośliny leśne, a zimą mamy barwinki i lśniące jagody kosaćca cuchnącego (*Iris foetidissima*). Ani przez chwilę nie jest nudno.

ZGODNIE Z RUCHEM WSKAZÓWEK ZEGARA, OD GÓRY

■ **Hiacyntowiec zwyczajny (*Hyacinthoides non-scripta*)**
Wysokość x Szerokość 40 cm x 10 cm
Kwiaty IV-VI

■ **Jasnota wielkokwiatowa (*Lamium orvala*)**
W x S 50 cm x 50 cm **K** IV- VI

■ **Epimedium pstre (*Epimedium* × *versicolor*) 'Sulphureum'**
W x S 35 cm x 35 cm **K** IV-V

"Cieniste zakamarki nie muszą być problemem nie do pokonania – dają wspaniałą możliwość uprawy wielu wyjątkowych roślin"

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; GETTY/JACKY PARKER

eprasa.pl cecdee7440

W lekkim cieniu lilie złotogłów, takie jak odmiana ‘Russian Morning’, produkują wysokie pędy pełne kwiatów o odgiętych płatkach i długich pylnikach.
W x S 1,5 m x 30 cm **K** VI

Udana uprawa roślin cieniolubnych

Co sadzić: Są różne stopnie i rodzaje cienia. Stanowisko z rozproszonym cieniem, rzucanym przez delikatne drzewo, np. brzozę brodawkowatą, jabłoń czy grujecznik (*Cercidiphyllum*), znacząco różni się od miejsca, na które w ogóle nie padają promienie słońca, np. północnej strony wysokiego płotu czy budynku. W naprawdę mocnym cieniu urośnie niewiele roślin – trzeba tam postawić na paprocie. W takich miejscach można stworzyć ocean zieleni, bazując na różnorodności tekstur, kształtów i form, i wykorzystując cały niebywały wachlarz paproci. Funkie często poleca się do cienistych miejsc w miastach, ale mury to często schronienie dla ślimaków, które mogą szybko zdziesiątkować te rośliny. Zasadź raczej coś silniejszego, np. brunnerę wielkolistną (*Brunnera macrophylla*), której sercowate liście może nie są tak duże i wyjątkowe, ale trochę pożyją. Odmiana ‘Jack Frost’ ma srebrne liście i mnóstwo pięknych, niebieskich, niezapominajkowatych kwiatów. W suchym cieniu w swoim żywiole jest wiele roślin cebulowych. Pod bylinami zasadź śnieżniki, cebulice i przebiśniegi, bo dodadzą tekstury i głębi, lub lilie złotogłów dla ich letnich barw.

Jak pielęgnować rośliny cieniolubne: Tradycyjnie powtarzam jak mantrę: naśladuj naturę. Roślinom leśnym dodaj do podłoża ziemię liściową lub kompost ogrodowy, a potem pozwól, aby zajęły się sobą.

eprasa.pl cecdee7440

5 niezbędnych roślin cieniolubnych

1 Psiząb

Kwiaty psizęba występują w różnych odcieniach, ale kwitnący na żółto *Erythronium tuolumnense* i jego odmiana 'Pagoda' wnoszą wiosenną radość.
Wysokość x Szerokość 25 cm x 10 cm **Kwiaty** IV

2 Miodunka (*Pulmonaria*)

Znane ze swoich srebrzyście nakrapianych liści, miodunki mają uwielbiane przez pszczoły niebieskie, białe, różowe lub czerwone kwiaty. Świetnie sprawdza się odmiana 'Cotton Cool', a 'Majesté' ma wyjątkowe, blade, niebieskawo-zielone liście, często przez cały rok.
W x S 30 cm x 60 cm **K** II-V

3 Ciemiernik cuchnący (*Helleborus foetidus*)

Ten rodzimy ciemiernik często wypuszcza kilka mocnych pędów pełnych kiści limonkowozielonych dzwonków o karmazynowych obrzeżach. Jego mocno wcięte, zimozielone liście są zawsze ciemne, ale zimą stają się prawie ołowiane, co daje spektakularny efekt.
W x S 80 cm x 45 cm **K** I-IV

4 Zawilec mieszańcowy (*Anemone × hybrida*) 'Honorine Jobert'

Jest wysoki, elegancki i ma pojedyncze, białe kwiaty o złocistych pręcikach. Prosty w uprawie i łatwo się rozprzestrzenia.
W x S 120 cm x 60 cm **K** VIII-X

5 Trójlist zielonopłatkowy (*Trillium chloropetalum*)

Cętkowane liście i ciemnokarmazynowe kwiaty wyglądają cudownie niebezpiecznie i złowrogo.
W x S 50 cm x 50 cm **K** III-V

2 Miodunka

4 Zawilec mieszańcowy 'Honorine Jobert'

5 Trójlist zielonopłatkowy

Rozmnóż hakonechloę smukłą (*Hakonechloa macra*) 'All Gold' przez podział kęp, bo najlepiej wygląda w dużych skupiskach

Z czym łączyć rośliny cieniolubne

Zanim zaczniesz obsadzać cieniste zakątki, popraw jakość gleby – nie poprzez przekopywanie, które uszkodzi korzenie drzew i spowoduje większe straty wody, ale ściółkowanie kompostem ogrodowym i/lub ziemią liściową. Zabieg nie dopuści do utraty wody i wzrostu chwastów.

Sadząc rośliny w cieniu drzew, delikatnie sprawdź widełkami, gdzie między korzeniami jest ziemia. Wykop otwór nieco większy od bryły korzeniowej i wprowadź widełkami ziemię liściową lub kompost ogrodowy, aby zapewnić roślinie dobry start. Małe, młode rośliny przyjmują się szybciej, niż starsze, większe egzemplarze. Po zasadzeniu obficie podlej i regularnie podlewaj, aż roślina porządnie się przyjmie.

Gdy to nastąpi, pewnie zacznie się rozrastać, a że w cieniu w gromadzie raźniej, dziel kępy co kilka lat – najlepiej, gdy są w uśpieniu. Z dużej kępy hakonechloi smukłej (*Hakonechloa macra*) uzyskałam 20 nowych sadzonek, które zasadziłam do doniczek, żeby podrosły, a potem przesadziłam do ogrodu, gdy rozwinął się im układ korzeniowy. Ciekawie jest też wypróbować nowe metody rozmnażania – zawilce japońskie rosną dobrze z poziomych sadzonek korzeniowych.

ZDJĘCIA: GETTY/SEVEN75; JASON INGRAM; TORIE CHUGG

eprasa.pl cecdee7440

Louise Curley jest autorką wielokrotnie nagradzanej książki The Cut Flower Patch. Pisze o ogrodach, przyrodzie i dobrym samopoczuciu, a obecnie tworzy nowy ogród w swoim domu w West Yorkshire.

Rok pełen KWIATÓW

Załóż własną rabatę z kwiatami ciętymi już teraz, a będziesz mógł wypełniać swój dom bukietami przez cały rok. Doświadczona ogrodniczka, Louise Curley, przeprowadzi cię przez proces planowania i pokaże, co siać i sadzić w poszczególnych porach roku

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Aby dalie przetrwały zimę, należy wykopać karpy po pierwszych przymrozkach i przechowywać je w suchym, wolnym od mrozu miejscu do wiosny

Jesień

Stworzenie własnej grządki z kwiatami ciętymi nie może być prostsze. Zacznij od **przygotowania terenu**, usunięcia wszelkich chwastów i wyściółkowania powierzchni gleby kompostem.

Możesz rozpocząć **wysiew mrozoodpornych kwiatów jednorocznych** już teraz i siać aż do końca września, aby następnej wiosny zapewnić sobie wczesne zbiory kwiatów. Wysiewaj nasiona w tradycyjnych rzędach lub, aby uzyskać mniej formalny wygląd, wyznacz obszary piaskiem i rozsyp różne nasiona w każdym z nich (patrz po prawej).

Jeśli nie wysiałeś latem roślin dwuletnich, takich jak goździki brodate i pszonaki, możesz teraz **kupić młode rośliny** w centrach ogrodniczych. Wystarczy posadzić je w miejscu, w którym mają zakwitnąć w przyszłym roku.

W nadchodzących miesiącach, w październiku i listopadzie, posadź dodatkowe **cebule roślin kwitnących wiosną**, takich jak żonkile, tulipany i czosnki ozdobne, aby mieć co zbierać. Posadź również **delikatne pierwiosnki** na obrzeżach rabat – ich kwiaty wyglądają pięknie w małych szklanych buteleczkach. Po pierwszych silnych mrozach należy przyciąć części nadziemne **dalii**, a następnie albo **wykopać, wysuszyć i przechować karpy** przez zimę w miejscu wolnym od mrozu, albo w obszarach o łagodniejszym klimacie pozostawić je w ziemi i przykryć kopcem z rozdrobnionej kory w celu izolacji [w Polsce dalie wykopujemy na zimę – red.].

ZBIERAJ JESIENIĄ: *chryzantemy, dalie, rudbekie, kosmosy, neriny, trawy ozdobne, trzmieliny, schizostylisy*

Wysiej teraz mrozoodporne rośliny jednoroczne w rzędach lub w nieformalnych pasach wyznaczonych piaskiem

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM;

eprasa.pl cecdee7440

Zima

Zimą przejrzyj swoje nasiona, aby zobaczyć, co już masz. Następnie przejrzyj ofertę sklepów internetowych z nasionami, aby zdecydować, co jeszcze chciałbyś uprawiać na rabacie

Nadszedł czas, aby **zaplanować, co chcesz uprawiać**. Zmaksymalizuj swoje potencjalne zbiory, wybierając rośliny, które wytwarzają **dużo kwiatów** przez długi czas.

Zwykle są to rośliny jednoroczne, dwuletnie i dalie, ale można też dodać długo kwitnące byliny, takie jak szałwie i dzielżany. Warto również uprawiać zioła, takie jak mięta i rozmaryn czy pelargonie o pachnących liściach, aby móc zbierać **aromatyczne liście**.

Zamów nasiona, rozsady i karpy dalii także zimą. Pod koniec lutego **wysiej w domu byliny kwitnące w pierwszym roku**, takie jak krwawniki, jeżówki i kłosowiec, a także **wolno rosnące rośliny jednoroczne**, takie jak wyżlin i kobea pnąca (*Cobaea scandens*).

ZBIERAJ ZIMĄ: *przebiśniegi, wczesne narcyzy i irysy, hiacynty, ciemierniki, eukaliptusy i ostrokrzewy na liście*

Szybko rosnące krwawniki mogą wytworzyć szerokie kwiatostany już pierwszego lata.

Wysiewaj pionowo płaskie nasiona kobei pnącej (*Cobaea scandens*), aby zmniejszyć ryzyko gnicia

eprasa.pl/ecodec/7420

Wiosna

Pod koniec marca **posadź karpy dalii** w donicach i przechowuj je w miejscu zabezpieczonym przed mrozem do czasu, aż będzie można je wysadzić na zewnątrz pod koniec maja. Glebę, w której będą sadzone dalie, zasil **przekompostowanym obornikiem**.

Proste łodygi są ważne dla kwiatów ciętych, dlatego należy **umieścić przy nich podpory**, aby rośliny nie przewracały się ani nie zostały uszkodzone przez silny deszcz i wiatr. Najlepiej zrobić to wiosną, gdy rośliny są jeszcze małe, a nie później, latem. **Podpora w formie pierścienia z bambusowych tyczek i sznurka** dobrze sprawdza się w przypadku dalii, podczas gdy siatka jutowa rozciągnięta poziomo nad rabatą, wsparta na krawędziach bambusowymi tyczkami, jest idealna do podtrzymywania roślin takich jak kosmosy, chabry czy drakiew.

Lubię **wysiewać nasiona w kuwetach w pomieszczeniach**, ponieważ można kontrolować warunki wzrostu. W marcu i kwietniu **wysiej mrozoodporne rośliny jednoroczne**, takie jak groszek pachnący, drakiew, aminek, chaber, ośmiał, kocanka ogrodowa i ostróżka. Pamiętaj, że czarnuszka nie lubi naruszania korzeni, dlatego należy wysiewać ją bezpośrednio do gruntu w kwietniu. Poczekaj do połowy kwietnia, aby wysiać mniej wrażliwe na mróz rośliny jednoroczne, takie jak kosmosy, rudbekie, cynie, floksy Drummonda i słoneczniki. Uprawiaj je w 9-centymetrowych doniczkach przed **posadzeniem na miejsce stałe**, bo silne młode rośliny są znacznie mniej podatne na zjedzenie przez ślimaki.

Rozsady kupowane w centrach ogrodniczych lub online są świetną opcją, jeśli nie masz miejsca na opiekę nad wieloma wysiewami. Posadź rozsady do doniczek i **uprawiaj w pomieszczeniu** przez kilka tygodni lub do momentu, gdy minie ryzyko przymrozków.

W maju **zahartuj mrozoodporne rośliny jednoroczne**, a następnie posadź je do gruntu. Pod koniec miesiąca rozpocznij hartowanie wrażliwych na mróz roślin jednorocznych.

ZBIERAJ WIOSNĄ: *żonkile, tulipany, czosnki ozdobne, pierwiosnki, konwalie*

Gdy twoje siewki będą wystarczająco duże, aby można było się nimi zająć, przesadź je do pojedynczych doniczek

Aby uzyskać długie łodygi dalii i innych kwiatów ciętych, wiosną należy umieścić podpory, które pomogą utrzymać rośliny w pionie i zapobiegną uszkodzeniom

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS

eprasa.pl cecdee7440

Lato

W czerwcu **posadź na miejsce stałe** ostatnie wrażliwe rośliny jednoroczne i delikatne byliny, takie jak pelargonie pachnące i dalie. Pod koniec czerwca **wysiej rośliny dwuletnie**, w tym goździki brodate, wieczorniki damskie, pszonaki, dzwonki ogrodowe i miesiącznice.

Od końca sierpnia **wysiewaj mrozoodporne rośliny jednoroczne**, takie jak czarnuszka, ostróżka, nagietek, drakiew i chabry, aby następnego lata zbierać kwiaty wcześniej. Przezimują one jako młode rośliny i wiosną przyszłego roku będą miały przewagę nad innymi.

Większość roślin na kwiat cięty nie wymaga **nawożenia w miesiącach letnich**. Jednak szczególnie głodne rośliny, takie jak groszek pachnący i dalie, skorzystają z płynnego nawozu do pomidorów lub z wodorostów stosowanego co tydzień, od połowy lata.

ZBIERAJ LATEM: *prawie wszystko! Więcej pomysłów można znaleźć na stronie* ***www.GardenersWorld.com/cut-flower-year***

Posadź wrażliwe na mróz dalie – gdy pogoda się ociepli, wkrótce zaczną kwitnąć

Wprowadź do swojego domu letnie kwiaty i listowie – w tym żółte kosmosy i pelargonie pachnące.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

Inspirujące ogrody z Chelsea Flower Show 2023

TEKST ŁUKASZ SKOP **ZDJĘCIA** BOŻKA PIOTROWSKA

Hamptons Mediterranean Garden

Hamptons Mediterranean Garden to przestrzeń na świeżym powietrzu urządzona we współczesnym stylu, nasycona widokiem i zapachem słonecznych śródziemnomorskich krajobrazów. W tym spokojnym miejscu ciepłe tekstury elementów architektury łączą się z naturą. Centralnym punktem ogrodu jest kuchnia pod chmurką z zacienioną jadalnią, w której można się relaksować, gotować i bawić z przyjaciółmi i rodziną.

W ogrodzie zastosowana została cała paleta roślin śródziemnomorskich, w tym pachnące krzewy, aromatyczne zioła i odporne na suszę ozdobne byliny. Projekt uwzględnia zmieniający się klimat oraz świadome korzystanie z zasobów wody, a nasadzenia wspierają bioróżnorodność, zapewniając zamieszkującym je stworzeniom pożywienie i schronienie. Spokojna atmosfera tego miejsca sprzyja dobremu samopoczuciu i umacnianiu więzi pomiędzy ludźmi a przyrodą, zachęcając do niespiesznego, niemal intymnego obcowania z ogrodem.

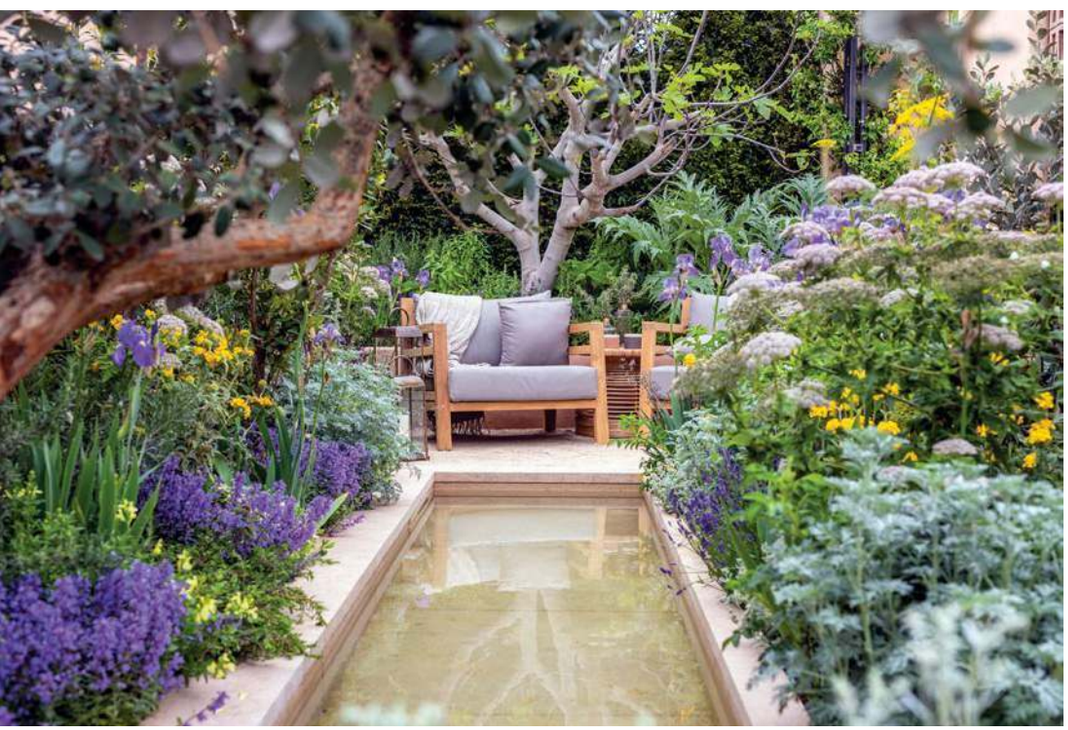

GWIAZDY OGRODU

- Kalamondyna (*Citrus* × *mitis*)
- Żeleźniak (*Phlomis bourgaei*)
- Bylica (*Artemisia*) 'Powis Castle'
- Czystek purpurowy (*Cistus* × *purpureus*)
- Kocimiętka Faassena (*Nepeta faassenii*) 'Purrsian Blue'

Kategoria Show Gardens
Projekt Filippo Dester
Wykonanie Garden Club London
Sponsor Hamptons
Nagrody Pozłacany Medal

WIODĄCE BARWY

- Ciepłe beże
- Lapis lazuli
- Srebrzysta zieleń

INSPIRACJA

Region śródziemnomorski

eprasa.pl cecude7440

The Nurture Landscapes Garden

Atmosfera tego ogrodu odzwierciedla obrazy Cedrica Morrisa, które były inspiracją do jego powstania, podobnie jak rośliny zgromadzone i wyhodowane przez Cedrica w jego ogrodzie w Benton End w Hadleigh. Morris zasłynął jako malarz i hodowca irysów bródkowych. Każdego roku sadził około 1000 nowych irysów i wyhodował co najmniej 90 nowych odmian.

XVI-wieczna architektura Benton End bazująca na wykorzystaniu tradycyjnych technik dostarczyła inspiracji do wykorzystania lokalnych, zrównoważonych materiałów.

Pnącza prowadzone po podporach z drewna z odzysku i sznurach tworzą ramy widokowe na cały ogród. Sadzonki, trawy i charakterystyczne drzewa wprowadzają atmosferę niby-porzuconego miejsca, a akwarelowe barwy (śliwkowe i fiołkowe fiolety, oliwkowe żółcie, kremowe brązy) mieszają się w wyjątkową paletę.

Kategoria Show Gardens
Projekt Sarah Price
Wykonanie Crocus Ltd
Sponsor Nurture Landscapes
Nagrody Złoty Medal

GWIAZDY OGRODU

- Irys (*Iris*) 'Benton Olive'
- Eonium (*Aeonium*) 'Zwartkopf'
- Róża (*Rosa* × *odorata*) 'Mutabilis'
- Czosnek sztyletowaty (*Alium siculum*)
- Lnica marokańska (*Linaria maroccana*)

WIODĄCE BARWY

- Łososiowy róż
- Morska zieleń
- Ciemne bordo

INSPIRACJA

„May Flowering Irises No.2", Cedric Morris

ZDJĘCIE: PHILIP MOULD & CO.

eprasa.pl cecdee7440

Horatio's Garden

Horatio's Garden to miejsce zapewniające azyl i dające nadzieję, które realizuje misję organizacji charytatywnej Horatio's Garden polegającą na tworzeniu i pielęgnowaniu pięknych, łatwo dostępnych ogrodów w ośrodkach urazów kręgosłupa NHS (Narodowej Służby Zdrowia).

W tym projekcie stworzono imersyjną, regenerująca przystań, która jest przeciwieństwem szpitalnego środowiska, i która może być obserwowana oraz doświadczana przez pacjentów czy to z łóżka, czy z wózka inwalidzkiego. Nasadzenia w ogrodzie odzwierciedlają florę lesistych dolin, które dostarczały drewna do kuźni i pieców w Sheffield.

Przyjemne w dotyku kamienne budowle nadają rytm i strukturę, woda dostarcza wrażeń zmysłowych, a ogrodowa chatka z naturalnych materiałów jest miejscem fizycznego i emocjonalnego schronienia. Rzeźbiony kamień upamiętnia 17-letniego Horatio Chapple, który zginął podczas ekspedycji do Svalbard w Norwegii w 2011 r. Niedźwiedź polarny wdarł się wówczas na teren obozowiska i śmiertelnie ranił chłopca.

GWIAZDY OGRODU

- Parzydło leśne (*Aruncus dioicus*) 'Horatio'
- Akant miękki (*Acanthus mollis*) 'Rue Ledan'
- Krwiściąg lekarski (*Sanguisorba officinalis*)
- Przewiercień okrągłolistny (*Bupleurum rotundifolium*)
- Aster bocznolistny (*Aster laterifolius*) 'Coombe Fishacre'

Kategoria Show Gardens
Projekt Charlotte Harris i Hugo Bugg
Wykonanie Ryan Alexander Associates
Sponsor Horatio's Garden, Project Giving Back
Nagrody Złoty Medal, Best Show Garden

WIODĄCE BARWY

- Limonkowy żółty
- Purpura
- Grynszpanowa zieleń

INSPIRACJA

Łatwa dostępność dla osób z niepełnosprawnościami

eprasa.pl ccdde7440

Memoria & GreenAcres Transcendence Garden

Memoria & GreenAcres Transcendence Garden tworzy kojącą, duchową i inspirującą przestrzeń, odzwierciedlającą wspólne emocjonalne i kulturowe doświadczenia u schyłku życia.

Wysokie drzewa dodają projektowi wysokości dzięki rozpraszającemu światło baldachimowi liści zestawionemu z pełną dramatyzmu konstrukcją na wspornikach. Wspólnie tworzą połączenie z niebem oraz dają poczucie nieskończoności. Jednocześnie zieleń u stóp ogrodu stopniowo się obniża, wyolbrzymiając wszystkie wysokie elementy i nadając ogrodowi eterycznego charakteru.

Pod betonowym baldachimem szemrze woda, tworząca delikatną otoczkę i dająca poczucie ciągłego ruchu w nieznane. Nawierzchnia ścieżki układa się w wyraźną drogę wiodącą przez ogród, ale alternatywne trasy poruszania się po ogrodzie dostarczają zaskakujących wrażeń.

Nasadzenia otoczone żwirem skomponowane są w większych grupach. Krzewy i byliny o interesującej fakturze tworzą czasami subtelne, a czasami intensywne kombinacje kolorów. Stopniowo przechodzą w trawy i niskie płożące gatunki, które w końcu wtapiają się w kamienistą nawierzchnię. Rośliny tworzą interesujące warstwy w ogrodzie, które zmieniają się po drodze. Ścieżki prowadzące przez nasadzenia są mniej wyraźne i trudniejsze do pokonania, odzwierciedlając kontrastowe doświadczanie życia.

Kategoria Show Gardens
Projekt Gavin McWilliam i Andrew Wilson
Wykonanie The Outdoor Room
Sponsor Darwin Alternative Investment Management Ltd
Nagrody Pozłacany Medal

GWIAZDY OGRODU

- Irys (*Iris*) 'Quechee'
- Cis pospolity (*Taxus baccata*)
- Złotnica żółta (*Asphodeline lutea*)
- Gleditzia trójcierniowa (*Gleditsia triacanthos*)
- Mak lekarski (*Papaver somniferum*) 'Sissinghurst White'

WIODĄCE BARWY

- Kość słoniowa
- Limonkowy żółty
- Malachitowa zieleń

INSPIRACJA

Bogactwo doświadczeń u schyłku życia

eprasa.pl cecdee7440

The Teapot Trust: Elsewhere Garden

Ten ogród reprezentuje dziecięcą wyobraźnię, która rozkwita w odpowiedzi na wolność, jaką daje arteterapia (terapia poprzez sztukę). Dzięki ucieczce w sztukę dzieci poznają sposoby radzenia sobie w życiu.

Projekt czerpie inspiracje z fabryki Wonki, Krainy Oz i Krainy Czarów, które wypełniają żywe i jaskrawe kolory oraz wyolbrzymione kształty i formy, a wewnętrzny świat dziecięcego niepokoju został wyrażony jako zewnętrzna kraina czarów.

Barwne pierwiosnki kandelabrowe tworzą „Żelkowy strumień", kolorowe panele przedstawiają uproszczone dziecięce rysunki, a kinetyczne i dźwiękowe rzeźby ilustrują moc sztuki w uwalnianiu wyobraźni, zachęcając nas do usłyszenia i zobaczenia rzeczywistości w nowym świetle.

Po wystawie ogród został przeniesiony do Królewskiego Szpitala Dziecięcego w Glasgow, który podlega pod Szpital Uniwersytecki Królowej Elżbiety.

GWIAZDY OGRODU

- Świerk pospolity (*Picea abies*) 'Inversa'
- Paciorecznik (*Canna*) 'Tropicanna Black'
- Lilia złotogłów (*Lilium martagon*) 'Orange Marmalade'
- Pierwiosnek japoński (*Primula japonica*) 'Apple Blossom'
- Świerząbek orzęsiony (*Chaerophyllum hirsutum*) 'Roseum'

WIODĄCE BARWY

- Jaskrawy pomarańcz
- Ciemne bordo
- Trawiasta zieleń

INSPIRACJA

Dziecięca wyobraźnia

Kategoria All About Plants
Projekt Semple Begg
Wykonanie Stewart Landscape Construction Ltd.
Sponsor Teapot Trust, Project Giving Back
Nagrody Złoty Medal

eprasa.pl cecdee7440

The Savills Garden

Savills Garden przypomina wejście do intymnego, otoczonego murem ogrodu wiejskiego hotelu. Z połączenia pięknych roślin jadalnych i ozdobnych powstał zarówno zielony azyl, jak i miejsce będące źródłem najlepszych smaków i składników odżywczych.

W sercu ogrodu znajduje się kuchnia i przylegająca do niej jadalnia, w której goście mogą delektować się posiłkami przygotowanymi ze składników z pobliskich grządek i otoczonego murem ogrodu, ciesząc się z prawdziwego doświadczania zasady „z ogrodu na talerz".

Odwiedzający to spokojne ustronie mogą odpocząć pod dojrzałym drzewem, poświęcić czas na odnowienie kontaktu z naturą i podziwiać formalne nasadzenia, oczekując na degustację.

GWIAZDY OGRODU

- Łubin (*Lupinus*) 'Blossom'
- Ostróżka (*Delphinium*) 'Astolat' i 'Summer Skies'
- Prawoślaz lekarski (*Althaea officinalis*)
- Bylica Schmidta (*Artemisia schmidtiana*) 'Nana'
- Plektrantus jamajski (*Plectranthus amboinicus*) – „Kubańskie oregano"

WIODĄCE BARWY

- Piaskowy brąz
- Grafitowy szary
- Szmaragdowa zieleń

INSPIRACJA

„Z ogrodu na talerz"

Przyjazne dla środowiska materiały konstrukcyjne, takie jak cegła z odzysku, dachówki, płyty z piaskowca z Yorkshire i bezcementowy beton tworzą strukturę tego zrównoważonego ogrodu, który po Chelsea został wykorzystany do nauki gotowania dla młodych ludzi w centrum mieszkaniowym w Nottinghamshire.

Kategoria Show Gardens
Projekt Mark Gregory
Wykonanie Landform Consultants Ltd.
Sponsor Savills
Nagrody Pozłacany Medal

eprasa.pl cecdee7440

Małe ogrody w wielkim stylu

Rozwiązania na zagospodarowanie małych przestrzeni nie są pierwszą rzeczą, która przychodzi nam do głowy, gdy mowa o największej wystawie ogrodniczej świata, jednak podczas Chelsea Flower Show w 2022 r. przedstawiono mnóstwo projektów małych ogrodów. Przyjrzeliśmy się im wszystkim, aby wybrać te najlepsze i wypatrzyliśmy wiele sprytnych pomysłów na skrzynie, siedziska, elementy wodne, domowe uprawy i jeszcze więcej.

Przedstawiamy nasze ulubione, świadczące o tym, że projekty z najwyższej półki mogą mieć zastosowanie w każdym ogrodzie – nawet tam, gdzie przestrzeń i budżet są ograniczone. Wiele z tych pomysłów pochodzi od projektantów, którzy po raz pierwszy pojawili się na wystawie Chelsea, udowadniając, że wschodzące gwiazdy projektowania wychodzą naprzeciw codziennym wyzwaniom naszych czasów. Czytaj dalej i odkryj nowinki ze świata designu, które pomogą ci zmienić twoją małą przestrzeń w wyjątkowe miejsce.

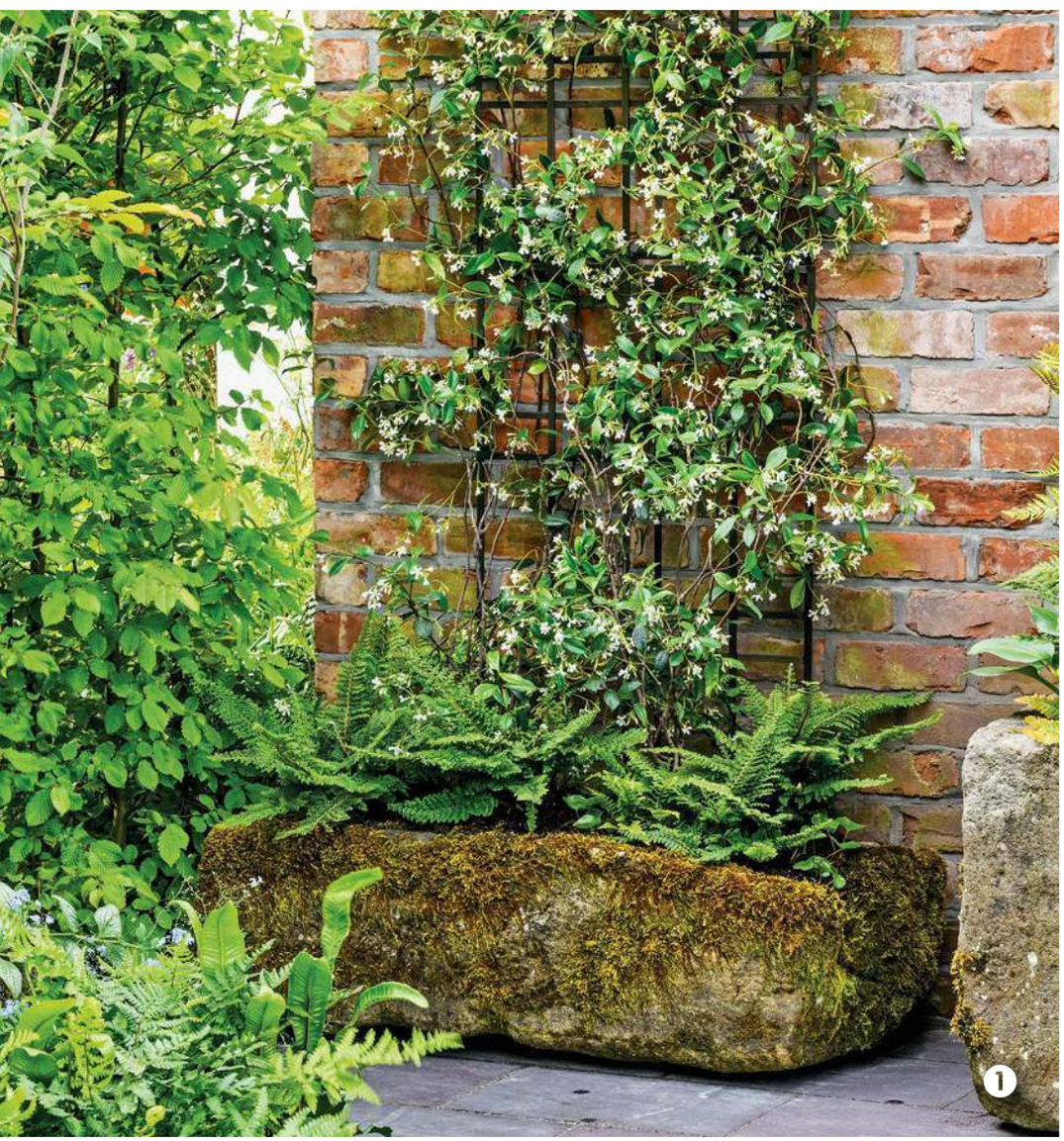

eprasa.pl cecdee7440

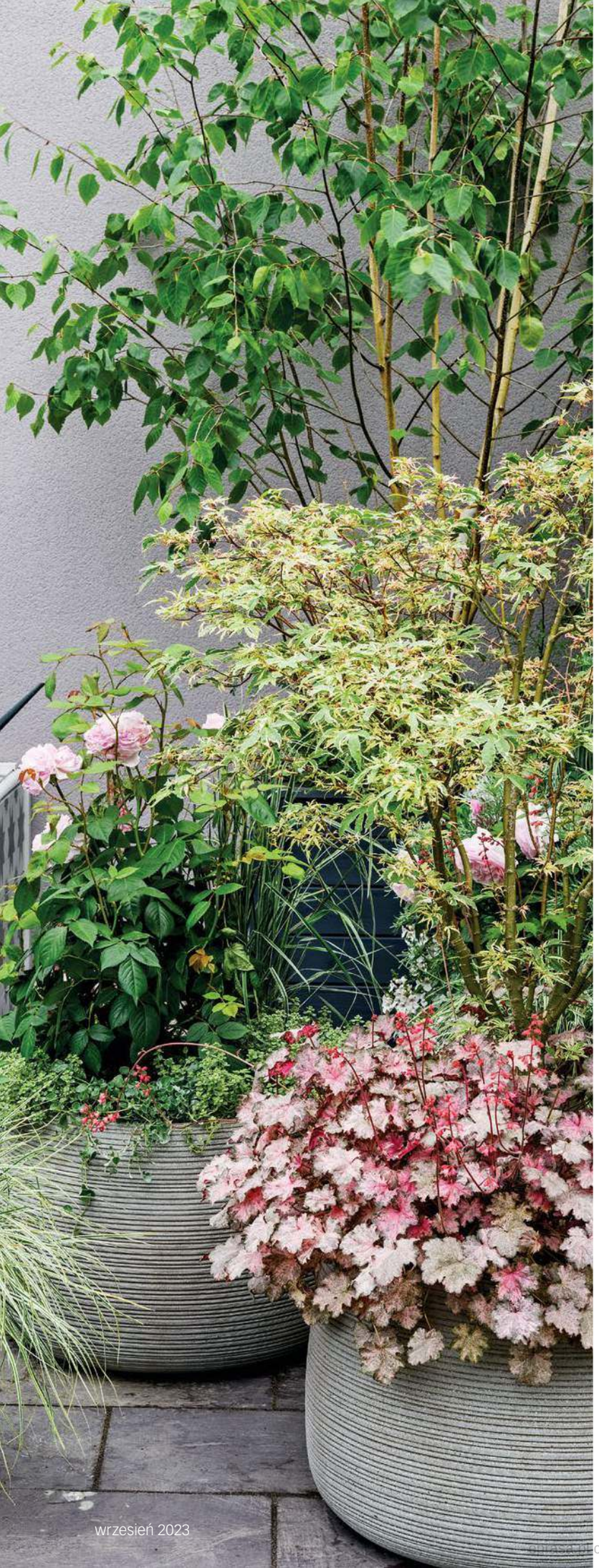

Ogród w pojemnikach

Na wystawie znalazło się mnóstwo pomysłowo obsadzonych pojemników, będących dowodem na to, że można stworzyć idealne kompozycje pasujące do ogrodu w każdym stylu.

1. Masz cień? Nie ma problemu. Tutaj stare, porośnięte mchem kamienne korytka wypełniono paprociami o zróżnicowanych kształtach oraz funkiami i brunerami wielkolistnymi, które ożywią każdy ponury kąt. Jaśmin gwiazdkowy jest dodatkowo źródłem zapachu.

2. Stwórz ogród w donicach – róże, piwonie, trawy ozdobne, a nawet małe drzewa (takie, jak klony palmowe) można uprawiać w pojemnikach. Z łatwością da się je przestawiać i wymieniać.

3. Rozjaśnij balustradę balkonową jaskrawo zabarwioną skrzynką obsadzoną kwiatami w kontrastujących z nią kolorach. Połączenie wysokich roślin z płożącymi zachwyca mnogością barw i walorów estetycznych.

4. Wykorzystaj stare naczynie ocynkowane do stworzenia oczka wodnego w stylu rustykalnym. Obsadzone kompaktowymi gatunkami roślin przybrzeżnych oczko zwabi dzikie zwierzęta do małego ogródka.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM GARDEN DESIGNERS (1–4): BEA TANN; NIKKI HOLLIER; JASON WILLIAMS; ANN TRENEMAN

cecdee7440

Świeże kąski prosto z pojemnika

Bez względu na to, jak mały jest twój ogródek, możesz zajadać się własnymi pysznymi plonami. Te oszczędzające miejsce rozwiązania przykuły naszą uwagę…

1. Ten ogródek ziołowy został stworzony wyłącznie przy użyciu pojemników z odzysku. Wygląda pięknie, jest praktyczny i wydajny – w sam raz do świeżych zbiorów tuż za progiem.

2. Wiszący koszyk idealnie sprawdzi się w miejscu, gdzie jest ograniczona powierzchnia podłogi. Ten przepełniony jest ziołami i nasturcją pnącą, oferując liście i jadalne kwiaty do zbioru.

3. Ciesz się świeżymi owocami na balkonie dzięki jabłoni karłowej poprowadzonej w postaci sznura poziomego. Do tego rodzaju wielosezonowych nasadzeń użyj podłoża na bazie iłu i podsadź je wieloletnimi ziołami.

4. Warzywa na cięte listki są bardzo łatwe w uprawie i szybko rosną – nie będziesz już musiał marnować pieniędzy na te pakowane w torebki foliowe. Połącz je z papryczkami chili, aby stworzyć kolorową kompozycję na słoneczne stanowisko.

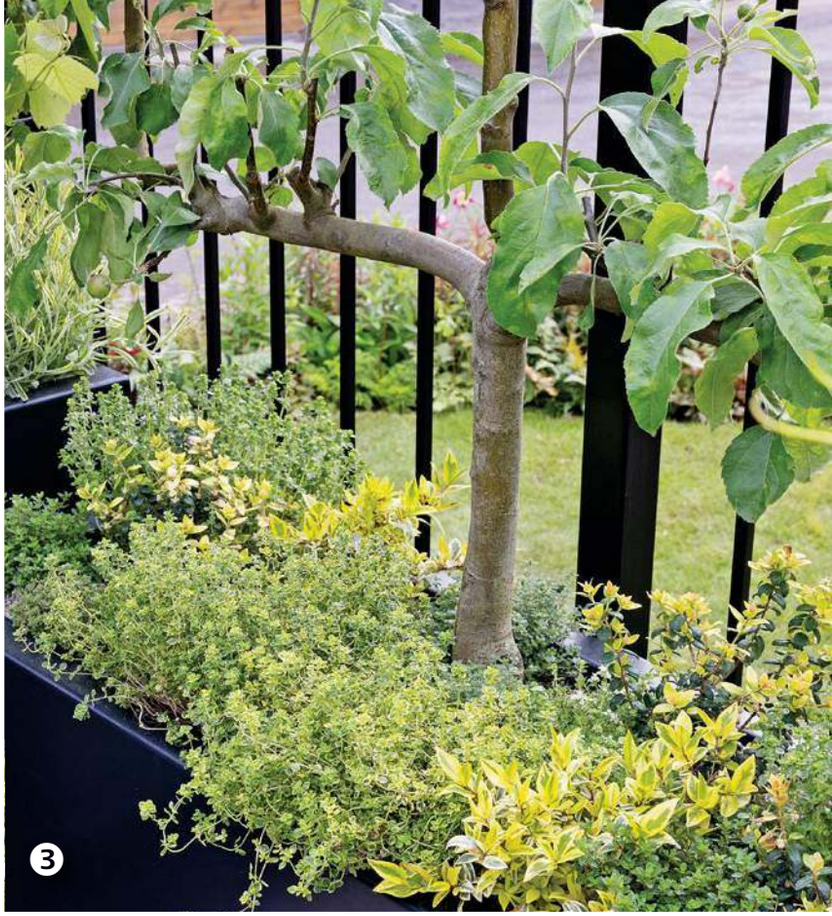

eprasa.pl cecdee7440

Rozsiądź się

Chcąc w pełni cieszyć się swoją zewnętrzną przestrzenią, powinno się w niej znaleźć miejsce do siedzenia i relaksu – oto kilka sprytnych rozwiązań, które sprawdzą się nawet w najmniejszym ogrodzie.

1. Nie potrzebujesz mebli do siedzenia. Te głazy pełnią dwie funkcje – zaznaczają granicę rabaty oraz zapewniają miejsce do siedzenia.

2. Wbudowane miejsce do siedzenia jest świetną opcją oszczędzającą miejsce. Ławki, takie jak te na zdjęciu, służą nie tylko jako skrzynie do przechowywania, ale dostarczają także miejsce do przygotowania nasadzeń.

3. Zamontuj półkę na balustradzie balkonowej i dobierz do niej krzesła barowe w żywym kolorze. W ten sposób stworzysz kompaktowe miejsce do siedzenia i spożywania posiłków, w którym możesz wypocząć i cieszyć się widokiem.

4. Wykorzystaj drewno z odzysku do zbudowania specjalnie dopasowanego siedziska, które będzie pasowało do maleńkiej przestrzeni. Ten niezajmujący wiele miejsca stół i krzesła tworzą zaciszne miejsca do spożywania posiłków na świeżym powietrzu dla dwóch osób.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM, GARDEN DESIGNERS (1-4) ANN TRENEMAN; HIRO YOSHIHIRO TAMURA; WILLIAM MURRAY; GROW2KNOW; GROW2KNOW; BEA TANN; WILLIAM MURRAY; JASON WILLIAMS

eprasa.pl cecdee7440

Podnieś poprzeczkę

Nie masz ziemi? Podwyższone grządki są doskonałym rozwiązaniem problemu. Świetnie nadają się do małych przestrzeni. Ich wielkość może być dowolna, co umożliwia stworzenie miejsca pod uprawy różnej wielkości.

1. Miejsce w pełnym słońcu nadaje się idealnie na grządkę w stylu śródziemnomorskim. Dodaj do podłoża sporo żwiru, aby stworzyć przepuszczalną mieszankę i posadź w niej rośliny o srebrzystym ulistnieniu: przymiotno Karwińskiego oraz lubiące słońce zioła, takie jak płożący rozmaryn.

2. Wprowadź do małej przestrzeni odważny kolor, malując otynkowane grządki i ściany farbami w kontrastujących kolorach, które dodają energii.

3. Chcąc nadać grządkom wyrafinowanego wyglądu niskim kosztem, pomaluj je na jasny kolor. Dodatek miedzianej obwódki dopełni całości i jednocześnie pomoże odstraszyć ślimaki.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM GARDEN DESIGNERS (1-3): MALLORCA GARDEN DESIGN; TOM WILKES-RIOS; AMANDA WARING

eprasa.pl cecdee7440

Czas na drzewa

W każdym ogrodzie powinno znajdować się przynajmniej jedno drzewo. Na wystawie podpatrzyliśmy wiele sposobów na to, jak uprawiać je w pojemnikach – to idealne rozwiązanie do małych ogrodów.

1. Dereń kousa (*Cornus kousa*), tworzy zazwyczaj kilka pni oraz ma wartość dekoracyjną przez cały sezon (wiosenne kwiaty, jagody i liście przebarwiające się jesienią), co czyni go idealnym dodatkiem do twojego ogrodu, gdy jest w nim miejsce tylko na jedno drzewo. Tutaj posadzono pod nim rośliny cieniolubne.

2. Ta wielka drewniana beczka dodaje wysokości pięknej jarzębinie, która w małym ogrodzie świetnie się sprawdzi jako osłona przed słońcem oraz wiatrem, zapewniając jednocześnie trochę prywatności.

3. Biały pień tej brzozy brodawkowatej tworzy odważny kontrast z czarną ścianą. Wybierając rośliny zwróć uwagę na inne kolory kory i pędów. Pojemnik z blachy ocynkowanej nadaje przestrzeni nowoczesnego, industrialnego charakteru.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM GARDEN DESIGNERS (1-3): BEA TANN; JANE PORTER; ANN TRENEMAN

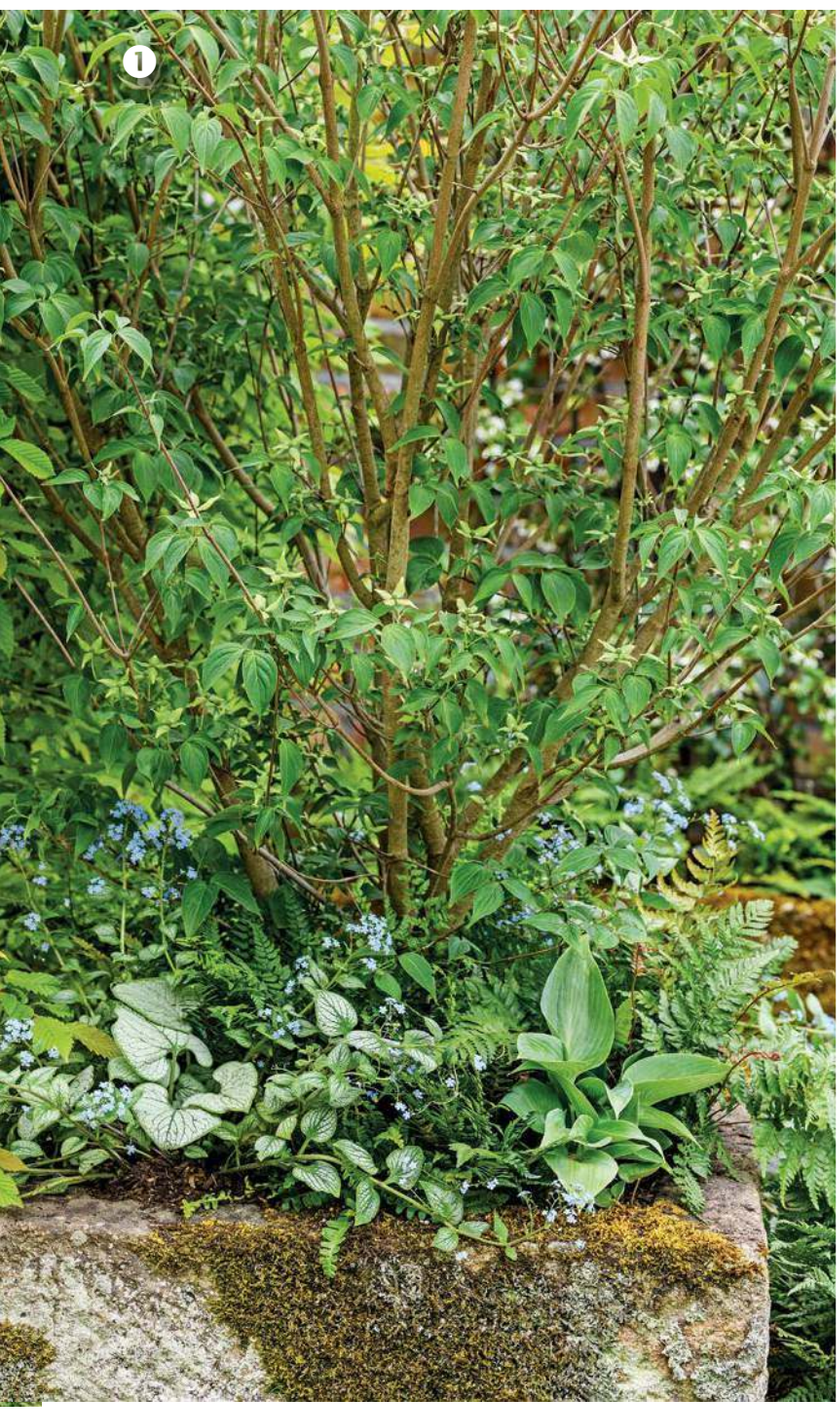

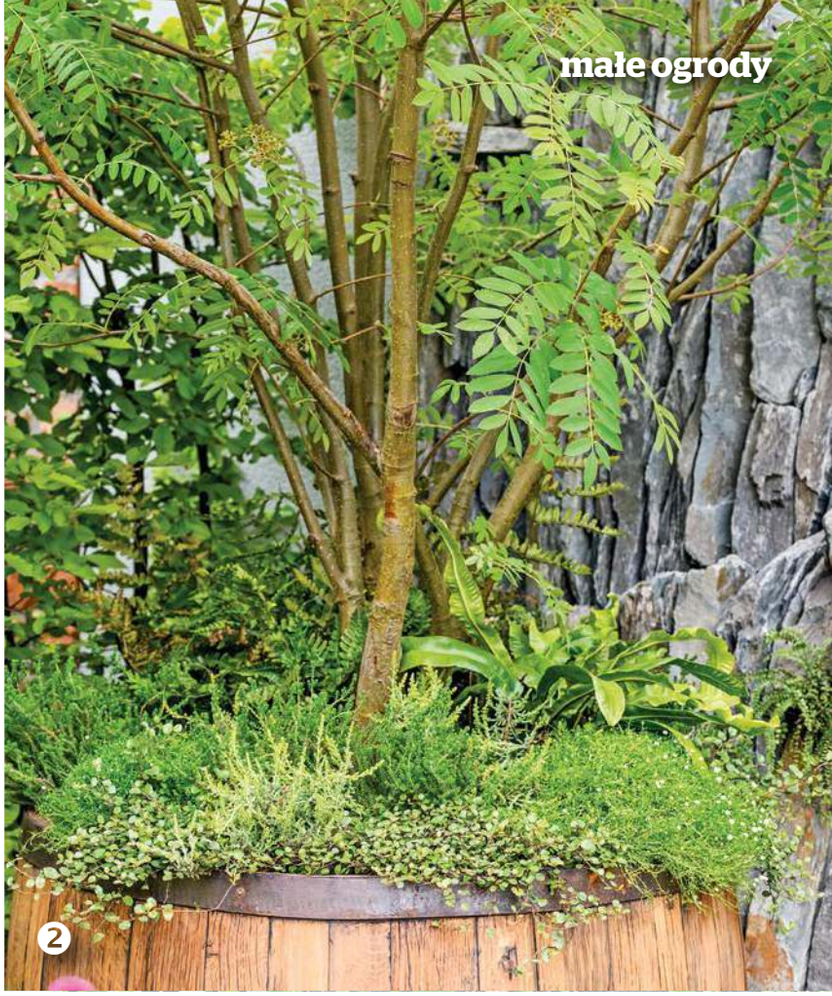

POSŁUCHAJ o najciekawszych trendach z Chelsea Flower Show 2022 na **www.GardenersWorld.com/podcast**

BBC Gardeners' World Magazine PODCAST

eprasa.pl cecdee7440

CZĘŚĆ 11 Początki

Od czego zacząć?

Pojemniki

Tworzenie ogrodu od podstaw może zniechęcić początkujących ogrodników. W tej ekskluzywnej serii Alan Titchmarsh dzieli się swoim doświadczeniem, aby pomóc ci opanować najważniejsze umiejętności.

W tym miesiącu omawia, w jaki sposób uprawiać rośliny w pojemnikach, oferując przy tym mnóstwo praktycznych rad i wskazówek. Odkryjesz korzyści i problemy związane z tą metodą oraz dowiesz się, jak osiągnąć sukces.

Dowiesz się:

- ✓ O różnych rodzajach pojemników oraz sposobach ich wykorzystania
- ✓ Co i jak sadzić w doniczkach
- ✓ Jak dbać o rośliny rosnące w pojemnikach

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE/ROSE McMONIGALL, DIPLEY MILL, HARTLEY WINTNEY, HAMPSHIRE

„Pojemniki stwarzają możliwość uprawy roślin w miejscach, gdzie nie ma ziemi, w której mogłyby się zakorzenić, gdy brakuje przestrzeni na większe donice lub tam, gdzie zastane warunki uprawy nie sprzyjają ich prawidłowemu wzrostowi”

Pojemniki są idealne dla początkujących – umożliwiają całkowitą kontrolę upraw, eksperymentowanie z kolorami oraz szybkie uzyskanie dekoracyjnych efektów

Pojemniki

Uprawa w pojemnikach daje ogrodnikom możliwość całkowitej kontroli. Do podstawowych składników potrzebnych roślinom do wzrostu należą pożywienie, woda, światło i powietrze. W przypadku uprawy pojemnikowej to my, bardziej niż Matka Natura, odpowiadamy za dostarczenie im przynajmniej pierwszych trzech spośród tych rzeczy. Jeśli się z tego wywiążemy, nagrodą jest ogromna wszechstronność – zyskujemy szansę uprawy roślin w miejscach, gdzie nie ma ziemi, w której mogłyby się zakorzenić, gdy brakuje przestrzeni na większe donice lub tam, gdzie zastane warunki uprawy nie sprzyjają ich prawidłowemu wzrostowi.

Inną dużą zaletą prowadzenia upraw w pojemnikach jest możliwość ich przenoszenia z miejsca na miejsce, dzięki czemu w dowolnym czasie możesz zmienić widok z okien. Krótko mówiąc, uprawa pojemnikowa jest najlepszym sposobem na odświeżenie wyglądu ogrodu bez potrzeby wprowadzania większego zamieszania – pod warunkiem, że zapamiętasz, iż kluczem do sukcesu jest obfite nawożenie i podlewanie.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

POWYŻEJ Wybierz rośliny, które skorzystają z warunków panujących w miejscu, w którym planujesz umieścić pojemnik – funkie i paprocie są idealne do uprawy w cieniu
PONIŻEJ Klony japońskie pięknie wyglądają w ceramicznych donicach, a jeśli dobrze o nie zadbasz, mogą żyć wiele lat

Czym właściwie jest pojemnik?

Istotą uprawy pojemnikowej jest ograniczenie korzeniom miejsca do rozwoju. W związku z tym można ją prowadzić w doniczkach na tarasie, skrzyniach na parapecie, wiszących koszach, zbiornikach wodnych z odzysku, a nawet w postaci grządek podwyższonych. W przypadku tych ostatnich korzenie roślin będą ograniczone w mniejszym stopniu pod warunkiem, że nie zbudujesz ich na twardej nawierzchni – wówczas rośliny potrzebują do szczęścia pojemnika o głębokości minimum 30 cm.

Wybierając pojemnik zwróć uwagę, czy pomieści wystarczającą ilość podłoża, w którym rośliny będą mogły prawidłowo się rozwijać oraz czy będzie mogła z niego odpływać woda. Gdy uprawiasz rośliny w pojemniku bez otworów drenażowych istnieje ryzyko, że się dosłownie utopią – zwłaszcza podczas wilgotnej brytyjskiej zimy.

Duża ilość mniejszych doniczek na tarasie lub progu przy drzwiach wejściowych może co prawda stworzyć ciekawy efekt dekoracyjny, jednak pamiętaj, że znajdujące się w nich podłoże szybko wysycha podczas ciepłych dni, często skutkując więdnięciem roślin. O wiele lepiej jest posiadać mniejszą liczbę większych donic niż większą liczbę mniejszych. Duże pojemniki mieszczą więcej podłoża, w którym rośliny mogą się dobrze zakorzenić, w wyniku czego są lepiej odżywione, nawodnione i zdrowo rosną. Ponadto trzy lub cztery pokaźne donice będą się o wiele efektowniej prezentować niż grupa mniejszych wykonanych z różnych materiałów.

Dobrze przemyśl rozmieszczenie pojemników. Większość roślin lubi dużo światła, lecz jeśli dysponujesz miejscem w cieniu, wybierz do niego odmiany, które wymagają niewielkiej jego ilości – paprocie, funkie, bluszcz i mnóstwo innych gatunków cieniolubnych. Stanowiska wystawione na działanie wiatru przyspieszą wysychanie nie tylko podłoża, ale i delikatnych liści takich roślin jak klony palmowe. Na balkonie narażonym na wiatry doskonale sprawdzi się przymocowany do balustrady parawan ogrodowy – z siatki o ciasnym splocie oczek lub gałązek wierzby.

Jeśli chodzi o wybór roślin warto pamiętać, że w pojemnikach możesz uprawiać wszystko – drzewa, krzewy, byliny i wiele więcej. Jedynym ograniczeniem, którego trzeba być świadomym jest ich rozmiar: dąb można uprawiać w dużej donicy, lecz tylko przez kilka lat, później drzewko trzeba przesadzić. Mimo tego udało mi się utrzymać klon palmowy w dużym pojemniku przez 15 lat – wszystko dzięki temu, że każdej wiosny wymieniałem mu górną warstwę podłoża na świeże.

Istotny jest również wybór podłoża – beztorfowe uniwersalne podłoże doniczkowe sprawdzi się w przypadku roślin jednorocznych i okrywowych, natomiast byliny i większe rośliny preferują podłoże o ilastej bazie, również bez torfu, które jest cięższe, dzięki czemu rośliny są w nim bardziej stabilne; dłużej też utrzymuje substancje odżywcze. Pamiętaj tylko, by większe pojemniki ustawić w miejscu docelowym zanim wypełnisz je podłożem. Wydaje się to oczywiste, a jednak często o tym zapominamy.

eprasa.pl cecdee7440

Donice z tworzywa imitującego kamień mają ponadczasowy urok, pasujący zarówno do ogrodów tradycyjnych, jak i tych w stylu współczesnym

Jak wybrać pojemnik idealny

Wybierając pojemniki zwróć uwagę z jakiego materiału są wykonane – powinny pasować do twojego stylu oraz miejsca, w którym je ustawisz. Trzymanie się jednego rodzaju może wydawać się nieco nudne, jednak wystrzegaj się nazbyt dużej różnorodności materiałów. Istnieje ryzyko, że wprowadzą one chaos, nawet jeśli słono za nie zapłaciłeś!

Terakota

Pojemniki z gliny utrzymują korzenie w chłodzie i nadają się szczególnie do ogrodów w stylu wiejskim lub na miejsca, gdzie uprawiasz zioła i rośliny śródziemnomorskie. Występują w różnych odcieniach pomarańczowego – od jaskrawego po bledszy i ciemny. Sprawdź, czy są mrozoodporne (zwróć uwagę – wytrzymały na mróz nie oznacza tego samego, co całkowicie odporny na mróz), w przeciwnym razie mogą popękać lub pokruszyć się pod wpływem ujemnych temperatur.

Metal

Wanny i inne zbiorniki z blachy ocynkowanej, wypełnione warzywami, drzewami owocowymi i roślinami cebulowymi, takimi jak tulipany i żonkile, wyglądają wspaniale. Cynkowanie przedłuża ich trwałość, lecz po ok. 5 latach użytkowania pojemniki ulegają zniszczeniu. Uwielbiam je, pasują do każdego ogrodu. Umieść je ponad powierzchnią ziemi na „nóżkach", aby przedłużyć ich żywotność i pamiętaj, że latem mocno się nagrzewają.

Skrzynki z włókna szklanego imitującego ołów nadają kompozycji nieco formalnego wyglądu w bardziej przystępnej cenie

Kamienne korytka

Idealne dla roślin alpejskich i paproci. Umieść je na podwyższeniu, np. z kamieni lub cegieł, aby jeszcze bardziej je wyeksponować. Przygotuj się na spory wydatek, ale w zamian długo ci posłużą i będą obiektem zazdrości twoich przyjaciół. Pamiętaj tylko, że są niezwykle ciężkie.

Doniczki szkliwione

Niebieskie doniczki szkliwione robiły furorę jakieś 20 lat temu (były nieodzownym rekwizytem programu telewizyjnego Ground Force), lecz obecnie są już niemodne. Niemniej jednak obsadzone pojedynczymi małymi drzewkami robią wrażenie. Warto zapamiętać, że te zwężające się ku górze bardzo utrudniają, a nawet uniemożliwiają przesadzenie dorosłego drzewa lub krzewu i najprawdopodobniej będziesz musiał je rozbić.

Drewniane skrzynie i kosze wiklinowe

Wypełnione różnorodnymi gatunkami roślin wyglądają bardzo efektownie, lecz aby dłużej posłużyły, wykorzystaj je jako pojemniki zewnętrzne (osłonki), w których możesz ukryć zwykłe doniczki plastikowe. W przeciwnym razie w wyniku bezpośredniego kontaktu z podłożem szybko zaczną gnić. Ja wykorzystuję okrągłe kosze wiklinowe jako osłonki do dużych czarnych donic i na zimę wnoszę je do środka.

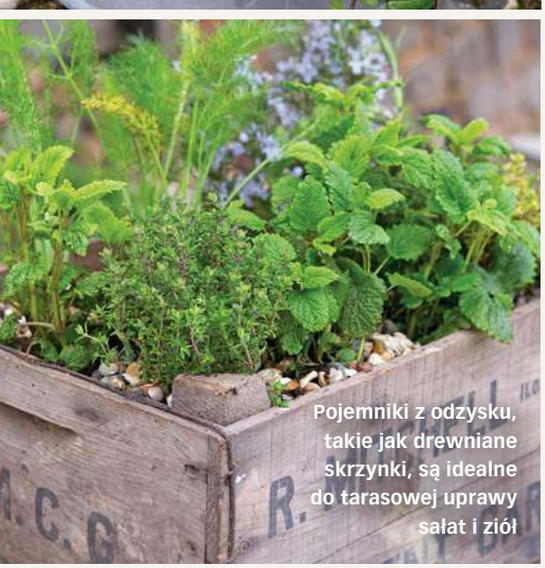

Pojemniki z odzysku, takie jak drewniane skrzynki, są idealne do tarasowej uprawy sałat i ziół

Sztuczny kamień

Stosunkowo nowy i trwały materiał, który uzyskuje się z mieszanki mielonego wapienia i przetworzonego plastiku. Wykonane z niego bardzo wytrzymałe pojemniki dostępne są w różnych stylach oraz kształtach. Są najczęściej dobrej jakości i dodają elegancji miejscom, którym zechcesz nadać bardziej nowoczesny wygląd.

DOBRE RADY ALANA

Jak długo to trwa?

Rośliny w pojemnikach wymagają ciągłej pielęgnacji. Wiosną i latem będziesz je musiał regularnie podlewać (chociaż możesz zainstalować system automatycznego nawadniania podłączony bezpośrednio do zewnętrznego kranu), a w okresie od czerwca do września podawać im nawóz w płynie. Roślinom wieloletnim rosnącym w donicach – drzewom, krzewom oraz bylinom, takim jak funkie (idealne do uprawy w pojemnikach) – należy co roku wymienić górną warstwę podłoża lub w miarę ich wzrostu przesadzić je do większych pojemników.

Jak zaoszczędzić pieniądze?

Wiele zależy od rodzaju i ceny pojemników, na które się zdecydujesz. Te lepszej jakości będą trwalsze i jedynym dodatkowym wydatkiem będzie podłoże do sadzenia roślin oraz nawóz w płynie – poza roślinami oczywiście. Tańsze warianty najprawdopodobniej nie posłużą ci zbyt długo, ale za to początkowy koszt będzie znacznie niższy.

Czego oczekiwać?

Prowadzenie upraw w pojemnikach wymaga sporego nakładu pracy – należy pamiętać o podlewaniu, nawożeniu oraz przesadzaniu, a także zmianie aranżacji, jeśli twoje donice wypełniają sezonowe dekoracje kwietne. Podsumowując, pojemniki oferują znacznie większą wszechstronność w porównaniu z uprawą bezpośrednio w gruncie oraz umożliwiają zmianę sposobu ich ustawienia oraz nasadzeń tak często, jak tylko zechcesz – sezonowo albo raz w roku.

Dekoracje w donicach są szybkie i łatwe w przygotowaniu, co czyni uprawę pojemnikową bardzo wszechstronną metodą prowadzenia ogrodu

eprasa.pl cecdee7440

POWYŻEJ Regularnie podlewaj i nawoź rośliny rosnące w pojemnikach, aby dobrze się rozwijały
PO PRAWEJ Przykryj podłoże warstwą żwiru, aby utrudnić wzrost chwastów

JAK DBAĆ O POJEMNIKI

Po udanym obsadzeniu swojego pojemnika postaraj się zapewnić rosnącym w nim roślinom odpowiednią pielęgnację.

Podlewaj obficie rano lub wieczorem, tak by całe podłoże zostało porządnie nawilżone. W najgorętsze i suche dni lata może zajść potrzeba podlewania ich dwa razy dziennie. Jeśli istnieje ryzyko, że nie znajdziesz czasu na regularne podlewanie, zainstaluj system automatycznego nawadniania.

Od czerwca do września, co tydzień lub 10 dni, dokarmiaj wszystkie rośliny w pojemnikach rozcieńczonym nawozem w płynie. Nawóz organiczny do pomidorów jest odpowiedni do wszystkich roślin, które kwitną lub owocują.

Pojemniki, które nie są odporne na mróz chroń zimą, owijając je folią bąbelkową lub przenosząc pod ściany domu.

Kiedy rośliny przerosną pojemniki, przesadź je do większych donic – raczej wiosną niż latem lub jesienią. Natomiast gdy krzewy lub drzewa wyrosną również z tych największych – to czas, aby przesadzić je do gruntu lub, jeśli nie masz na to miejsca, na oddanie.

Przenieś donice lub owiń folią bąbelkową, aby uchronić rośliny przed uszkodzeniami na skutek działania mrozu

Alan radzi, jak sadzić

- **Sprawdź, czy twój pojemnik ma drożne otwory odpływowe** – na dnie powinien znajdować się jeden lub więcej, o wielkości umożliwiającej odprowadzenie nadmiaru wody. Aby zapobiec ich zatkaniu przez podłoże, usyp na dnie pojemnika kilkucentymetrową warstwę żwiru. Nie używaj zbyt drobnych materiałów, gdyż mogą zatkać otwory.

- **Postaraj się nie używać w pojemnikach ziemi z ogrodu** – nie jest wystarczająco przepuszczalna i mogą się w niej znajdować szkodniki. Zamiast tego wybierz uniwersalne podłoże bez torfu do tymczasowych (sezonowych) nasadzeń, a do tych wieloletnich wykorzystaj ten sam rodzaj podłoża wymieszanego z podłożem John Innes No.2.

- **Porządnie podlej rośliny** zarówno przed sadzeniem jak i po. Następnie kontynuuj podlewanie przez cały sezon wegetacyjny.

- **Posadź rośliny** na tej samej głębokości, na jakiej rosły wcześniej. W przypadku krzewów i drzew dopilnuj, aby widoczny na pniu ślad ziemi znajdował się na równi z powierzchnią podłoża.

- **Zostaw trochę miejsca** pomiędzy powierzchnią podłoża a krawędzią pojemnika, aby umożliwić podlewanie – przynajmniej 5 cm w dużych pojemnikach.

- **Umieść donice na cegłach lub nóżkach,** aby podnieść je z ziemi i umożliwić swobodny odpływ wody, zwłaszcza zimą. Przedłużysz w ten sposób także ich żywotność, zwłaszcza tych wykonanych z nietrwałych materiałów, takich jak drewno.

- **Zastanów się, czy dodać ściółkę** – warstwa żwiru wygląda efektownie, ale sprawia też, że trudniej jest zauważyć, czy rośliny potrzebują wody.

- **Wieloletnie nasadzenia będą pięknie rosły,** jeśli wiosną każdego roku wymienisz 5 cm górnej warstwy podłoża. Dodatek garści suszonej krwi, mączki rybnej lub kostnej również je wzmocni.

POSŁUCHAJ Alana opowiadającego o tym, jak zwabić do ogrodu dzikie zwierzęta, o ogrodnictwie z dziećmi oraz uprawie jedzenia. Sprawdź też jego serię podcastów 'Alan's Tea Break Tutorials' dla subskrybentów strefy Premium.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

OD KONSTRUKCJI DO KOMFORTU

Ekspertka ds. nieruchomości Sarah Beeny i jej sześcioosobowa rodzina zamieniła życie w Londynie na farmę w Somerset, gdzie zbudowali nowoczesny, okazały dom swoich marzeń.

Teraz, gdy prace budowlane się kończą, nadszedł czas na przekształcenie każdego pomieszczenia w niebanalną przestrzeń, z której cała rodzina może być dumna.

Sarah Beeny: nowe życie na wsi – sezon 3

Wtorki 21:00, premiera 12 września

BBC lifestyle

bbc.com/bbclifestyle

eprasa.pl cecdee7440

Wypełnione *po brzegi*

Obsadzanie pojemników w japońskim stylu Barakura gwarantuje natychmiastowy efekt dekoracyjny – przypomina układanie bukietów w donicach zamiast w wazonach. Michael Perry pokazuje, jak je przygotować

ZDJĘCIA SARAH CUTTLE

Kilka lat temu zaproszono mnie do prowadzenia warsztatów w ogrodzie angielskim Barakura w Japonii. Po dotarciu na miejsce zachwyciłem się kompozycjami w donicach – każda z nich zawierała starannie wyselekcjonowane rośliny, które w szczycie rozwoju dawały natychmiastowy efekt dekoracyjny. Wydawało się, że dla zabawy zignorowano zalecenia dotyczące odległości sadzenia podane na etykietach. Liczyło się "tu i teraz". Wyglądało to trochę jak układanie bukietów w donicach zamiast w wazonach.

Pracownicy i ich uczniowie ze szkoły ogrodniczej wybierali rośliny ze wszystkich działów centrum ogrodniczego, co mogło kończyć się tym, że krzew lądował tuż obok bylin rabatowych i roślin ozdobnych do obsadzania wiszących koszy. Nie było nawet mowy o ograniczaniu się do „sekcji roślin tarasowych". Ta swoboda wyboru była niezwykle ekscytująca. Często zdarzało nam się dzielić sadzonki roślin, takich jak tymianek lub zmniejszać bryły korzeniowe, aby mogły się zmieścić obok innych roślin. Dzięki temu zyskaliśmy elastyczność w tworzeniu kompozycji.

Po powrocie z mojej wycieczki zacząłem eksperymentować ze stylem Barakura w domu i zdziwiła mnie trwałość tych dekoracji. Nasadzenia przypominające puzzle stworzyły możliwość wymiany roślin, które zwiędły lub nazbyt się rozrosły. Te ostatnie zawsze można przesadzić w inne miejsce, dzięki czemu nic się nie marnuje.

Michael Perry jest prezenterem telewizyjnym i influencerem specjalizującym się w ogrodnictwie. Dużo podróżuje, aby później dzielić się nowymi pomysłami ze swoimi obserwatorami w mediach społecznościowych ***@mr_plantgeek***

Pojemnik w stylu wiejskim

Zgodnie z zasadami stylu Barakura, wybór pojemnika jest równie ważny jak dobór roślin. Ten kosz wiklinowy wprowadza do ogrodu wiejski klimat, który dodatkowo uzupełniłem o zwiewne kępy krwawnika, srebrny połysk pięknej trawy pampasowej i obwódkę z żuraweczki.

Bardzo odpowiada mi jego wysokość – całość wygląda jak wiejski ogródek w miniaturze. Kto powiedział, że nie możesz mieć wiejskiego ogrodu na balkonie? Ta dekoracja jest bardzo wszechstronna, możesz ją ustawić na stanowisku w pełnym słońcu lub z rozproszonym światłem. Większość tych roślin możesz później przesadzić do ogrodu.

1. **Krwawnik (*Achillea*) 'Strawberry Seduction'**
2. **Trawa pampasowa (*Cortaderia selloana*) 'Splendid Star'**
3. **Żuraweczka (*Heucherella*) 'Sweet Tea'**
4. **Koprosma (*Coprosma*) 'Pacific Night'**
5. **Kordylina (*Cordyline*) 'Can Can'**
6. **Tawułka różowa (*Astilbe*)**
7. **Kosz rattanowy, wysokość x szerokość 30 cm x 37 cm; 35 £, www.thebasketcompany.com**

1
2
3
4
5
6
7

Ogródek przy wejściu

Bardzo się ucieszyłem, gdy znalazłem tę kulistą donicę z imitacją luźno plecionej włóczki, w pięknym jasnobłękitnym kolorze. Połączyłem w niej srebrzyste pędy kalocefalusa i starca srebrnolistnego ze świeżą zielenią aspidistry wyniosłej, którą często uważa się za roślinę domową. Cyklamen, parahebe i pelargonia – wybrane ze względu na ich listowie – dopełniają całości.

To bardzo uniwersalna kompozycja, a dzięki jej niewielkim rozmiarom nadaje się na osłonięte przed mrozem podejście do domu. Stworzona z myślą o jesieni, oferuje świeżą, dość niestandardową paletę kolorów.

1. ***Parahebe catarractae*** **'Porlock'**
2. **Aspidistra wyniosła (*Aspidistra eliator*)**
3. **Goryczka (*Gentiana*) 'Blue Heart'**
4. **Kalocefalus (*Calocephalus brownii*)**
5. **Starzec srebnolistny (*Senecio*) 'Angel Wings'**
6. **Cyklamen (*Cyclamen*) 'Angel Wings'**
7. **Bodziszek łąkowy (*Geranium pratense*)**
8. **Pojemnik pastelowy niebieski W x S 18 cm x 28 cm; 20,70 £, www.greenseedsmarket.com**

Łowca owadów

Eksperymentowanie z roślinami mięsożernymi jest świetną zabawą. Latem polubią słoneczne patio. Jeśli masz gatunki, które wymagają różnych rodzajów podłoża, pozostaw je w swoich pojemnikach i zgrupuj we wspólnej, większej donicy. Umożliwi ci to wypróbowanie różnych aranżacji zanim wybierzesz tę ostateczną.

Powierzchnię podłoża w tym betonowym pojemniku przykryłem mchem, który zatrzymuje wilgoć potrzebną roślinom. Tę kompozycję złożoną z kapturnic i muchołówek możesz z powodzeniem ustawić zarówno na zewnątrz, jak i w pomieszczeniu. Wnieś ją do środka, kiedy nadejdą niskie temperatury.

1 Muchołówka amerykańska (*Dionaea muscipula*)
2 Kapturnica (*Sarracenia*) 'Bella'
3 Kapturnica (*Sarracenia*) 'Purple Haze'
4 Mech torfowiec pozyskany w sposób zrównoważony
5 Donica, imitacja betonu, W x S x G 40,5 cm x 40 cm x 40 cm; 42,99 £, www.amazon.com

Wybór odpowiedniego podłoża

Jeśli planujesz wieloletnie nasadzenie z roślin mięsożernych, takich jak muchołówka amerykańska i kapturnica, będziesz potrzebować innego podłoża niż to standardowe do roślin doniczkowych. Poszukaj mieszanek specjalistycznych w lokalnym centrum ogrodniczym lub beztorfowych odpowiedników w sklepach internetowych.

Powinno być ubogie w składniki odżywcze i lekko kwaśne, podobne do tego, w jakim rośliny żyją w środowisku naturalnym. Gatunki mięsożerne najlepiej czują się na słonecznym stanowisku. Potrzebują stale wilgotnego podłoża, dlatego przykryj jego powierzchnię mchem, aby zatrzymać wilgoć.

Rozluźnij podłoże i popraw jego przepuszczalność

Ognista jesień

Za każdym razem, kiedy podróżuję po USA i Kanadzie, podziwiam tamtejsze jesienne dekoracje, które później próbuję wcielić do swojego ogrodu. Ta kompozycja to połączenie jesiennej palety barw i kontrastującego z nimi pojemnika w kolorze szarego łupka. Przy obsadzaniu tej donicy kierowałem się zasadą: wysoka roślina (punkt centralny), rośliny wypełniające, odmiany o pnącym pokroju. Baldachy czosnku bulwiastego górują tu nad ognistymi papryczkami chili i złocieniami, podczas gdy pędy tojeści zwisają w dół donicy. Czarne fiołki wnoszą akcent w stylu Halloween.

1. **Fiołek (*Viola*) 'Black Delight'**
2. **Tojeść rozesłana (*Lysimachia nummularia*) 'Goldilocks'**
3. **Turzyca oszimska (*Carex oshimensis*) 'Evergold'**
4. **Miechunka rozdęta (*Physalis alkekengi*)**
5. **Pszonak (*Erysimum*) 'Sugar Rush Primrose'**
6. **Wietlica samicza (*Athyrium filix-femina*) 'Frizelliae'**
7. **Papryczka chili 'Medusa'**
8. **Turzyca włosista (*Carex comans*) o brązowych liściach**
9. **Czosnek bulwiasty (szczypiorek czosnkowy; *Allium tuberosum*)**
10. **Cyprysik żywotnikowaty (*Chamaecyparis thyoides*) 'Rubicon'**
11. **Złocień (*Chrysanthemum*) 'Branbeach Orange'**
12. **Donica kwadratowa w kolorze szarego łupka W x S x G 23 cm x 23 cm x 23 cm; ok. 35 £, dostępna w centrach ogrodniczych**

Jak obsadzić donicę w stylu Barakura

1 W przypadku tworzenia kompozycji w stylu Barakura pojemnik wymaga większej uwagi niż zwykle. Zacznij od wypełnienia donicy podłożem. Dodaj do niego nawóz o spowolnionym działaniu i/lub kryształki hydrożelu, aby otrzymać mieszankę wspierającą prawidłowy rozwój roślin.

2 Zacznij od posadzenia najwyższych roślin z tyłu i na środku donicy, po czym wypełnij pozostałą przestrzeń mniejszymi, rezerwując miejsce bliżej krawędzi na odmiany płożące. Jeśli martwisz się, że rośliny będą posadzone zbyt gęsto, wybierz bardziej zorganizowany sposób sadzenia i umieść pośrodku wieloletnie krzewy, a miejsce wokół brzegu obsadzaj co roku nowymi roślinami jednorocznymi.

3 Im większy pojemnik wybierzesz, tym łatwiej będzie ci pielęgnować kompozycję. Korzenie roślin będą miały więcej miejsca na rozrost, a zwiększona ilość podłoża, które się w nim pomieści, zatrzyma więcej wilgoci.

4 Ponieważ pojemnik jest gęsto obsadzony, należy go regularnie podlewać. Nie polegaj jedynie na opadach deszczu – użyj konewki bez sitka, aby mieć pewność, że woda trafi pod gęste ulistnienie i dotrze do korzeni.

eprasa.pl cecdee7440

„Trend na egzotyczne rośliny staje się coraz wyraźniejszy – a palmy z pewnością mają moc ożywiania przestrzeni z tropikalną nutą”

Sylwia Hennek – specjalistka od roślin egzotycznych, szczególnie bambusów, którymi zajmuje się od ponad 15 lat. Na blogu www.BambusowySen.pl dzieli się wiedzą o egzotykach do domu i ogrodu i uczy, jak je uprawiać z frajdą bez zbędnego komplikowania.

Palmy w pojemnikach

Dlaczego palmy doniczkowe stały się tak popularnymi roślinami zdobiącymi salony, sypialnie czy biura? Są przepiękne, wytrzymałe i dają się zgrabnie miniaturyzować w pojemnikach. Ponadto mają smukłe kształty i atrakcyjne liście, ale przede wszystkim kojarzą się z egzotycznymi wyprawami. **Sylwia Hennek** przedstawia gatunki, które najlepiej rosną w donicach i rozprawia się z największymi mitami dotyczącymi palm.

ZDJĘCIA SYLWIA HENNEK, MALWINA WOŁOCH, NEW AFRICA/ADOBESTOCK

eprasa.pl/c/cdee7440

Czy wiesz, że dwie z trzech najpopularniejszych palm doniczkowych, które możesz w Polsce najczęściej kupić, zaczęły swoją salonową karierę już w epoce wiktoriańskiej? Te palmy – **kencja** (*Howea forsteriana*) i **chamedora** (*Chamaedorea elegans*), nazywana też też palmą koralową, okazały się wtedy świetnymi roślinami ozdobnymi z liści do stosunkowo cienistych angielskich wnętrz. Obie świetnie znoszą miejsca, gdzie nie ma pod dostatkiem światła. Chamedora nawet wymaga takich warunków, ponieważ w naturze rośnie w poszyciu lasów deszczowych Meksyku, Gwatemali i Belize. Nad nią rozpościera się cała dżungla i z tego względu jej liście nie mają bezpośredniego dostępu do promieni słonecznych. Jeśli chcesz się cieszyć piękną, zdrową palmą we wnętrzu, to musisz zapewnić jej podobne warunki, w jakich rośnie w naturze i dlatego chamedory nie należy wystawiać na pełne słońce. Kencję z kolei zawsze polecam jako palmę dla początkujących, ponieważ nie tylko świetnie daje sobie radę w jasnych, półcienistych i ocienionych miejscach, ale też nie jest tak wrażliwa na różne potknięcia uprawowe, jak na przykład przesuszenie. Z łatwych w uprawie palm kencję z pewnością najłatwiej znajdziesz w sprzedaży.

Spośród palm chętnie wybaczających błędy polecam jeszcze jeden gatunek. Chociaż jest dość trudno dostępny, warto mieć oczy otwarte, bo jest nie tylko przyjazny początkującym ogrodnikom, ale też wyjątkowo piękny. **Rapis wyniosły**, nazywany również palmą biczową (*Rhapis excelsa*) rośnie w wyjątkowy sposób: wykształca cienkie kłodziny jedna przy drugiej, a na ich szczycie wyrastają palczaste liście. Podobnie jak w przypadku wielu palm doniczkowych, także rapis tworzy w pojemnikach swoisty palmowy lasek. Zwróć na to uwagę, gdy będziesz oglądać swoje palmy lub przeglądać sadzonki w sklepie – często w donicy znajdziesz więcej niż jedną roślinę.

Istnieją też dwie palmy, które całkiem łatwo nabyć, jednak nieco trudniej utrzymać w zdrowiu i ładnej kondycji. **Areka** (*Dypsis lutescens*) jest najszerzej rozpowszechniona, jednak często trafia do zbyt ciemnych i zbyt chłodnych miejsc i dlatego marnieje. Druga palma jest tak naprawdę dużą siewką, która wygląda wyjątkowo efektownie dzięki wystającemu z ziemi orzechowi kokosowemu. **Palma kokosowa** (*Cocos nucifera*) ma opinię bardzo trudnej w uprawie, a nazywana bywa nawet palmą jednorazową. Jednocześnie jak na tak dużą i dekoracyjną roślinę jej cena często jest bardzo zachęcająca. Warto wiedzieć, że mitem jest nagminnie powtarzana w Internecie opinia o tym, że roślina obumiera, gdy tylko skończą się jej składniki odżywcze w kokosie. Gdyby rzeczywiście tak było, nie odpoczywaliśmy na plażach podczas egzotycznych wycieczek w cieniu wyrośniętych palm kokosowych, nie mielibyśmy też oleju kokosowego czy wiórków. Skąd zatem się wziął ów mit? Najpewniej z faktu, że nadal zbyt często traktuje się tę palmę (i inne także) jak większość roślin do dekoracji wnętrz. Po zakupie roślina trafia do ładnej osłonki i... to wszystko. A przecież to żywy organizm, któremu do dobrego wzrostu trzeba zapewnić większy pojemnik z żyznym podłożem. W przypadku palmy kokosowej ogromne znaczenie ma też zapewnienie odpowiedniego ciepła. Jeśli palmę zostawimy w małej doniczce produkcyjnej, podlejemy chłodną wodą i ustawimy w ciemnym miejscu, to nie będzie miała możliwości wykształcenia zdrowych korzeni, które będą ją odżywiały, gdy już wyczerpie substancje pokarmowe z kokosa.

Kencja

Miłośnikom rarytasów i niecodziennych kształtów z palm do uprawy domowej polecam szczególnie dwa gatunki. Pierwszy to **kariota łagodna**, czyli palma orzechowa (*Caryota mitis*) o bardzo orientalnym wyglądzie. Ma ciemnozielone pierzaste liście o listkach przypominających rybie ogony. Nie ma dużych wymagań – żyzne podłoże i stanowisko o rozproszonym świetne będą dla niej

Chamedora wyniosła nie lubi pełnego słońca, za to świetnie rośnie w rozproszonym świetle

Rapis wyniosły jest palmą łatwą w uprawie i dobrze znoszącą uprawowe potknięcia

eprasa.pl cecdee7440

To arekę najczęściej spotkasz w sprzedaży. Do prawidłowego wzrostu potrzebuje sporo światła

odpowiednie. Druga warta uwagi egzotyczna piękność to **likuala wyniosła** (*Licuala grandis*). Jej liście z kolei przypominają duże zielone wachlarze. Są niemal całkiem okrągłe i z tego względu bardzo efektowne.

Co lubią palmy?

Różne gatunki palm preferują różne stanowiska, dlatego warto najpierw sprawdzić, jakie warunki panują w miejscu, w którym chcielibyśmy ustawić palmę, a potem dopiero kupić odpowiedni gatunek. Po zakupie palmy koniecznie należy ją przesadzić. Pora roku nie ma znaczenia, ponieważ domowe palmy i tak cały czas rosną w pomieszczeniach, gdzie podobna temperatura utrzymuje się przez cały rok. Z przesadzeniem palmy kupionej jesienią lub zimą nie należy czekać do wiosny. To mit, który także przyczynia się to niepowodzeń w uprawie. Roślinę sadzimy do większego pojemnika i do żyznego podłoża. Palmy najczęściej są sprzedawane w doniczkach o średnicy 23 cm, wówczas nowa donica powinna mieć przynajmniej 30 cm, a najlepiej trochę więcej. Doniczki palmówki o wydłużonym kształcie są dobrym wyborem, bo podkreślają smukłe kształty roślin. Warto jednak przede wszystkim tak dobrać pojemnik, żeby zapewnił palmie stabilność. Donica powinna mieć w dnie otwór odpływowy, by nadmiar wody po podlaniu mógł łatwo wypłynąć. Bardzo częstym powodem zamierania palm doniczkowych jest zgnilizna

“Doniczki o wydłużonym kształcie są dobrym wyborem, bo podkreślają smukłe kształty roślin”

Substancje odżywcze z kokosa wystarczą palmie na początek. Odpowiednia pielęgnacja pozwoli jej wydać zdrowy korzeń i rosnąć dalej

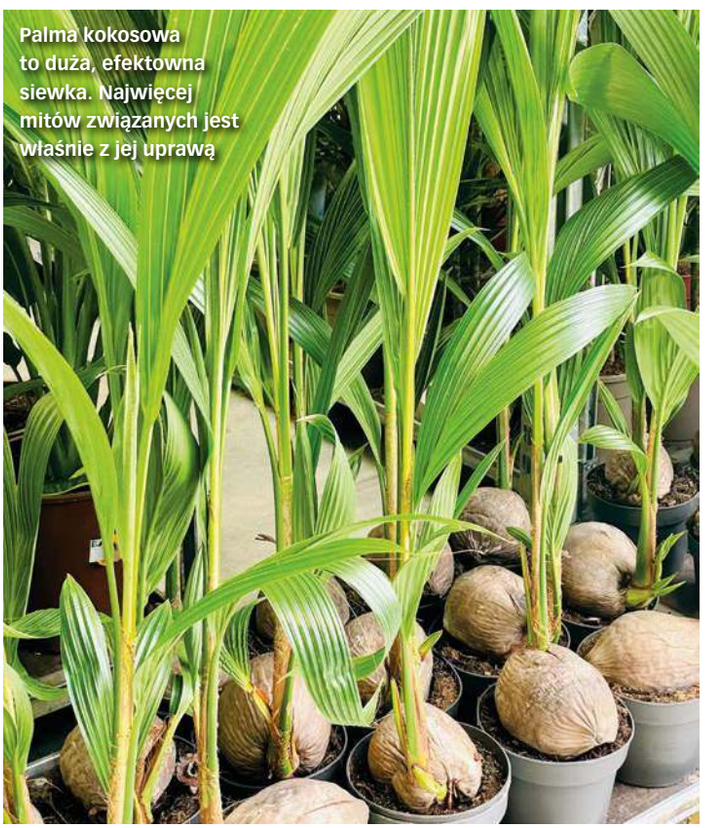

Palma kokosowa to duża, efektowna siewka. Najwięcej mitów związanych jest właśnie z jej uprawą

eprasa.pl cecdee7440

Kariota łagodna zachwyca wyjątkowymi liśćmi w kształcie rybich ogonków

korzeni, która rozwija się wtedy, gdy na dnie gromadzi się woda.

Palmy lubią przepuszczalne i niezbyt zbite podłoże. Można użyć gotowych mieszanek ziemi do palm. Po posadzeniu do nowej donicy przez dwa miesiące wstrzymujemy się z nawożeniem. Świeżo po posadzaniu korzenie są wrażliwsze i nawóz zastosowany zbyt szybko mógłby im zaszkodzić. Po tym czasie warto regularnie zasilać rośliny nawozem do palm lub roślin zielonych.

Jeśli chodzi o podlewanie, warto zapoznać się z preferencjami danego gatunku. Kencja czy rapis nie obrażą się, jeśli zbyt długo poczekasz z nawodnieniem, chamedora czy palma kokosowa szybciej pokażą, że im to nie odpowiada (schnącymi końcówkami listków). A co ze zraszaniem? Cóż, to kolejny mit, okazuje się bowiem, że zraszanie częściej szkodzi, zamiast pomagać. Kiedy zraszamy w zły sposób – zbyt intensywnie, chłodną albo wręcz zimną wodą w chłodnym pomieszczeniu, zaczynają się rozwijać na liściach choroby grzybowe. Objawiają się w postaci żółtych plam z ciemnobrązowymi środkami. Zamiast spryskiwania można pod donicami ustawić podstawki nawilżające, czyli spodki wypełnione kamieniami czy keramzytem zalanymi wodą. Parująca z nich wilgoć podniesie nieco wilgotność wokół rośliny, a my nie ryzykujemy chorób grzybowych. Innym rozwiązaniem jest inwestycja w nawilżacz powietrza, co warto rozważyć także dlatego, że wilgotność powietrza na poziomie 50-60% jest odpowiednia dla palm, a także bardzo korzystna dla naszego samopoczucia i zdrowia.

Całoroczna pielęgnacja doniczkowych palm nie jest skomplikowana i przede wszystkim polega na dwóch czynnościach. Pierwszą są regularne przeglądy, najlepiej z użyciem tradycyjnej lupy lub aplikacji na smartfonie. Ich celem jest sprawdzenie, czy na palmie nie pojawiły się szkodniki lub czy nie rozwijają się choroby. Drugą aktywnością jest czyszczenie liści z kurzu, aby przywrócić roślinom zadbany i bardziej zielony wygląd oraz pozbyć się warstwy zanieczyszczeń, które utrudniają aparatom szparkowym oddychanie.

Jeszcze jedną zaletą palm jest to, że są bezpieczne dla zwierząt domowych. Niektóre gatunki mogą jednak mieć kolce na ogon-

REKLAMA

3 błędy, przez które palmy najczęściej chorują

1 Najpierw kupujesz palmę, a dopiero później zastanawiasz się, gdzie ją ustawić. Jeśli zależy ci na zdrowym wzroście, ładnym wyglądzie i jak najmniejszej ilości pracy przy pielęgnacji, najpierw sprawdź, jakie masz warunki i dopiero potem dobierz do nich palmę.

2 Zostawienie palmy w tej samej doniczce po zakupie. Roślina często trafia tylko do ładnej osłonki i zostaje ustawiona w wybranym miejscu. Niestety to szybka droga do smutnego zakończenia palmowej przygody. Większy pojemnik i dobre podłoże to drugi bardzo istotny składnik sukcesu w uprawie.

3 Podlewanie na autopilocie, czyli bez sprawdzenia, czy palma rzeczywiście już tego wymaga, czy może jeszcze nie. Zawsze przed podlaniem sprawdź palcem wilgotność ziemi. Włóż palec w ziemię niedaleko pnia tak głęboko, jak możesz. Jeśli podłoże jest jeszcze wilgotne, nie dolewaj więcej wody. Poczekaj, aż nieco przeschnie.

kach liści (z domowych palm ma je np. liwistona). Kencja, areka, palma kokosowa, rapis czy kariota są ich zupełnie pozbawione. Moje koty szczególnie upodobały sobie miękkie listki chamedory i czasem kupuję im malutkie sadzonki tej palmy zamiast kociej trawy czy owsa.

Przedstawione tu palmy polecam przede wszystkim do całorocznej uprawy w pomieszczeniach. Ponieważ te gatunki lubią i potrzebują ciepła, najlepiej czują się, gdy rosną cały czas w jednym miejscu, a nie są wynoszone na zewnątrz wiosną i wnoszone z powrotem do środka jesienią. Polskie lata nie są najcieplejsze, a gdy temperatura spada poniżej 18 stopni, niektóre palmy mogą to odchorowywać. Jeśli chcesz mieć palmy na zewnątrz, lepszym wyborem będzie sięgnięcie po gatunki, które lepiej znoszą chłód, czyli po tak zwane palmy mrozoodporne. Wśród nich także znajdziesz gatunki do słońca i do miejsc bardziej zacienionych. Dobór odpowiedniego gatunku do stanowiska i warunków w nim panujących znacznie ułatwi późniejszą pielęgnację i zapewni piękny efekt przy minimalnym wysiłku.

Duże, niemal okrągłe wachlarze likuali wyniosłej dodają przestrzeni orientalnego klimatu

Regularne przecieranie liści z kurzu nie tylko poprawi ich wygląd, ale też ułatwi palmie oddychanie

WIĘCEJ na temat palm mrozoodpornych pisaliśmy w sierpniowym wydaniu magazynu – 8/2023, dostępnym na stronie **www.ulubionykiosk.pl/wydawnictwo/gardeners-world-polska-czasopismo-ogrodnicze**

epirasa.pl ecdee7440

Rozkoszne rozchodniki

Rozchodniki najczęściej zasiedlają stanowiska suche i nasłonecznione, porastają gleby piaszczyste i żwirowe, bywają gatunkami pionierskimi, znajdując sobie miejsce w skalnych rozpadlinach i zagłębieniach. Większość rozchodników posiada wysokie walory dekoracyjne, stąd ich obecność w ofertach szkółek i centrów ogrodniczych, a co za tym idzie, w polskich ogrodach. **Grzegorz Falkowski** ze Związku Szkółkarzy Polskich przedstawia najciekawsze gatunki i odmiany tych rozkosznych sukulentów.

ZDJĘCIA: GRZEGORZ FALKOWSKI (ZSZP), EORYY/ADOBESTOCK

Rozchodnik (*Sedum*) to rodzaj botaniczny skupiający ponad 460 gatunków – w większości sukulentów, czyli roślin specyficznie przystosowanych do oszczędnego gospodarowania wodą. W swoich mięsistych, grubych liściach gromadzą zapas wody, pozwalający przetrwać okresy bezdeszczowe. Rozchodniki spotyka się na wszystkich kontynentach półkuli północnej, a w Polsce naturalnie występuje 11 gatunków.

Rozchodniki najczęściej kojarzą się z niskimi, kobiercowymi bylinami o pokładających się pędach i drobnych, gruboszowatych liściach. Tymczasem obok gatunków okrywowych na rynku dostępny jest ogromny wybór odmian osiągających pokaźne rozmiary, tworzących kępy dorastające nawet do 60 cm wysokości! Są to przede wszystkim kultywary

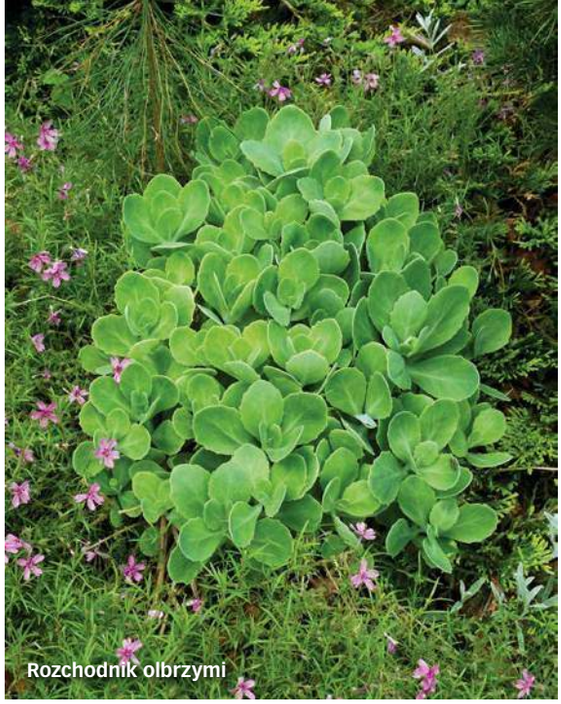
Rozchodnik olbrzymi

Rozchodnik 'Matrona'

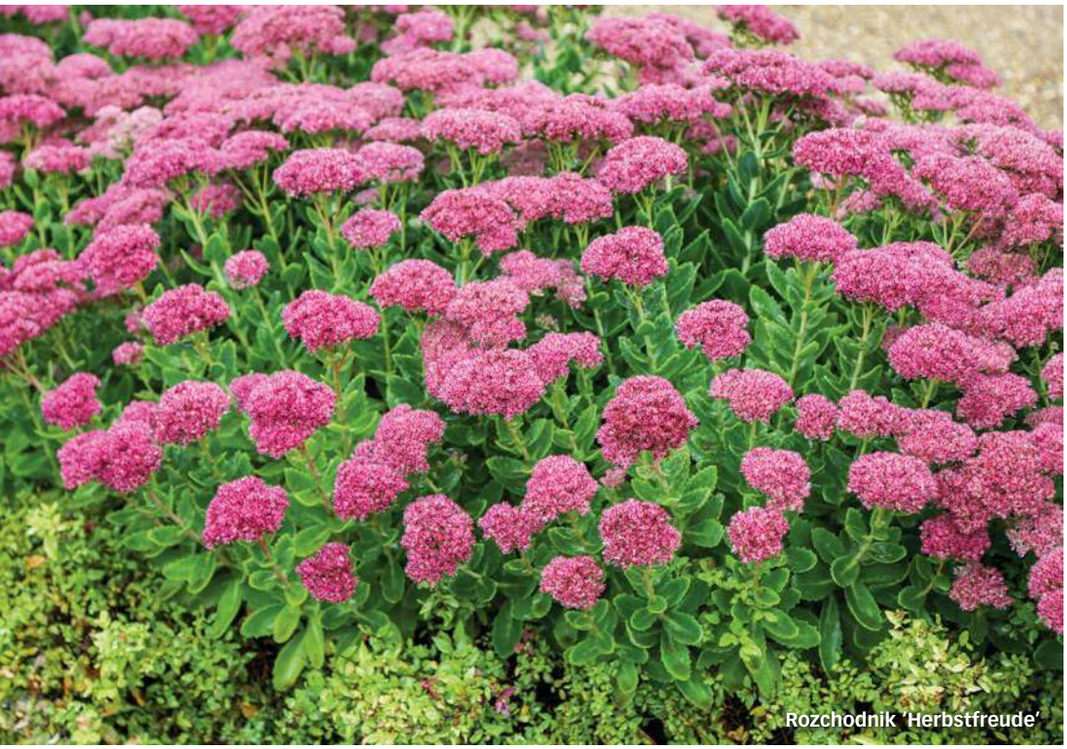
Rozchodnik 'Herbstfreude'

Rozchodnik 'Black Jack'

lub odmiany mieszańcowe **rozchodnika olbrzymiego** (*S. spectabile*). Ten pochodzący z Japonii i Chin gatunek tworzy bardzo efektowne, półmetrowej wysokości kępy, latem zwieńczone przepięknymi, szerokimi kwiatostanami. Na prostych, nierozgałęzionych pędach siedzą duże, mięsiste, jajowate liście pokryte woskowym nalotem, od którego przyjmują niebieskawy odcień. Od wiosny do lata to właśnie liście są główną ozdobą tej rośliny. Pod koniec sierpnia na szczytach łodyg rozwijają się różowe kwiaty zebrane w płaskie, gęste kwiatostany o średnicy do 15 cm. Kwiaty te obficie produkują nektar, którym wabią motyle, pszczoły, trzmiele i inne owady poszukujące słodkiego pokarmu.

Wartymi polecenia odmianami tego gatunku są np. 'Herbstfreude' o zielonych liściach i 'Matrona' o purpurowym ulistnieniu – obie wyróżnione prestiżową nagrodą AGM przez Królewskie Towarzystwo Ogrodnicze (RHS), a także zielonolistne 'Brillant', 'Carmen', 'Septemberglut' czy 'Stardust'. Bardzo atrakcyjną grupę stanowią odmiany o dwubarwnych liściach, np. Autumn Charm o białym obrzeżeniu, 'Mediovariegatum' o żółtych środkach blaszek liściowych czy 'Frosty Morn' o pędach sprawiających wrażenie, jakby były pokryte szronem. Przyciągające oko i uwagę są liczne nowe odmiany o bardzo ciemnych, ciemnopurpurowych, a nawet purpurowo-czarnych pędach i liściach, np. 'Black Jack', 'Oriental Dancer', 'Purpl Emperor'. Z kolei wyjątkowo intensywną barwę kwiatów mają odmiany takie jak 'Mr Goodbud' i 'Thunderhead'. Cechę intensywnie czerwonych kwiatów i ciemno zabarwionych łodyg łączy w sobie mieszańcowa odmiana 'Red Cauli', która uwagę zwraca także lekko niebieskawymi liśćmi, w okresie jesieni z purpurowym rumieńcem.

Łodygi wysokich, silnie rosnących rozchodników, ścinane z wybarwionymi, ale jeszcze nie w pełni rozwiniętymi pąkami kwiatowymi, są oryginalnym elementem bukietów. Cięte kwiaty rozchodników

są trwałe, a wstawione do wazonu nierzadko zdążą wypuścić korzenie zanim przekwitną! Można je wtedy posadzić w ogrodzie. Z kolei przekwitłe kwiatostany rozchodników na rabatach, pozostawione na zimę i przysypane świeżym śniegiem, prezentują się wyjątkowo malowniczo.

Rozchodniki jak poduchy

Idealne do sadzenia w ogrodach skalnych są niskie, zadarniające gatunki. Można je wykorzystywać także od wypełniania przestrzeni między luźno ułożonymi płytami chodnikowymi czy kamieniami, sadzić w donicach i kamiennych korytach, obsadzać nimi skarpy i murki skalne, a przede wszystkim połacie dachowe, tworząc tzw. zielone dachy budynków. W miastach wykorzystuje się je do wypełnienia torowisk tramwajowych oraz tworzenia nasadzeń naturalistycznych w miejscach, gdzie występuje niewiele podłoża (np. dachy podziemnych garaży).

Do wyboru jest dostępnych wiele gatunków i odmian rozchodników zadarniających o zróżnicowanym pokroju i kolorystyce ulistnienia. Najpospolitszym z nich jest **rozchodnik ostry** (*S. acre*), tworzący rozległe darnie. Dorasta zaledwie do kilku centymetrów wysokości. Liście ma drobne, igiełkowate i grube.

Rozchodnik AUTUMN CHARM

Zakwita w czerwcu i lipcu na żółto; ma kwiaty zebrane w drobne kwiatostany. Rozchodnik ten ma kilka odmian, m. in. 'Aureum' i 'Yellow Queen' o żółtych pędach i liściach.

Rozchodnik ościsty (*S. reflexum*) dorasta do 30 cm wysokości, jego pędy pokładają się na ziemi, częściowo drewnieją, są gęsto pokryte wałeczkowatymi, okrągłymi w przekroju, sinoniebieskimi liśćmi. Złociste kwiaty pojawiają się w lipcu, są pięknie wyeksponowane na tle niebieskich liści. Odmiana 'Angelina' cechuje się pięknymi, cytrynowymi liśćmi, które latem przebarwiają się na pomarańczowo.

Szybko rosnącym gatunkiem jest **rozchodnik kamczacki** (*S. kamtschaticum*). Tworzy gęstą, zieloną darń o wysokości do kilkunastu centymetrów. Jego liście są jajowate lub łopatkowate, jasnozielone przez cały sezon. Zakwita w lipcu i sierpniu; ma żółte kwiaty zebrane w gęste baldachy. Po przekwitnieniu roślinę zdobią atrakcyjne,

REKLAMA

eprasa.pl cecdee7440

Rozchodnik 'Purple Emperor'

Rozchodnik ostry

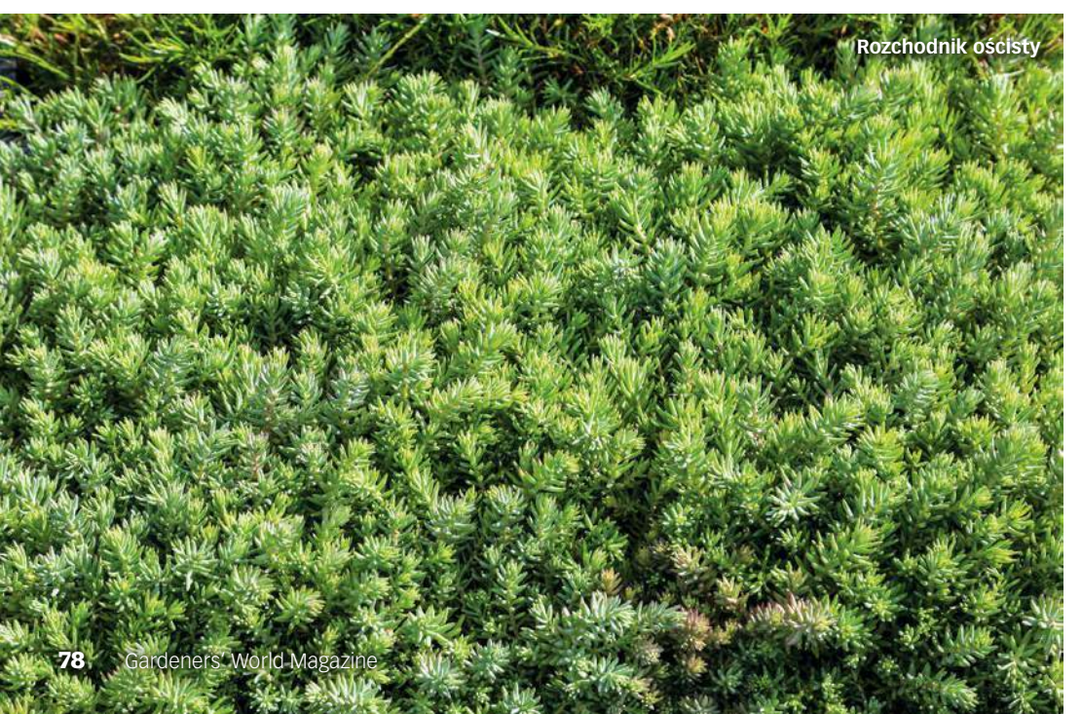
Rozchodnik ościsły

różowawe lub pomarańczowe słupki. Odmiana 'Variegatum' wyróżnia się kremowym, nieregularnym marginesem na brzegach liści, z kolei cechą charakterystyczną odmiany 'Immergrun' jest intensywny, ciemnozielony kolor liści.

Rozchodnik kaukaski (*S. spurium*) rozrasta się intensywnie, tworząc gęste poduchy nieprzekraczające 15 cm wysokości. Liście ma okrągłe lub jajowate, zimozielone, regularnie ułożone na pędach. Liście są różnie wybarwione, zależnie od kultywaru, np. u odmiany 'Variegatum' (czasem opisywana jako 'Tricolor') są otoczone białym marginesem, który miejscami staje się różowy. Różowe wybarwienie wierzchołków pędów staje się intensywniejsze przy znacznych dobowych wahaniach temperatury. Roślina zakwita w czerwcu i lipcu na różowo. Odmiana 'Fuldaglut' ma liście w ciemnobordowym kolorze, kwiaty w kolorze wiśni pojawiają się w lipcu i sierpniu.

Niską zieloną, gęstą darń do 15 cm tworzy **rozchodnik biały** (*S. album*). Gatunek ten ma mięsiste, okrągłe w przekroju liście i kwitnie w czerwcu oraz lipcu na biało. Odmiana 'Coral Carpet' jest o połowę niższa, liście ma kuliste, gęsto ułożone. Na stanowiskach słonecznych przebarwia się na purpurowo i brązowo.

Rozchodnik rozłogowy (*S. sarmentosum*) to gatunek azjatycki, który wytwarza długie, wiotkie 30-cm pędy pokładające się na ziemi, nie przekraczając 10 cm wysokości. Liście ma lancetowate, ułożone po 3 w okółkach, jasnozielone. Jasnożółte kwiaty tworzą są od lipca do końca sierpnia. Gatunek ten nie znosi ostrego, palącego słońca. Można go sadzić w miejscach półcienistych, np. pod drzewami.

Łatwa uprawa i pielęgnacja

Wymienione odmiany rozchodników są łatwe w uprawie i utrzymaniu, polecane początkującym ogrodnikom oraz tym, którzy nie mają zbyt dużo czasu na prace ogrodnicze. Byliny te dobrze rosną na większości ubogich i przeciętnych gleb ogrodowych. Są mrozoodporne i zdrowe. Do prawidłowego wzrostu wymagają słońca

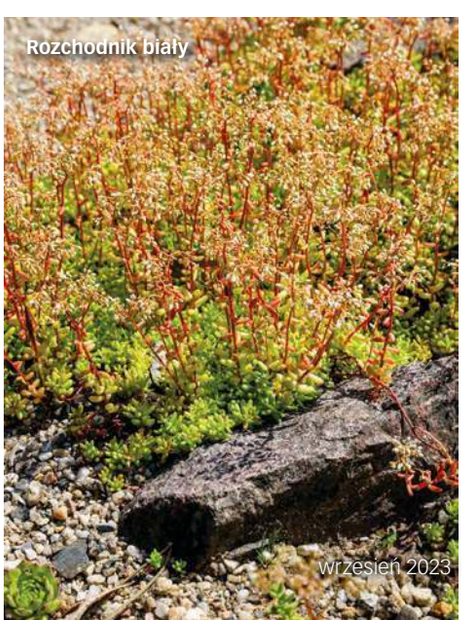
Rozchodnik biały

„Rozchodniki w miastach wykorzystuje się do wypełnienia torowisk tramwajowych oraz tworzenia nasadzeń na dachach podziemnych garaży”

Rozchodnik kaukaski 'Roseum' i 'Purpurteppich'

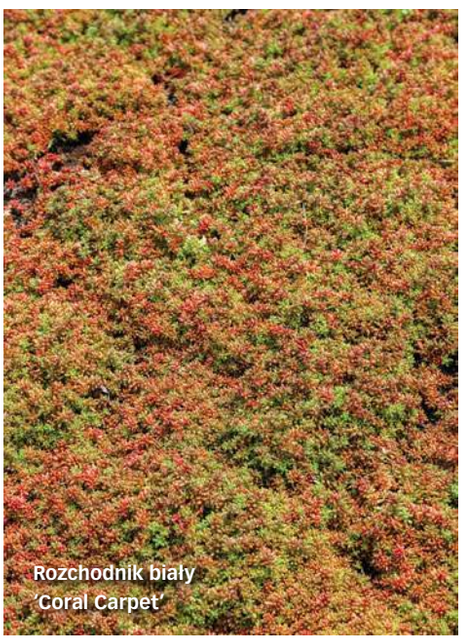

Rozchodnik biały 'Coral Carpet'

Rozchodnik kamczacki odmiana amurska

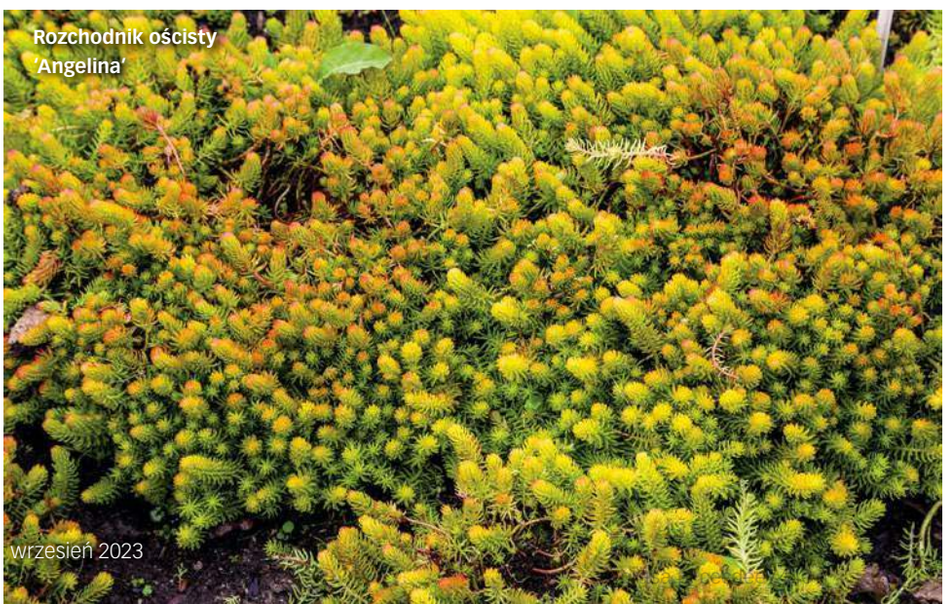

Rozchodnik ościsty 'Angelina'

i przepuszczalnego podłoża. Dzięki zapasowi wody gromadzonej w mięsistych łodygach i liściach są w stanie przetrwać okres letniej suszy. Jedynie silnie rosnące, wysokie odmiany w typie rozchodnika olbrzymiego preferują gleby bardziej urodzajne i zasobne w wodę. Doskonale prezentują się zarówno w ogrodach prywatnych jak i zieleni publicznej – miejskiej i osiedlowej.

Artykuł powstał we współpracy ze Związkiem Szkółkarzy Polskich. Więcej informacji o roślinach i ich producentach uzyskać można na: www.e-katalogroslin.pl lub: www.zszp.pl i pod numerem telefonu: 22 435 47 22.

POMÓŻ DZIKIEJ PRZYRODZIE

Otwarta budka lęgowa

Liczebność populacji ptaków wielu gatunków ulega ciągłemu zmniejszeniu, dlatego nasze ogrody mają do odegrania ważną rolę w zapewnianiu im miejsc do pożywiania się, schronienia i rozmnażania.

Oprócz sadzenia drzew, krzewów i pnączy, wśród których ptaki mogą gniazdować, zawieszenie budek lęgowych pomoże przyciągnąć do ogrodu różne gatunki.

Ten ciekawy projekt można łatwo wykonać w ciągu jednego popołudnia. Otwarta budka lęgowa będzie odpowiednia dla rudzików. Jesień to idealny czas na zawieszenie budek lęgowych. Ptaki będą mogły znaleźć w nich schronienie w zimowe noce, zanim, miejmy nadzieję, zdecydują się na założenie w nich gniazd następnej wiosny.

Postępuj zgodnie z poniższymi wskazówkami i trzymaj się podanych wymiarów, aby wykonać budkę krok po kroku.

Lista materiałów
potrzebnych do wykonania budki

- **Surowa deska z certyfikatem FSC: 110 cm x 15 cm x 2,2 cm**
- **Piła do drewna**
- **Wiertło**
- **Ocynkowane wkręty** (w przypadku mocowania budki do drzewa, na pniu lub gałęzi, użyj drutu powlekanego gumą i co kilka lat sprawdzaj, czy nie uszkadza drzewa)
- **Śrubokręt**
- **Taśma miernicza**
- **Ołówek**
- **Papier ścierny do wygładzenia ostrych krawędzi**

ODKRYJ więcej projektów typu zrób-to-sam na stronie **www.GardenersWorld.com/how-to/diy**

1 Narysuj linię 20 cm od końca jednej krawędzi i 17,5 cm od końca drugiej krawędzi. Przetnij po niej deskę w poprzek – otrzymasz bok A. Użyj go jako szablonu do wycięcia boku B. Narysuj nową linię 22 cm od odciętego końca, odwróć deskę i narysuj linię 21,6 cm od jej końca. Połącz linie wzdłuż krawędzi, aby wyciąć dach.

2 Odmierz 20,4 cm od skośnie uciętej krawędzi na dłuższej stronie deski, narysuj linię w poprzek deski i wytnij tył. Kolejno narysuj linie w poprzek deski, 10 cm i 20,5 cm od świeżo uciętego końca, a następnie wytnij przód i dół budki.

3 Wywierć sześć otworów o średnicy 5 mm w tylnym i przednim elemencie oraz cztery w dachu, zgodnie z poniższym schematem. Wywierć kolejny otwór o średnicy 5 mm w tyle, na środku linii blisko góry – to będzie otwór do zawieszenia budki. Wywierć pięć otworów drenażowych o średnicy 5 mm w dolnym elemencie.

4 Przykręć tył do boku A, a następnie przykręć bok B do dołu budki. Wyrównaj ucięte pod kątem boki z tyłem budki, umieść na nich dach i przykręć sześcioma wkrętami. Następnie przykręć przód. Budkę możesz zawiesić na słupku lub drzewie w osłoniętym miejscu w gęstwinie liści.

Wymiary

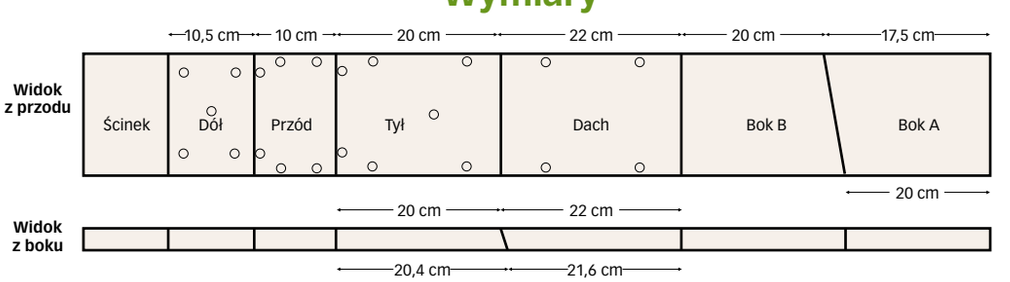

TEKST: NIC WILSON. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl cecdee7440

Zawieś budkę lęgową nie wyżej niż 2 m nad ziemią, przodem na północny-wschód, dobrze ukrywając ją w liściach, aby ochronić jaja i pisklęta przed drapieżnikami

REKLAMA

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Wrzesień to zarówno początek, jak i koniec sezonu ogrodniczego. Dla nas, ogrodników, nadszedł czas na robienie zapasów i sporządzenie planu na przyszły rok, a dla dzikich stworzeń – na intensywne żerowanie, aby przybrać na wadze przed migracją lub hibernacją oraz poszukiwanie idealnych kryjówek na przetrwanie zimy.

Zadbaj o to, aby zapewnić dzikim zwierzętom bezpieczne schronienie w swoim ogrodzie. Nie ścinaj jeszcze wysokich traw, lub rób to partiami, zostawiając zapas dla gatunków, które w dalszym ciągu znajdują pośród nich azyl i pożywienie. Na tyłach rabat ułóż stosy z patyków i gałązek dla owadów i nie naruszaj pryzm kompostowych, aby jeże, żaby czy trzmiele mogły w nich spędzić czas zimowej hibernacji. Im więcej dzikich zwierząt pozostanie teraz w twoim ogrodzie, tym więcej ich tam spotkasz wiosną. Warto na to poczekać!

TEKST KATE BRADBURY

Możesz spotkać...

Nastrosza topolowca (*Laothoe populi*)

Nastrosz topolowiec jest wspaniały – ma grube, szare, owłosione ciało i duże, wyglądem przypominające liście skrzydła o faliście wyciętych brzegach oraz rozpiętości dochodzącej do 10 cm. W czasie spoczynku wygina tylną część odwłoka do góry, a w stanie zaniepokojenia stroszy się, ukazując tylne skrzydła, na których znajdują się rude plamki, mające na celu odstraszyć drapieżniki.

Dorosłe osobniki latają od maja do lipca, a jesienią coraz częściej można spotkać te z drugiego pokolenia. Nastrosze odbywają gody i składają jaja na różnych gatunkach topoli oraz na wierzbach. Ich gąsienice są niezwykłe: grube, w kolorze limonkowozielonym, z jasnożółtymi, ukośnymi kreskami i kolcem w tylnej części ciała. Odżywiają się liśćmi rośliny żywicielskiej, po czym spadają na ziemię i tam się przepoczwarzają. Następnie albo wychodzą z nich późnym latem motyle dojrzałe, albo zimują w postaci poczwarki, z której wiosną następnego roku wychodzi kolejne pokolenie. Gatunek pospolity w całej Wielkiej Brytanii; wabi go światło i pułapki na mole.

Uważaj na pajęczyny w ogrodzie

Wypatruj też...

- Lepiarek bluszczówek (*Colletes hederae*), które we wrześniu budzą się z hibernacji i ucztują na kwiatach bluszczu. Wypatruj tzw. kuli godowych – ich hormony teraz szaleją.
- Krzyżaka ogrodowego (*Araneus diadematus*) – ślady jego obecności stały się nagle bardzo zauważalna w postaci pajęczyn, które samice budują teraz na krzewach i ścieżkach w ogrodzie.
- Traszek zwyczajnych (*Lissotriton vulgaris*), które chowają się pod kawałkami drewna lub kamieniami. Na lądzie ich skóra wygląda na pomarszczoną, co jest jak najbardziej naturalnym zjawiskiem.

Nastrosze topolowce składają jaja na różnych gatunkach topoli i wierzbach

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS/ GETTY/ARTERRA; NATUREPL/ROBIN CHITTENDEN, HENK WALLAYS/WIRESTOCK CREATORS/ADOBESTOCK

eprasa.pl cecdee7440

“W stanie zaniepokojenia nastrosz topolowiec stroszy się, ukazując tylne skrzydła, na których znajdują się rude plamki, mające na celu odstraszyć drapieżniki”

eprasa.pl cecdee7440

Mahonia, jesienny rarytas

Małgorzata Kalemba-Drożdż – dr biochemii, autorka książek botaniczno-kulinarnych: *Jadalne kwiaty, Pyszne chwasty, Skarby ogrodu, Smakowite drzewa, Różane przepisy* i bloga Trochę Inna Cukiernia. Laureatka AIG Prix Międzynarodowej Akademii Gastronomicznej.

Mahonia ostrolistna, inaczej ościał pospolity (*Mahonia aquifolium*), nazywana też oregońskim winogronem, należy do rodziny berberysowatych. Często spotykam się z przekonaniem, że mahonia jest trująca, a nie jest. Być może zaszufladkowano ją razem z trującym ostrokrzewem (*Ilex aquifolium*), który jest nieco do niej podobny – ma błyszczące, kolczaste, zimozielone liście i też został przywieziony z Ameryki Północnej; jednak owoce ostrokrzewu są czerwone.

Barwnik, lek i smakołyk

Rodzimi mieszkańcy Ameryki używali owoców, kory i liści mahonii do barwienia tkanin i leczenia niestrawności. Kora oraz korzenie mają działanie antybiotyczne, ale to silny surowiec fitoterapeutyczny dla doświadczonych zielarzy. Kwiaty mahonii pojawiają się wczesną wiosną i można z nich przygotować aromatyczną lemoniadę.

Granatowe jagody tego krzewu są wyjątkowo kwaśne i nie polecam jedzenia ich na surowo. Ale można z nich przygotować kompot, galaretkę, wino, nalewkę lub je ususzyć i mieszać z innymi, słodszymi owocami. Owoce mahonii warto zbierać dopiero pod koniec lata, a nawet jesienią, kiedy zgromadzą większą ilość cukrów; ale trzeba być czujnym, bo mahonię lubią też ptaki, więc kto pierwszy, ten lepszy!

ZDJĘCIA: MAŁGORZATA KALEMBA DROŻDŻ

eprasa.pl cecdee7440

Dżem z mahonii

SKŁADNIKI

- 500 g owoców mahonii
- 500 g nierafinowanego cukru
- 2-3 łyżki wody

Ewentualnie: 2 goździki, 1 strączek kardamonu, kawałek kory cynamonu, skórka z połowy cytryny

PRZEPIS

Umyte owoce mahonii zasyp cukrem w szerokim rondlu. Jeśli chcesz nadać dżemowi ciekawszy aromat, dodaj przyprawy. Podgrzewaj na małym ogniu. Owoce najpierw puszczą sok, a potem będą gęstnieć. Smaż do uzyskania konsystencji marmolady. Gorący dżem przełóż do wysterylizowanego słoika.

Mus czekoladowy z mahonią

SKŁADNIKI

- 200 g czekolady deserowej
- 200 ml śmietany kremówki 36%
- 200 g serka mascarpone
- 6 łyżek dżemu z mahonii

PRZEPIS

Czekoladę rozpuść w kąpieli wodnej. Stopniowo zmieszaj z serkiem mascarpone i trzema łyżkami dżemu z mahonii. Śmietanę kremówkę ubij na sztywno. Delikatnie wymieszaj ubitą śmietanę z czekoladowym serkiem, najlepiej zrobić to na trzy lub cztery raty. Do pucharków włóż krem czekoladowy i udekoruj porcją dżemu z mahonii. W tym deserze intensywnie czekoladowy mus dobrze współgra z kwaśnym mahoniowym dżemem.

eprasa.pl cecdee7440

Ogrodnicy
dla planety

Zrezygnujmy z plastiku

W ogrodach plastik znajdziemy wszędzie – ciężko jest go uniknąć i często nie da się go zutylizować. Sally Nex nadchodzi z pomocą, udzielając wskazówek jak zmniejszyć naszą zależność od tego problematycznego surowca

ILUSTRACJE ELIN BROKENSHAW

Sally Nex zajmuje się profesjonalnie ogrodnictwem ekologicznym i jest autorką książek o tej tematyce. Jej ostatnia publikacja „How to Garden the Low Carbon Way" pomoże ci prowadzić ogród w zgodzie z naturą

Następnym razem, gdy będziesz w ogrodzie, policz ile przedmiotów znajdujących się dokoła ciebie zostało wykonanych z tworzyw sztucznych. Brytyjscy ogrodnicy zużywają około 500 milionów plastikowych doniczek w ciągu roku. Ty pewnie też posiadasz ich zapas, a także kolekcję worków z podłożem do roślin, nie wspominając o etykietkach do ich oznaczania i butelkach z nawozami…

Nietrudno zauważyć, dlaczego tak bardzo uzależniliśmy się od plastiku – jest tani, lekki i wodoodporny. Widzimy go pod postacią doniczek, etykiet, konewek, lecz występuje też w postaci ukrytej – np. w opakowaniach blistrowych, w które pakuje się sadzonki do wysyłki lub zielonej otoczce pokrywającej drut ogrodniczy. Niektóre nie wyglądają jak tworzywa sztuczne: agrowłóknina jest utkana z włókien polipropylenowych i gdy się naderwie, strzępki plastiku opadają na ziemię. Dopiero zaczynamy poznawać wpływ, jaki tworzywa sztuczne wywierają na glebę. Mogą do niej trafiać z uszkodzonych doniczek, podartych tuneli polietylenowych i wielu innych źródeł. Badania wykazały, że dżdżownice żyjące pośród cząstek mikroplastiku tracą na wadze* oraz że zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi przyczyniają się do spadku liczebności wielu żyjących w glebie organizmów, które decydują o jej żyzności. W czasie rozkładu tworzywa sztuczne uwalniają zanieczyszczenia takie jak ftalany (znajdują się np. w starych wężach ogrodowych) oraz bisfenol A (ze szklarni ogrodowych z poliwęglanu) – obydwa szkodliwe dla naszego zdrowia.

> *„Za każdym razem, gdy agrowłóknina się naderwie, strzępki plastiku opadają na ziemię"*

Dbanie o plastikowe przedmioty jest korzystne, a dzięki ich recyklingowi odsuwamy termin, w jakim trafią na wysypisko. Przetwarzamy jedynie ułamek tworzyw sztucznych z ogrodów, po części dlatego, że jest to trudne: większość miejskich punktów zbierania odpadów nie przyjmuje plastikowych doniczek. Jednak coraz więcej centrów ogrodniczych oferuje ich recykling, a największa brytyjska sieć Dobbies przyjmuje również worki po podłożach.

W niektórych centrach ogrodniczych, takich jak Edibleculture w hrab-

Zielone fakty

- **Produkty z plastiku po wylądowaniu na wysypisku śmieci są nadal szkodliwe. W trakcie rozpadu uwalniają toksyczne cząstki, które zanieczyszczają ziemię oraz wody. Gdy zwierzęta przypadkowo je zjedzą, mikroplastik trafia do łańcucha pokarmowego**

*EFFECTS OF MICROPLASTICS IN SOIL ECOSYSTEMS: ABOVE AND BELOW GROUND, ANGLIA RUSKIN UNIVERSITY
†MICROPLASTICS AS AN EMERGING THREAT TO TERRESTRIAL ECOSYSTEMS, IGB/FREIE UNIVERSITÄT BERLIN

eprasa.pl cecdee7440

stwie Kent, pracownicy przekładają przy kasie rośliny do tekturowych opakowań, wychodzisz więc bez plastikowej doniczki – czego odwiedzający imprezę Gardeners' World Live sami mieli okazję doświadczyć w tym roku [dotyczy 2022 r. – red.].

Recykling nie rozwiąże wszystkich problemów. W przeciwieństwie do szkła, tworzyw sztucznych nie można przetwarzać w nieskończoność, gdyż za każdym razem tracą swoje właściwości – można to zrobić raz lub dwa. Zamiast nich powinniśmy używać alternatywnych materiałów użytkowych, takich jak włókna roślinne, bambus czy otręby.

Czasami zamiana jest prosta: drewniane kuwety do wysiewu są tak samo łatwe w użyciu, jak te z plastiku i ładniej się prezentują. Czasami będziesz musiał wykazać się pomysłowością i do osłony warzyw kapustnych wykorzystać białe bawełniane prześcieradła zamiast siatki z tworzywa sztucznego lub zmienić sposób działania i przykładowo sadzić wczesne ziemniaki kilka tygodni później, dzięki czemu nie będą wymagały osłony agrowłókniną, która ma je chronić przed przymrozkami.

Prowadzenie ogrodu bez użycia tworzyw sztucznych ma swoje zalety. Przedmioty wykonane z materiałów innych niż plastik nadają się do naprawy i bardzo często możesz je wykonać samodzielnie. Zauważyłam, że siewki dobrze się czują w drewnianych kuwetach i doniczkach papierowych, które mają porowatą strukturę, zapewniającą lepszą cyrkulację powietrza; rośliny lepiej się też przyjmują po przesadzeniu. Nie przejmuj się, gdy papier zacznie się rozpadać zanim je przesadzisz – zbierz w garść korzenie, a nic im nie będzie.

Niestety czasami plastiku nie da się uniknąć: przygotowanie własnej mieszanki podłoża do roślin nie jest praktyczne, jeżeli mieszkamy w bloku. Jednak możesz za to samodzielnie wykonać wiszące kwietniki ze sznurka konopnego lub wymienić się sadzonkami pędowymi z przyjaciółmi zamiast kupować je w plastikowych doniczkach. Dokonuj świadomych wyborów, a twój ogród również będzie bardziej przyjazny środowisku i wolny od plastiku.

zielone fakty

- **Badania przeprowadzone w Niemczech† wskazują, że zanieczyszczenie środowisk lądowych mikroplastikiem jest znacznie większe niż wodnych – szacuje się, że jest ono 4-23 razy większe, w zależności od miejsca**

Co się rozkłada, a co nie

Kim Stoddart, redaktorka naczelna czasopisma „The Organic Way", wydawanego przez organizację Garden Organic wyjaśnia, jak kompostować produkty „biodegradowalne".

Termin „biodegradowalny" wywołuje sporo zamieszania – co można, a czego nie można kompostować w domu? To, że produkt jest oznaczony jako biodegradowalny wcale nie jest gwarancją, że ulegnie rozkładowi w domowym kompostowniku, o czym ogrodnicy często sami się przekonują. Do głównych winowajców należą kubki do kawy, torebki z supermarketu oraz opakowania do świeżych warzyw i owoców – wszystkie rozłożą się w kompostowni przemysłowej, lecz nie w przeciętnym kompostowniku do kompostowania na zimno.

Aby poradzić sobie z tymi, czasami niejasnymi, oznaczeniami na opakowaniach, szukaj przedstawionego powyżej symbolu, przyznawanego przez Organics Recycling Group, który oznacza, że dany produkt jest nie tylko biodegradowalny, ale nadaje się również do kompostowania w domowym kompostowniku.

eprasa.pl cecdee7440

JAK OGRANICZYĆ ZUŻYCIE PLASTIKU

Oto kilka prostych sposobów na zredukowanie ilości plastikowych przedmiotów napływających do twojego ogrodu. Pamiętaj jednak, aby nie wyrzucać tych, które już posiadasz – nadal ich używaj, dbaj o nie i unikaj kupowania nowych.

Dbaj o przedmioty z plastiku

W każdym ogrodzie znajduje się zapas rzeczy z plastiku, które się w nim nagromadziły na przestrzeni lat. Najlepszym sposobem na to, by nie trafiły na wysypisko śmieci i abyśmy przestali nabywać nowe jest dbanie o te, które już posiadamy i dalsze z nich korzystanie. Przechowuj je w cieniu, gdyż promieniowanie UV sprawia, że zaczynają się kruszyć, a zimą trzymaj je w szopie. Umieść rośliny rosnące w plastikowych kuwetach i doniczkach na półkach, aby zapobiec przypadkowym uszkodzeniom.

DOBRA RADA Nie czekaj z oddaniem do recyklingu przedmiotów z tworzyw sztucznych, aż zaczną się rozpadać, aby zapobiec przedostawaniu się drobin mikroplastiku do środowiska.

Zrób własne ekodoniczki

Wykorzystaj ponownie gazety i kartony i zrób z nich biodegradowalne doniczki – w ten sposób przetworzysz zużyty materiał i zapewnisz roślinom lepszy start. Użyj specjalnej drewnianej prasy do robienia doniczek z papieru lub słoika i wykonaj z gazet małe pojemniki do wysiewu nasion. Zachowaj również tekturowe rolki po papierze toaletowym, które nadają się do wysiewu roślin o długich korzeniach, takich jak fasola i groszek pachnący.

DOBRA RADA Zrób większe doniczki z cienkiego kartonu: wytnij z niego szablon pudełka, po czym sklej boki taśmą malarską.

Kupuj z uwagą

Chcąc uwolnić się od plastiku, trzeba dokonywać świadomych wyborów: przestań kupować sznurki, biodegradowalne doniczki lub drewniane etykietki do roślin w plastikowych opakowaniach (wszystkie są już dostępne w opakowaniach papierowych lub luzem w sklepach internetowych). Narzędzia, pojemniki do upraw, meble i inne przedmioty do ogrodu – kupuj ich mniej, za to lepszej jakości. Są trwalsze i dłużej ci posłużą, zwłaszcza jeśli będziesz o nie dbać.

DOBRA RADA Przedmioty kupowanie z drugiej ręki są często tańsze i lepszej jakości, mają też niższy ślad węglowy.

Przemień koryta w zbiorniki na wodę

Plastikowe pojemniki na deszczówkę przetrwają lata, a nawet dekady. Jednak gdy w końcu się zepsują, wymień je na używane, wolne od plastiku koryta dla bydła lub stare kontenery na wodę, które można kupić na wyprzedażach lub aukcjach.

DOBRA RADA Zrób drewnianą pokrywę na koryto (z otworem na rynnę spustową) i zamontuj kran w otworze wywierconym w rynnie, z pomocą którego będziesz mógł napełniać konewkę. Możesz też po prostu zanurzyć ją w wodzie.

eprasa.pl cecdee7440

Zielone fakty

- Torebka foliowa rozkłada się 1000 lat, uwalniając cząstki mikroplastiku do środowiska
- Oczyszczalnie ścieków nie są w stanie wyeliminować wszystkich cząstek mikroplastiku

Przygotuj własne podłoże do sadzenia roślin

Wymieszaj kompost, ziemię oraz ziemię liściową, aby otrzymać własne podłoże do sadzenia roślin bez plastikowego opakowania. Jest szybkie w przygotowaniu, nie zawiera torfu i ma niski ślad węglowy. Możesz przygotować nawet niewielką ilość w wiaderku, jeśli sadzisz tylko kilka roślin doniczkowych oraz dobrać jego składniki tak, aby odpowiadały na konkretne wymagania twoich roślin.

DOBRA RADA Aby otrzymać dobrej jakości wszechstronne podłoże do sadzenia roślin, wymieszaj w taczce trzy części kompostu, dwie części ziemi uniwersalnej wolnej od zanieczyszczeń nasionami chwastów oraz jedną część włókien kokosowych, ziemi liściowej lub dobrze przekompostowanych zrębków drzewnych, plus kilka łopatek nawozu z alg w proszku.

Kupuj rośliny z odkrytym korzeniem

Zamawiając nowe rośliny zawsze otrzymujemy je z dodatkiem niechcianego plastiku. Jednak te z odkrytym korzeniem, dostępne od września do marca, zazwyczaj dostarczane są bez pojemników po tym, jak zostały wykopane, będąc jeszcze w stanie uśpienia. Sadzi się je zimą, aby lepiej się przyjęły [w Polsce późną jesienią i wczesną wiosną – red.]. Obecnie w sprzedaży dostępnych jest wiele roślin ogrodowych z gołym korzeniem, m.in. byliny, takie jak irysy, piwonie i floksy, a także krzewy oraz drzewa.

DOBRA RADA Rozpakuj rośliny z odkrytym korzeniem od razu po ich dostarczeniu. Jeśli to możliwe, drzewa i krzewy wstaw na godzinę przed sadzeniem do wiadra z wodą.

Korzystaj z tego, co masz w ogrodzie

Często wcale nie ma potrzeby robienia zakupów. Płynny nawóz do roślin możesz przygotować samodzielnie z liści żywokostu lub pokrzywy, a etykiety z malowanych kamieni lub popękanych dachówek. Zmniejszysz zapotrzebowanie na surowce naturalne, a twój ogród stanie się nie tylko wolny od plastiku, lecz także zeroemisyjny.

DOBRA RADA Uprawiaj tęgosza mocnego, zwanego również lnem nowozelandzkim (*Phormium tenax*) – z jego liści da się oddzielić mocne włókna, które można wykorzystać do podwiązywania pomidorów.

Uprawiaj własne warzywa

Ogród może pomóc ci zmniejszyć ilość tworzyw sztucznych w kuchni. Uprawiaj warzywa bez użycia środków chemicznych, a twoje jedzenie będzie wolne od plastiku, ekologiczne, niskoemisyjne, świeże i bardzo smaczne.

DOBRA RADA Skreśl z listy zakupów warzywa pakowane w plastik, takie jak mieszanki sałat, ogórki i fasolka szparagowa. Uprawiaj je samodzielnie – będą pięknie rosły w doniczce lub na grządce na słonecznym stanowisku.

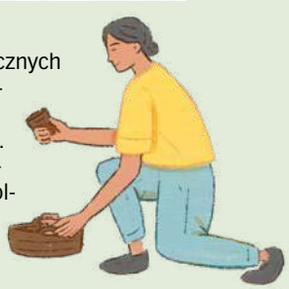

eprasa.pl cecdee7440

Wysiew kwiatów do gruntu

Jeśli masz wolny kawałek ziemi, możesz teraz zacząć wysiew kwiatów na następny rok. Siew bezpośrednio do gruntu zamiast do doniczek lub kuwet pomaga ograniczyć zużycie plastiku. Poza tym nie musisz później poświęcać czasu na przesadzenie sadzonek na zewnątrz. Wrzesień jest idealnym miesiącem na wysianie wytrzymałych roślin jednorocznych, takich jak chabry bławatki i maczki kalifornijskie – młode siewki po przezimowaniu w twoim ogródku zakwitną wczesnym latem przyszłego roku.

1 Usuń chwasty, aby nie konkurowały z młodymi siewkami. Końcówką łopatki lub kijka zrób w ziemi jeden lub kilka płytkich rowków i podlej je, jeśli jest sucho. Warto wetknąć na końcu każdego z nich podpisaną etykietkę, żeby w przyszłym roku – kiedy siewki urosną – wiedzieć, co tam posiałeś.

2 Postaraj się rozsypać nasiona wzdłuż rowka w równych odstępach. Wysiej je nieco ciaśniej niż zaleca producent na opakowaniu, gdyż niektóre mogą wcale nie wykiełkować. Następnie, w miarę wzrostu siewek stopniowo je przerywaj, tak by ostatecznie zachować pomiędzy nimi zalecaną odległość. Siew rzędowy ułatwia rozpoznanie chwastów.

3 Zasyp nasiona cienką warstwą podłoża i obficie podlej. Nałóż na konewkę końcówkę z sitkiem, w przeciwnym razie strumień wody będzie zbyt silny i może wypłukać nasiona. Jeśli jest sucho, podlewaj co kilka dni, aż do nadejścia jesiennych deszczy. Zastosuj odpowiednie środki na ślimaki nagie i skorupowe i regularnie odchwaszczaj.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM; TIM SANDALL; GETTY/SEVEN75, KOROMELENA / ADOBESTOCK

eprasa.pl cecdee7440

Rodzaje tworzyw stosowane w ogrodach

Nazwa	PVC (polichlorek winylu)	LDPE (polietylen o niskiej gęstości)	PP (polipropylen)	Polistyren	Biotworzywa
Zastosowanie	Rury wodociągowe, taczki, narzędzia	Opakowania podłoży do sadzenia roślin, ogrodowe folie tunelowe	Doniczki, kuwety ogrodnicze, liny, siatki ogrodzeniowe	Często jest ponownie wykorzystywany przez ogrodników	Ponownie wykorzystywany przez ogrodników – np. jako doniczki
Na co zwrócić uwagę	Często zawiera ftalany, które uwalniają się pod wpływem ciepła	Rzadko podlega recyklingowi, ale jest wielokrotnego użytku	Nie podlega recyklingowi, jeśli jest czarny, ale można go ponownie wykorzystać	Styren został sklasyfikowany przez Międzynarodową Agencję Badań nad Rakiem jako substancja potencjalnie rakotwórcza. Nie podlega recyklingowi	Wytwarzane z surowców odnawialnych, niektóre można kompostować, jednak do rozkładu potrzebują wystarczającej ilości ciepła i czasu

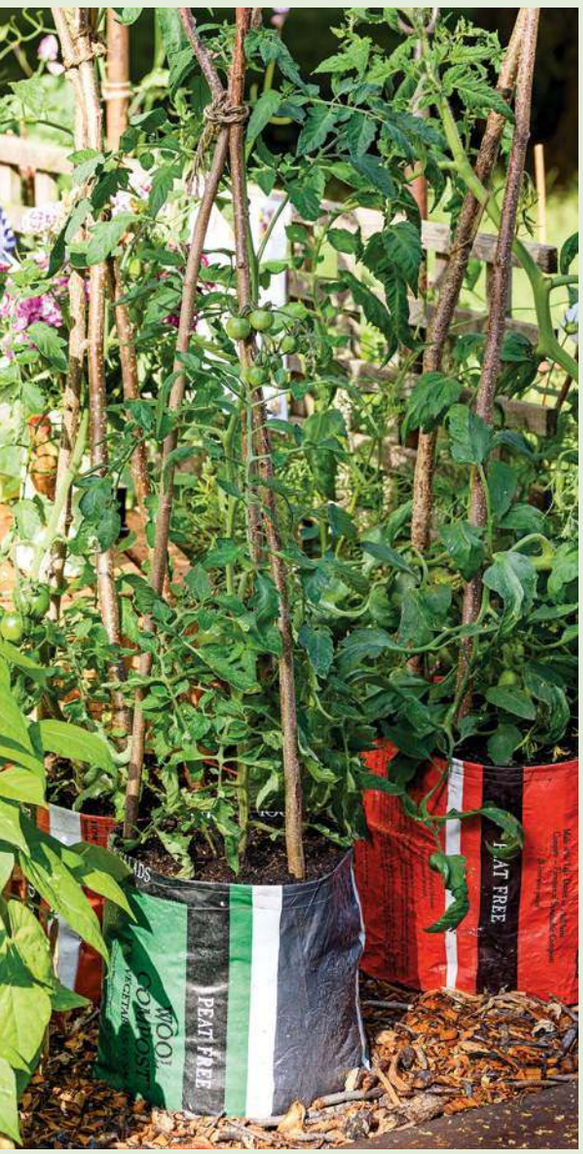

Możesz ponownie wykorzystać stare worki po podłożach ogrodniczych jako pojemniki do uprawy pomidorów i innych roślin

Ogrodnicy dla planety

TWÓJ WKŁAD

Jeśli przeprowadziłbyś teraz kontrolę ogrodu pod kątem ilości znajdujących się w nim przedmiotów z tworzyw sztucznych, co takiego byś odkrył? Worki z podłożem, siatki, narzędzia z plastikowymi rączkami, kosiarkę, doniczki, zbiorniki na deszczówkę i materiały konstrukcyjne, takie jak nawierzchnia tarasu? Wszyscy wiemy, jak łatwo jest kupować i używać przedmioty z tworzyw sztucznych, ale nie wiemy wszystkiego na temat tego, w jakim stopniu szkodzą naszej planecie. Na przykład nie jesteśmy pewni co do cząstek pozostałych po rozkładzie biotworzyw, które uważa się za mniej szkodliwe niż tworzywa sztuczne wytwarzane z surowców nieodnawialnych. Wiemy natomiast, że zniszczone przedmioty z plastiku uwalniają wiele substancji chemicznych szkodliwych dla życia na Ziemi. Dlatego ważne jest, aby przed zakupami chwilę się zastanowić, dbać o rzeczy plastikowe, które już posiadamy, używać ich ponownie i mądrze się ich pozbywać.

Odwiedź:
www.GardenersWorld.com/growinggreener

POSŁUCHAJ Arit Anderson opowiadającej o zrównoważonym ogrodnictwie i dowiedz się, w jaki sposób sami możemy dokonać pozytywnych zmian na **www.GardenersWorld.com/podcast**
PLUS zapraszamy na nowy podcast z Jackiem Wallingtonem, który opowiada o życiu zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju oraz do wysłuchania odcinków z naszej serii Sowalong o tym, jak otrzymać rośliny z nasion.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

Prosto **z grządki**

Lato dobiega końca, dzień jest coraz krótszy, a zbiory osiągają chwalebny finał. To idealny czas, by Rekha zebrała w tym miesiącu obfite plony dyni, fasoli i papryczki chili

Nadszedł wrzesień, przynosząc ze sobą każdego ranka lekki chłód w powietrzu. Letnie słońce już nie wróci i chociaż dni z dobrą pogodą wciąż jest dużo, nie ma gwarancji, że będzie ciepło. Jedną rzeczą, którą zapewnia ten miesiąc, jest słabe światło nad zachodnim horyzontem pod koniec dnia.

Gdy działka się uspokaja, daje mi to prawdziwe poczucie spełnienia. Nie mogę oprzeć się pokusie sprawdzenia produktów ułożonych w szopie i w słoikach wypełniających moje kuchenne szafki. Zamrażarka też jest pełna... Jestem bardzo wdzięczna za minione lato.

Mój wzrok pada na suszące się strąki fasolki szparagowej i dynie umoszczone na podłożonych pod nie kamiennych płytkach. Dynie będą ostatnimi letnimi plonami zbieranymi na zewnątrz. To powiedziawszy, szklarnia nie ma zamiaru zwalniać tempa. Cotygodniowe nawożenie wzmacnia krzewy słodkich papryk i chili, pomagając im utrzymać produktywność. Jeśli rośliny są szczęśliwe, to ja też!

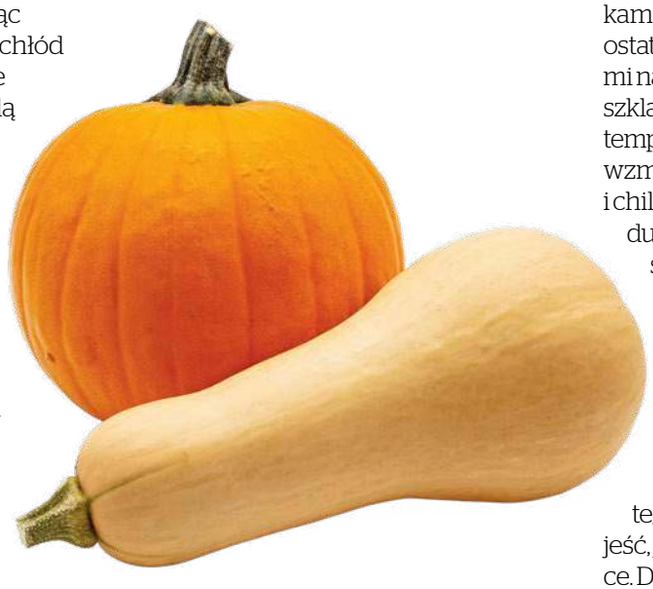

Zbierając dynie, pozostaw na nich długie ogonki – można je później uporządkować

Jeśli miałabym wskazać jedną rzecz, której się nauczyłam, to to, że dzięki uprawie własnych owoców i warzyw doceniam nawet najmniejszą garść plonów. Przede wszystkim, uprawianie tylko tego, co moja rodzina i ja lubimy jeść, jest naprawdę satysfakcjonujące. Dobrze, wrześniu – wygrałeś. Zaczynę zbierać te grzechoczące strąki suszonej fasoli, zanim przyniesiesz deszczowe chmury.

Jak uprawiam fasolkę szparagową

Fasolka szparagowa to najlepszy wybór do zbioru i suszenia na ziarno, stanowiący podstawę domowej spiżarki. Jej życie rozpoczyna się w połowie kwietnia, gdy słońce zaczyna ogrzewać glebę.

Brzmi to idealnie dla siewu wprost do gruntu, ale zamiast tego wysiewam fasolę do głębokich doniczek wypełnionych podłożem bez torfu, aby zapewnić jej dobry start. Po podlaniu trzymam kuwetę z doniczkami w szklarni, a zaraz po wykiełkowaniu przenoszę je do osłoniętego inspektu. Po ostatnich przymrozkach sadzę je na grządce zasilonej dojrzałym kompostem, naprzeciw wigwamu z fasoli.

Po przyjęciu się roślin, na grządce umieszczam również pułapkę piwną i sadzonki nasturcji. Zapach drożdży przyciąga i pozwala wyłapywać mięczaki, podczas gdy nasturcje trzymają mszyce z dala od fasoli. Dbam o to, żeby rośliny były zasilane i podlewane, a w sezonie wegetacyjnym zbieram świeże, delikatne strąki. Od połowy sierpnia pozwalam strąkom dojrzewać na roślinie, kontynuując podlewanie i zasilanie roślin, aby utuczyć nasiona fasoli. Gdy strąki zaczynają grzechotać, jest to znak, że są gotowe do zbioru na suche ziarno. Przenoszę je do rozsadnika, gdzie nadal schną, aż zauważę, że strąki zaczynają się otwierać. Następnie przeglądam je, odrzucając wszystkie z oznakami żerowania strąkowca fasolowego. Przechowuję strąki w szczelnych pojemnikach w chłodnym, ciemnym miejscu.

SPRÓBUJ TAKŻE

Borlotti to francuska fasola uprawiana zwykle na suche ziarno, o pięknym kolorze i wzorze. Inną bujnie rosnącą odmianą, którą uwielbiam, jest **Majorcan Pea Bean**, dawna odmiana, która po wysuszeniu daje małą, dwukolorową, okrągłą fasolkę. Wypróbuj też **soję 'Green Shell'**, aby cieszyć się świeżymi nasionami w sezonie wegetacyjnym, a później pozwolić dojrzałym strąkom wyschnąć na zimę.

U GÓRY Istnieje wiele odmian fasoli, które dobrze przechowują się na następny rok
PO PRAWEJ Rekha wykorzystuje „test grzechotki", aby idealnie zaplanować zbiory fasoli

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/VEIT STÖRMER/EYEEM

eprasa.pl cecdee7440

DOBRA RADA

Przed przechowywaniem należy dokładnie wysuszyć nasiona fasoli, układając ich jedną warstwę w ciepłym, suchym miejscu. Fasola jest gotowa do przechowywania, gdy wbity w nią paznokieć nie pozostawia wgłębień.

eprasa.pl ceo leez

Warzywne klopsiki

Te smaczne roślinne klopsiki to szybki i łatwy posiłek w środku tygodnia.
2 PORCJE

- 150 g suchych nasion fasoli (lub 300 g ugotowanej)
- 50 g płatków owsianych górskich
- 1 ząbek czosnku, obrany i zgnieciony
- 1 żółtko
- 1/4 łyżeczki kurkumy
- 1/2 łyżeczki przyprawy garam masala
- 1 szczypta płatków chili
- Sól do smaku
- 300 g sosu pomidorowego arrabbiata
- 1 limonka, pokrojona w cząstki
- 2 łyżki oleju roślinnego do smażenia

PRZEPIS

1 Namocz fasolę przez noc, a następnie ugotuj do miękkości i odcedź.
2 Namocz płatki owsiane w wodzie przez kilka minut, a następnie dokładnie odciśnij.
3 Rozdrobnij odsączoną fasolę. Dodaj płatki owsiane i pozostałe składniki z wyjątkiem sosu arrabbiata i oliwy. Dobrze wymieszaj.
4 Łyżką odmierzaj porcje mieszanki i uformuj kulki równej wielkości.
5 Smaż klopsiki na średnim ogniu na złoty kolor.
6 Jeśli pozostało dużo oleju, odcedź go, a następnie delikatnie wlej sos pomidorowy do pulpetów i gotuj przez kolejne 15 minut.
7 Podawaj na gorąco z maślanym chlebkiem naan, plasterkami czerwonej cebuli i kawałkami limonki.

Wrześniowe prace na działce

WYSIEJ

- ☐ **Liściowe warzywa zimowe** takie jak sałata 'Winter Density' i rukola powinny być wysiewane pod osłonami. Przepikuj je i kontynuuj uprawę pod osłonami przez zimę.
- ☐ **Cebulę ozimą** należy przerzedzić, gdy siewki osiągną wysokość 3 cm. Używaj wyciągniętych cienkich pędów w kuchni zamiast szczypiorku.

ZBIERZ

- ☐ **Kontynuuj** regularne zbieranie jesiennych malin. Krzewy należy dobrze zabezpieczyć przed ptakami, które mogłyby polować na owoce.

- ☐ **Przechowuj** buraki w skrzynkach z mieszanką piasku i suchego, zużytego podłoża w szklarni lub szopie. Jeśli zimy są łagodne, buraki mogą zimować w ziemi.
- ☐ **Zbieraj** marchew w razie potrzeby. Rośliny należy nadal chronić warstwą siatki o drobnych oczkach, ponieważ połyśnica marchwianka będzie powszechnie występować przez kolejne kilka tygodni.
- ☐ **Zbierz** większe rzepy – te, które dumnie siedzą nad poziomem gleby – aby zrobić miejsce dla mniejszych.
- ☐ **Sprawdź** późne odmiany kukurydzy cukrowej pod kątem zbiorów. Znakiem ostrzegawczym, że mogą być dojrzałe, jest zmiana koloru kłosków („włosów") z kremowożółtego na prażony brąz.

ZRÓB

- ☐ **Usuń** liście wokół dyni, aby wystawić je na działanie światła i zapewnić równomierne dojrzewanie.
- ☐ **Kontynuuj** cotygodniowe nawożenie papryk w szklarni nawozem z wodorostów. Papryki chili i słodkie papryki będą nadal wytwarzać kwiaty po zebraniu owoców.
- ☐ **Oczyść** opustoszałe po zbiorach grządki. Wysiej, aby pomóc zachować składniki odżywcze w glebie i zapobiec jej erozji w okresie zimowym.
- ☐ **Umieść** doniczki z delikatnymi wieloletnimi ziołami, takimi jak werbena cytrynowa, pod przykryciem lub przenieś w osłonięte miejsce na zimę.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/PAULA CONNELLY/EVGENIJ SISKOV/EYEEM

eprasa.pl cecdee7440

Zimowy warzywnik

Ogród warzywny zimą – smutny kawałek gołej ziemi obok pustej, zamarzniętej szklarni, a w spiżarni kilka słoików i worek ziemniaków. Czy to zaspokoi twoje kubki smakowe i głodny witamin organizm? Na pewno nie. Ale przecież ogród warzywny może być twoją zewnętrzną spiżarnią od późnej jesieni przez zimę aż do wiosny i nadal wyglądać imponująco, a co najważniejsze, zapewniać regularne dostawy zdrowego jedzenia, przekonuje **Kasia Bellingham**.

ZDJĘCIA: KATARZYNA BELLINGHAM, ADOBE STOCK

Natka pietruszki, pory, koper włoski i burak liściowy to tylko kilka z wielu warzyw, które mogą wzbogacać warzywnik aż do czasu nadejścia mocnych mrozów

Planowanie popłaca

Aby dostrzec piękno i możliwości zimowego ogrodu warzywnego trzeba być świadomym tego, co można uprawiać w naszym klimacie, a także dobrze zaplanować siewy i być przygotowanym na wysadzanie kolejnych partii sadzonek. Większość warzyw uprawianych zimą potrzebuje więcej czasu na wzrost niż warzywa zbierane latem, a niektóre wymagają wysiewu w ściśle określonym czasie, aby mogły dojrzeć jesienią, kiedy gleba jest jeszcze ciepła. Zwłaszcza członkowie rodziny kapustowatych potrzebują wielu miesięcy, aby można było zbierać z nich plony – na przykład jarmuż może z powodzeniem rosnąć na zewnątrz zimą, ale nie wysiewamy go później niż w czerwcu, bo nie zdąży dorosnąć. Seler natomiast to niesamowity korzeń znoszący lekkie mrozy, ale trzeba go wysiać już w marcu.

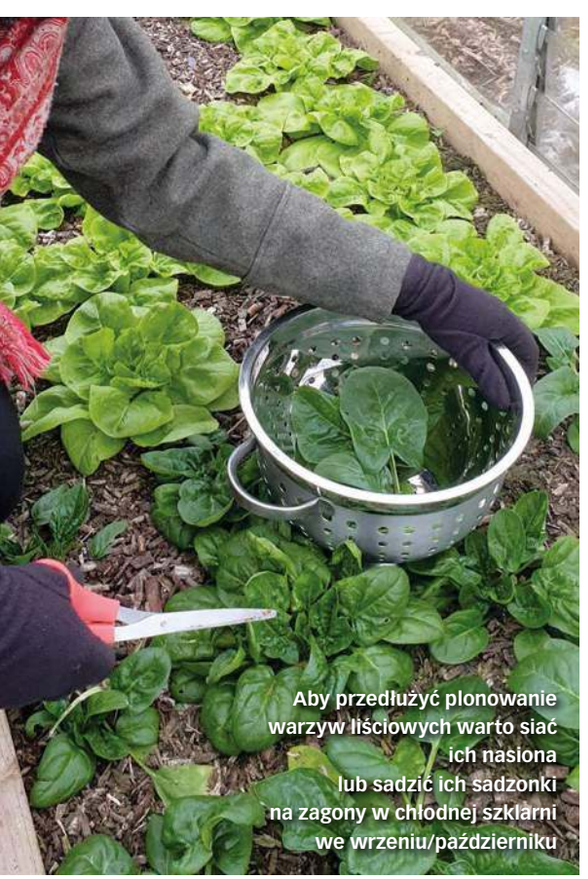

Aby przedłużyć plonowanie warzyw liściowych warto siać ich nasiona lub sadzić ich sadzonki na zagony w chłodnej szklarni we wrześniu/październiku

Jeśli chcesz uprawiać odmiany roślin znoszących lekkie mrozy lub ozimych w ogrodzie czy na działce, staraj się kontynuować siew i sadzenie przez całe lato. W naszym ogrodzie w Zgorzałem starannie planujmy każdy nadchodzący sezon, z kalendarzem i notesem w ręku, aby potem niczego nie przegapić. Na początku października ogród może być pełniejszy niż o każdej innej porze roku, a dodatkowo w tym czasie będziesz mieć już w zapasie wiele warzyw, którymi będzie można się cieszyć przez nadchodzącą zimę. Sukces oczywiście zależy również od tego, jakiego figla spłata pogoda – ale polskie zimy stają się coraz łagodniejsze, a dodatkowo chyba każdy dysponuje agrowłókniną czy folią, albo jeszcze lepiej zimną szklarnią, inspektem lub tunelem – a to bardzo zwiększa możliwości ogrodnika.

Skarby zimowego warzywnika

Jest wiele mrozoodpornych warzyw, które wspaniale sprawdzają się w polskim klimacie. Zimowe zbiory na zewnątrz przy łaskawej pogodzie obejmują pory, jarmuż, pasternak, kapustę włoską, brukselkę i liście sałaty, szczególnie jeśli rośliny przykryjesz agrowłókniną, szkłem lub folią. Najbardziej odporne warzywa liściowe to roszponka, szpinak, sałaty, klajtonia zimowa oraz portulaka warzywna.

Tradycyjne warzywa korzeniowe, takie jak marchew, seler czy buraki ćwikłowe spokojnie zniosą temperaturę -5°C lub niższą, natomiast pyszny pasternak i wężymord (skorzonera) są całkowicie mrozoodporne. Lekkie mrozy w warzywniku nie zabiją też groszku czy bobu. Szparagi, karczochy, cebula siedmiolatka i czosnek ozimy spędzają najchłodniejsze miesiące w gruncie i potem w pierwszej połowie lata dają piękne zbiory. Ale te warzywa niestety nie dostarczą niczego, co można byłoby włożyć do garnka czy wrzucić do sałatki w najtrudniejszych miesiącach roku. Tak więc jeśli do końca grudnia zbierzesz już wszystkie brukselki i w styczniu jeszcze będziesz posiłkować się chrupiącą kapustą białą, czerwoną i włoską (są one odporne nawet na mrozy do -10°C i niższe)

eprasa.pl cecdee7440

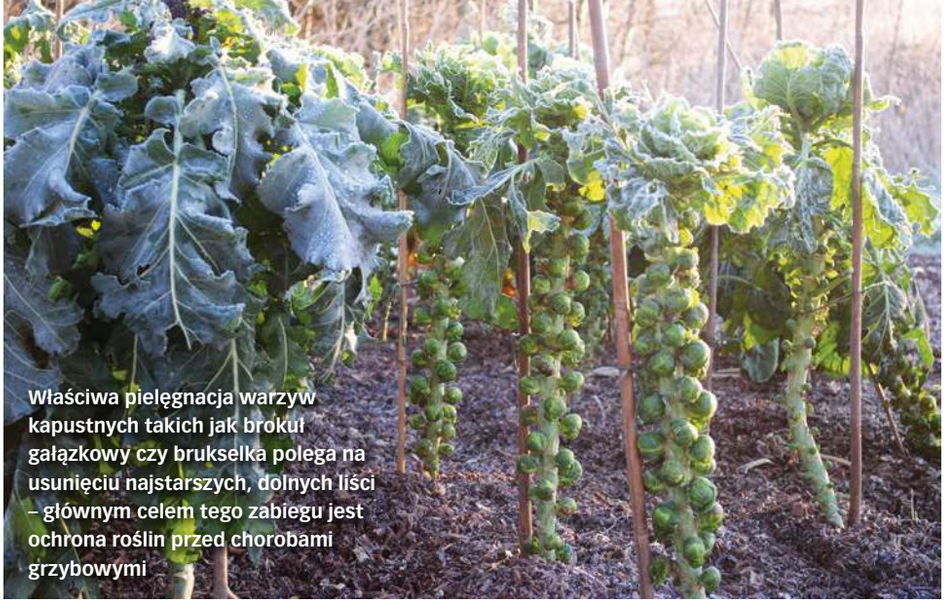

Właściwa pielęgnacja warzyw kapustnych takich jak brokuł gałązkowy czy brukselka polega na usunięciu najstarszych, dolnych liści – głównym celem tego zabiegu jest ochrona roślin przed chorobami grzybowymi

to potem, jeśli chcesz mieć dostęp do świeżego jedzenia, musisz pomyśleć o warzywach liściowych – szczególnie tych z rodziny kapustowatych. To właśnie przeróżne jarmuże oraz tak zwane orientalne sałaty, czyli mizuna, mibuna, pak choi i musztardowce oraz rukola, roszponka, portulaka warzywna, niektóre zimowe sałaty, endywie i szpinak będą w stanie zaopatrzyć cię w upragnione witaminy w czasie chłodów.

Wszystkie te warzywa liściowe najlepiej jest wysiewać latem na rozsadę w zimnej szklarni czy na zewnątrz i potem sadzić na miejsca docelowe nie później niż w październiku, najlepiej po jesiennym ściółkowaniu materią organiczną. Wtedy gleba w warzywnikach jest zazwyczaj jeszcze ciepła i rośliny szybko się ukorzeniają, aby wkrótce dostarczać upragnione listki. Zagony ściółkowane jesienią zatrzymają ciepło w glebie jeszcze dłużej niż te tradycyjnie przekopywane (czego nie jestem zwolenniczką), co dobrze wpłynie na zimowe pyszności. Dla przedłużenia sukcesu zagony warto okrywać agrowłókniną lub uprawiać warzywa w zimnej szklarni, inspekcie czy pod folią, ponieważ nawet mrozoodporne rośliny nie lubią wiatru i deszczu.

Późne siewy na wczesne zbiory

Kilka jarmuży, rządek czy dwa szpinaku na zagonie pod agrowłókniną lub pory zostawione na zimę w warzywniku to nie jest wcale wielki luksus. Dla mnie zawsze najbardziej wyczekiwane siewy, a tym bardziej wschody, to warzywa plonujące na przednówku, czyli w marcu i kwietniu. Wtedy spiżarnie są już puste, a przecież wraz z wydłużającym się dniem organizm, aby się obudzić po zimowym śnie, tak bardzo pragnie świeżej zieleniny z ogromną ilością witamin. Dlatego warto pomyśleć o tym już jesienią i w październiku czy nawet listopadzie wysiać w rzędach wprost do gruntu nasiona szybko rosnących liści, np. sałat, rukoli, rukwii wodnej, musztardowców, mizuny, mibuny, pak-choi, kapusty pekińskiej, szpinaku, kolendry, koperku czy trybuli. Nasiona te najlepiej jest siać w zimnej szklarni, tunelu, inspekcie czy pod osłonami z agrowłókniny. To zapewni im zupełnie inny mikroklimat

Tak zielono wygląda nasz tunel na początku marca dzięki późnojesiennym siewom nasion warzyw liściowych wprost do gruntu

Jak uprawiać zimowe warzywa

Niestety nie ma wymówki, aby nie wychodzić na zewnątrz w pogodny jesienny, zimowy czy wczesnowiosenny dzień. Nawet wtedy ogród potrzebuje opieki, szczególnie gdy uprawiasz w nim jedzenie przez cały rok, a dodatkowo niezależnie od pogody wyjście do ogrodu jest doskonałym lekarstwem na brak energii spowodowany krótkim dniem. Jak więc zadbać o warzywnik od jesieni do wiosny? Oto kilka zasad:

- **Warzywa to głodne rośliny,** dlatego ważne jest, aby gleba zawsze była żyzna. Jesienią warto jest ją ściółkować, rozkładając na powierzchni 3-5 cm warstwę dobrze przekompostowanej materii organicznej. Poprawia to poziom składników odżywczych i strukturę gleby, a także wspomaga dżdżownice oraz inne pożyteczne organizmy w glebie. Po ściółkowaniu gleba powinna mieć luźną, odpowiednią do sadzenia strukturę i być zdolna do powolnego uwalniania składników odżywczych przez cały rok.
- **Kluczowe jest wczesnowiosenne odchwaszczanie.** W suche marcowe/kwietniowe popołudnie wystarczy lekko zadrapać powierzchnię grabiami, aby zabić sadzonki chwastów. W ten sposób bez głębszej penetracji gleby czy kopania będziesz na dobrej drodze do stworzenia czystych od chwastów grządek z niezakłóconą i dobrze ustrukturyzowaną glebą.
- **Bądź gotowy do działania.** Plany są zawsze tylko punktem wyjścia i mogą ulec zmianie z powodu pogody, nieudanych zasiewów czy szkodników. Warto być przygotowanym na wypełnienie nieoczekiwanych pustych przestrzeni na zagonach nowymi sadzonkami, dlatego mądrze jest zawsze mieć kilka dodatkowych w zanadrzu.
- **Wydłuż sezon zbiorów.** W przypadku upraw całorocznych warzywa należy siać dwa razy w roku (np. szpinak wiosną i późnym latem, a jarmuż wiosną i wczesnym latem). Siew wiosenny daje plony od lata, podczas gdy z siewów późniejszych można zbierać plony przez całą zimę aż do przyszłej wiosny – pod warunkiem, że warzywa są osłonięte. Polecam każdemu zaopatrzenie się w agrowłókninę i zbudowanie nad zagonami prostych podpór, aby ją na nich rozłożyć, a jeszcze lepiej postawienie zimnego inspektu lub szklarni.

oraz lepszą temperaturę i bioaktywność gleby. Bezpiecznie przezimują w ziemi i na wiosnę, gdy tylko dostaną trochę wody, wykiełkują i będą rosły jak szalone.

My robimy tak co roku w naszym tunelu foliowym po zakończeniu zbiorów pomidorów. Gleba wtedy jest ściółkowana kompostem i zasiewana. Od końca lutego zaczynamy podlewać z węża podczas ładnych, słonecznych dni i pod koniec marca wszystko jest pokryte gęstą, chrupiącą zieleniną. Do czasu wysadzania kolejnych pomidorów wszystko jest zjedzone. To naprawdę świetny sposób na wykorzystanie w pełni inspektu, tunelu czy szklarni.

„Jeśli wiosną zaplanujesz dobrze swoje wysiewy, zimowy warzywnik będzie pękał w szwach od przepysznych warzyw”

Zimowe ozdoby

Niektóre warzywa nie tylko dostarczą w tych trudnych, chłodnych miesiącach witamin oraz czegoś do przegryzienia, ale również mogą pięknie ozdobić zimowy warzywnik. I chociaż ich liście może zwiędną i skulą się podczas mrozów, to będą pięknie wyglądały pod szronem, a po ustaniu niskich temperatur wrócą do normy i zapewnią dalsze zbiory. Wiele z nich będzie wręcz smaczniejszych po przemrożeniu.

Dla dekoracji zimowego warzywnika szczególnie polecam buraki liściowe, uprawiane ze względu na łodygi w kolorze klejnotów i pomarszczone liście. Do kupienia są nasiona wielu odmian – moje ulubione to złota ‘Gialla’ oraz wielokolorowe ‘Bright Lights’. Wysiewa się je w lipcu i sierpniu na rozsady wewnątrz lub do gruntu, rozsadę wysadza do gruntu we wrześniu i na początku października, a zbiory można zacząć od października i kontynuować do maja kolejnego roku. Kolejna zimowa piękność to oczywiście jarmuż, który na wykorzystanie w chłodnych miesiącach wysiewa się od maja do początku czerwca i sadzi do gruntu w lipcu. Ja szczególnie lubię jarmuż ‘Nero di Toscana’ oraz ‘Red Russian’, ale za to odmiana ‘Kapral’ ma piękne liście, jest bardzo odporna i dorasta tylko do 50 cm wysokości, dzięki czemu idealnie nadaje się na mniejsze działki, a nawet do donic lub skrzyń na tarasy i balkony. Odmiana ‘Nero di Toscana’ może przemarznąć podczas dużych mrozów, ale pod osłonami świetnie sobie radzi.

Zimowe warzywa takie jak pory czy brukselka zbieramy zawsze w bezmroźne dni, ponieważ gdy rozmrażają się w warunkach domowych, to zamieniają się w niesmaczną papkę

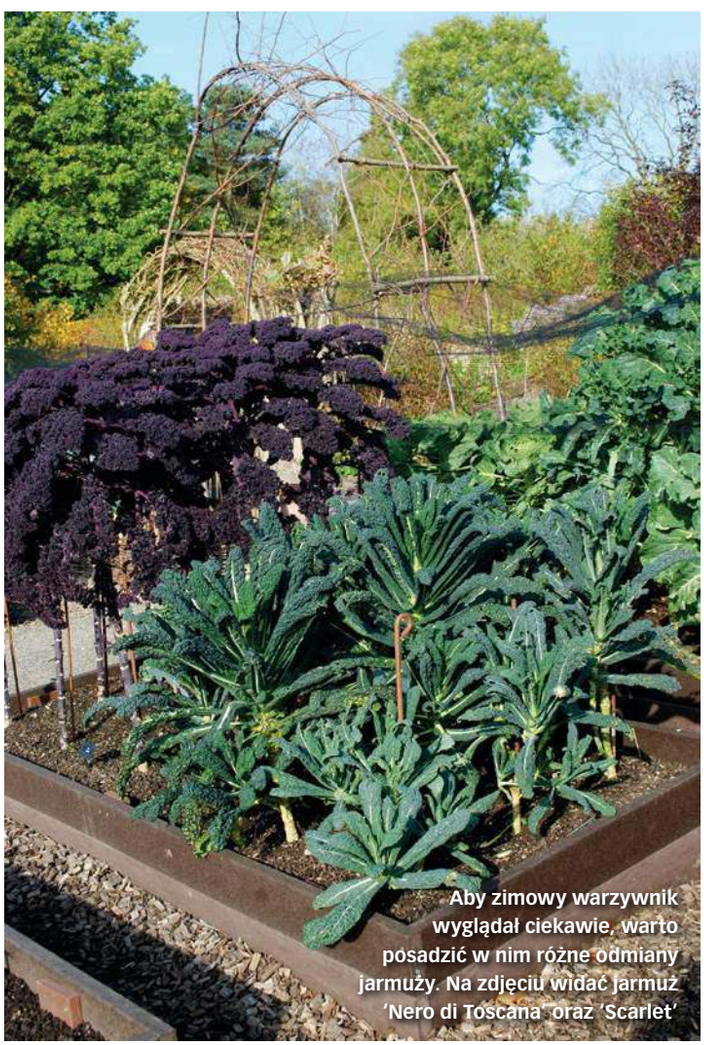

Aby zimowy warzywnik wyglądał ciekawie, warto posadzić w nim różne odmiany jarmuży. Na zdjęciu widać jarmuż ‘Nero di Toscana’ oraz ‘Scarlet’

eprasa.pl cecdee7440

Kasia poleca: wypróbuj te warzywa w swoim ogrodzie

Portulaka zimowa – jedna z najbardziej odpornych na mrozy roślin sałatkowych. Ma sercowate, dosyć soczyste liście o łagodnym smaku. Można jeść zarówno same liście, jak i kwitnące pędy. Ponieważ jej nasiona potrzebują chłodu, aby pobudzić je do kiełkowania, najlepszy czas na wysiew to okres od września do marca – najlepiej, gdy temperatura będzie wynosić od 8 do 12°C. Nasiona wysiewaj w rzędach wprost do gruntu, a po wschodach przerywaj, pozostawiając odstęp 5 cm pomiędzy roślinami i 10 do 15 cm pomiędzy rzędami.

Cykorie – pełne witamin liście, które w smaku potrafią być lekko gorzkawe, a więc do sałatek zbieraj tylko te najmłodsze. Przez całą jesień do listopada plonują np. cykorie czerwone radicchio 'Palla Rossa' z siewu na przełomie czerwca i lipca. My zazwyczaj sadzimy podrośnięte sadzonki do gruntu w rozstawie co 30 cm w miejscach po zbiorze ziemniaków i cebuli. Odmianę 'Witloof' wysiewamy w maju, aby w listopadzie przyciąć całkowicie nad ziemią jej liście, odkopać korzenie i zasadzić w doniczce do pędzenia w ciemnej szafce lub na podgrzewanej podłodze pod przykryciem innej, odwróconej do góry nogami doniczki.

Musztardowce i rukola – te znane i lubiane przez wielu warzywa liściowe wysiewamy bezpośrednio do gruntu lub robimy rozsady w multiplatach po 2 lub 3 nasiona na jedną komórkę bez przerywania. Siejemy je w sierpniu na zbiory od połowy września: przeżywają mróz, ale w zimie produkują znacznie mniej liści.

Pasternak – to wytrzymałe warzywo korzeniowe, bez którego Anglicy chyba nie mogliby żyć. Jest podstawą każdego niedzielnego obiadu, a także wystawnego obiadu na Boże Narodzenie. Ciekawe jest to, że zupełnie nie znają i nie uprawiają pietruszki korzeniowej – ale sam pasternak jest bardzo smaczny, słodki i zdrowy. Jego nasiona wysiewamy bezpośrednio do gruntu od marca do maja i po przerwaniu pozostawiamy młode sadzonki w rozstawie co 5 cm, w rzędach co 35 cm. Zbiory rozpoczynamy po pierwszych mocniejszych przymrozkach.

Zbiory tych (i większości innych zimowych warzyw liściowych) polegają na regularnym odcinaniu zewnętrznych, najstarszych liści najpierw u podstawy łodygi, kierując się w stronę stożka wzrostu. Im więcej zbierzesz, tym więcej nowych, delikatnych liści wyrośnie ze środka rośliny. Dla kontrastu proponuję wśród warzyw liściowych posadzić strzeliste pory. Ich sinobłękitne liście pięknie pasują do zimowej aury i, co ważniejsze, cechują się wysoką mrozoodpornością. Można też zaopatrzyć się w odmiany zimujące w gruncie, np. 'Arkansas', 'Bartek' czy 'Blizzard'. Oczywiście podczas mrozów nie dasz rady wyciągnąć ich z ziemi, nawet kilofem! A więc planując obiad należy pamiętać, że ze zbiorami trzeba poczekać na odwilż lub przygotować się wcześniej i wykopać pory przed nastaniem najchłodniejszych tygodni. Pory na zimowy zbiór wysiewa się od połowy do końca kwietnia wprost do gruntu.

Jeśli więc wiosną zaplanujesz dobrze swoje wysiewy, zimowy warzywnik będzie pękał w szwach od przepysznych warzyw, a do tego będą go zdobić okazałe korzenie selera obok dywanu szpinaku pokrytego szronem i ogromnych główek kapusty włoskiej czy kolb brukselki.

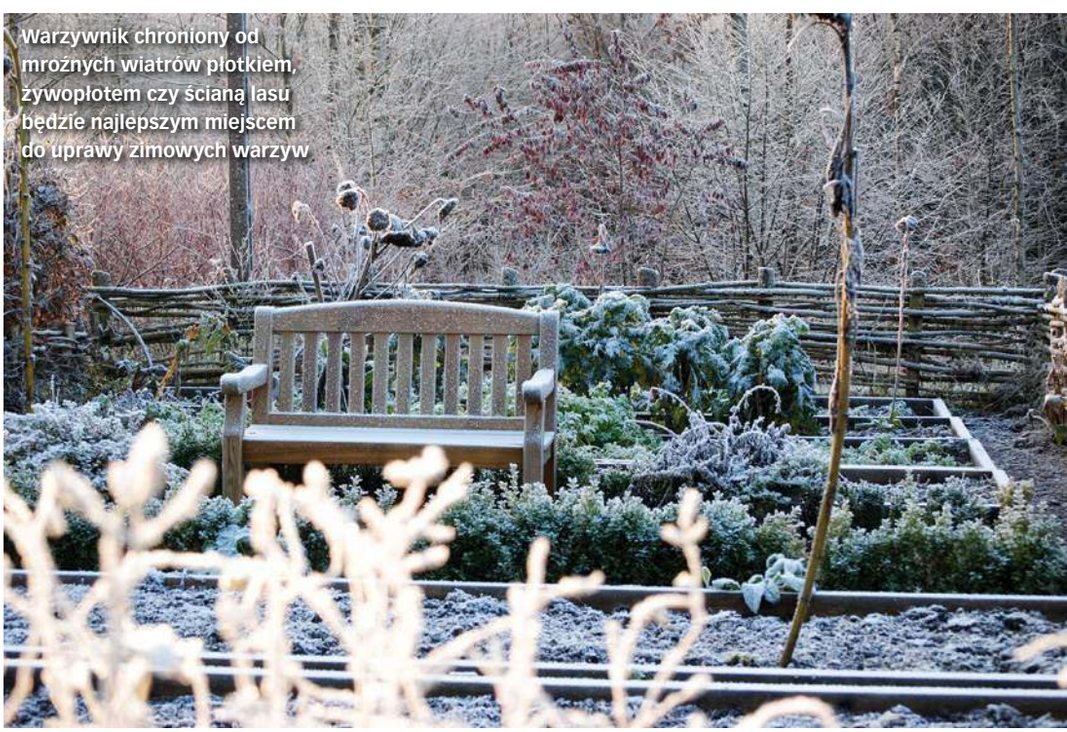

Warzywnik chroniony od mroźnych wiatrów płotkiem, żywopłotem czy ścianą lasu będzie najlepszym miejscem do uprawy zimowych warzyw

eprasa.pl cecdee7440

Obfitość za grosze

WYSIEWY

W przedostatniej z sześciu części serii ekspertka od uprawy warzyw, Sally Nex, pokazuje, jak najlepiej wykorzystać swoją działkę i doradza, co wysiać teraz, aby szybciej cieszyć się przyszłorocznymi zbiorami

We wrześniu codzienna rutyna w ogrodzie warzywnym staje się bardziej nagląca. W chłodniejsze wieczory w powietrzu unosi się lekki powiew zimy, pierwsze opadłe liście trzeszczą pod stopami, a ty wiesz, że został ci tylko miesiąc dobrej pogody, aby zebrać i bezpiecznie przechować swoje plony.

Jednocześnie ponownie napełniasz kuwety wysiewowe: zasiej nasiona wczesnowiosennych roślin teraz, a będziesz mógł zacząć zbierać plony w przyszłym roku tak szybko, jak to możliwe. Im więcej włożysz wysiłku w to, aby zapewnić sobie własną żywność przez cały rok, tym rzadziej będziesz odwiedzać alejkę z warzywami w supermarkecie, a tym samym zmniejszysz swój ślad węglowy. Zaoszczędzisz też trochę grosza, zwłaszcza w dzisiejszych czasach, gdy ceny żywności rosną niemal z każdym razem, gdy idziesz na zakupy.

W tym miesiącu dzielimy się wskazówkami, jak sprawić, by płynnie przejść do jesieni oraz jak przygotować grządkę warzywną na to, by ponownie uprawiać warzywa w przyszłym roku.

„Im więcej włożysz wysiłku w to, aby zapewnić sobie własną żywność przez cały rok, tym rzadziej będziesz odwiedzać alejkę z warzywami w supermarkecie, a tym samym zmniejszysz swój ślad węglowy”

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

Wykorzystaj rolki po papierze toaletowym lub gazety, aby wykonać z nich doniczki do wysiewu, które stanowią alternatywę dla plastikowych doniczek i kuwet

oprasa.pl ceedee7440

Gotowe do zbioru

Cukinie i dynie pięknie się teraz wybarwiają. Usuń wszystkie liście, które zasłaniają owoce, aby pozwolić słońcu dosięgnąć ich skórki oraz umieść większe dynie na cegłach, aby powietrze mogło krążyć pod nimi. Będziesz wiedział, że są gotowe do zbioru, gdy w nie popukasz i usłyszysz pusty dźwięk. Rośliny również zaczną naturalnie obumierać. Odetnij owoce z około 10 cm nienaruszonym pędem (szypułką) i pozostaw w szklarni lub na słonecznym parapecie w pomieszczeniu na dwa tygodnie, aby ich skórki stwardniały. W suchym, wolnym od mrozu pomieszczeniu będzie można przechować je przez kilka miesięcy.

Wykop też późne ziemniaki. Są to wolno dojrzewające, nadające się do przechowywania odmiany, dzięki czemu można cieszyć się wolnymi od chemikaliów ziemniakami przez całą zimę. Sprawdź swoje zbiory i odłóż na bok wszystkie uszkodzone bulwy do natychmiastowego zjedzenia, a resztę wysusz na słońcu (pozostawiając na dwie godziny). Zetrzyj nadmiar ziemi (nie musisz ich myć), a potem przechowuj je w ciemnym, zabezpieczonym przed mrozem miejscu w papierowych lub jutowych workach.

U GÓRY: Przejrzyj zebrane ziemniaki pod kątem uszkodzeń przed ich przechowywaniem
PO PRAWEJ: Wrzesień to czas zbiorów wielu roślin, w tym dyni, fasoli, buraków i pomidorów

eprasa.pl cecdee

Wysiej teraz

Szczęśliwego Nowego Roku! Dla miłośników warzyw kolejny sezon startuje we wrześniu, kiedy rozpoczyna się siew warzyw ozimych. Są to bardziej odporne odmiany, które przetrwają zimę jako rozsada, zanim ruszą wczesną wiosną, abyś mógł zebrać plony nieco wcześniej.

Posadź cebulę ozimą z uprawianej ekologicznie dymki. Umieść cebulki tuż pod ziemią, w odległości 10-15 cm od siebie. Przed nadejściem zimy wyrosną z nich solidne młode rośliny, co da im przewagę na wiosnę, a wraz z nadejściem czerwca będą gotowe do zbioru. To kilka tygodni wcześniej niż cebula z głównej uprawy.

Wysiej do gruntu lub do rolek po papierze toaletowym odporne na mróz odmiany bobu, takie jak 'Aquadulce Claudia'. Kiedy wykiełkują, przenieś je do zimnego inspektu lub na półkę zabezpieczoną na zimę przed ślimakami i myszami; w marcu posadź je na zewnątrz, by były gotowe do zbioru od maja przyszłego roku. Wczesna uprawa pozwoli uniknąć najgorszych inwazji mszyc następnego lata.

Posadź ozimą cebulę z dymki na zewnątrz we wrześniu, aby uzyskać plony wczesnym latem

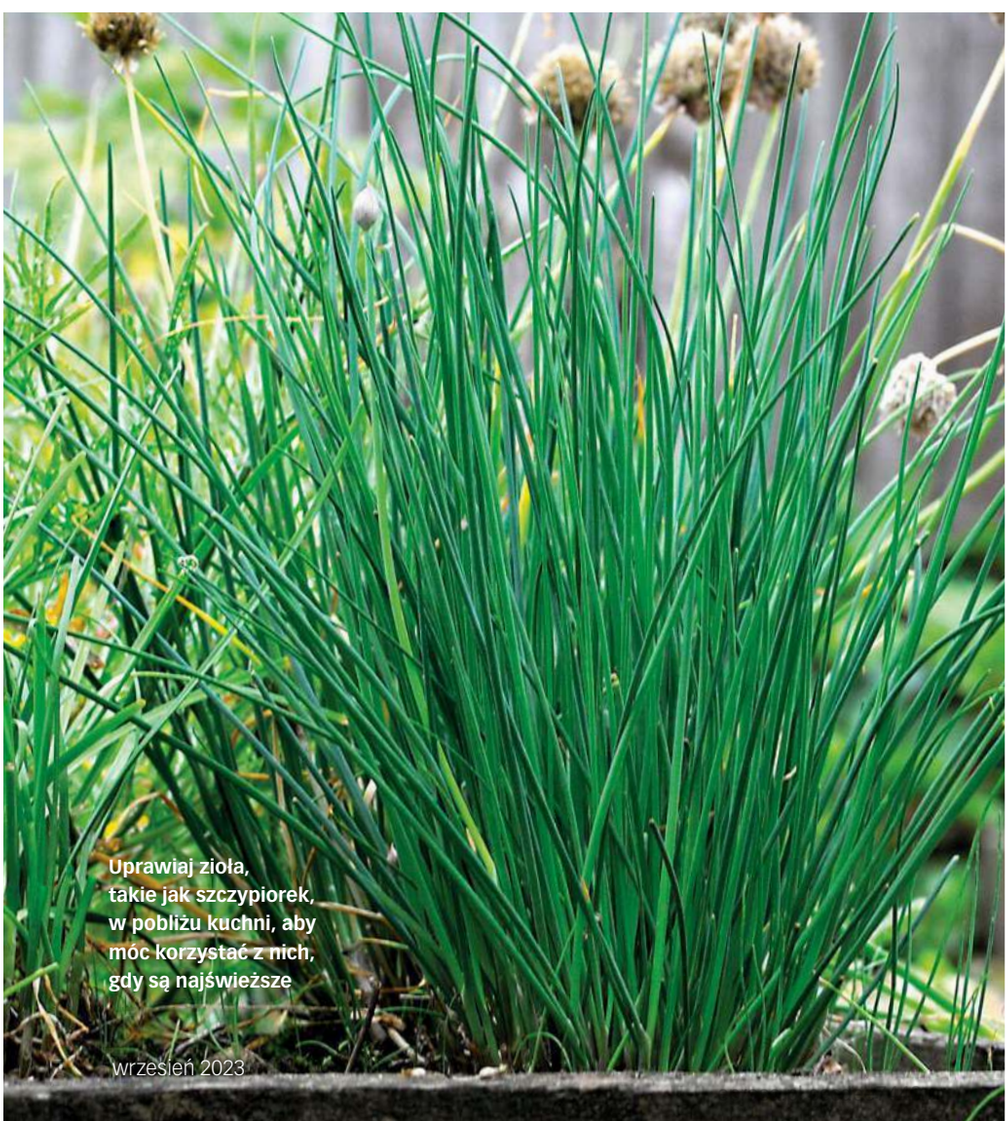

Uprawiaj zioła, takie jak szczypiorek, w pobliżu kuchni, aby móc korzystać z nich, gdy są najświeższe

Planuj z wyprzedzeniem

Gdy sezon dobiega końca każdy, kto uprawia warzywa, kończy z górą produktów do zebrania na raz – i to jest dobra rzecz, ponieważ staranne przechowywanie nadwyżek oznacza, że możesz jeść niskoemisyjne, supersmaczne warzywa z własnej uprawy przez całą zimę. Wszystko, co zamrozisz, przyczyni się do zwiększenia zapasów na zimę. Zamrażaj pomidory w partiach po 400 g, tak aby każda partia zastępowała puszkę pomidorów: pokrój je na ćwiartki, a następnie gotuj z odrobiną oliwy z oliwek oraz solą i pieprzem, aż się rozpadną, a następnie ostudź i zamroź.

Możesz również zrywać świeże zioła aż do zimy, jeśli już teraz założysz uprawę ziół na parapecie i posadzisz miętę, szczypiorek oraz majeranek w doniczkach. Uzupełnij swój zielnik, wysiewając pietruszkę, trybulę i drobnolistną bazylię grecką – która lepiej radzi sobie z chłodną pogodą i słabszym światłem niż zwykła bazylia – bezpośrednio do doniczek na parapecie kuchennym.

Zrób to sam: samonawadniająca donica na parapet

Tę prostą samonawadniającą się doniczkę łatwo wykonasz z plastikowej butelki po napoju i sznurka. Posadź roślinę i wlej trochę wody, a następnie umieść donicę na kuchennym parapecie.

Jak to zrobić krok po kroku

Gdy pogoda się ochładza, lato przechodzi w jesień i zimę, ogrodnictwo w pomieszczeniach staje się o wiele bardziej zachęcające. Nie musisz też ograniczać się do roślin domowych: parapety to świetne miniogródki działkowe, a jeśli teraz zapełnisz je sałatami i ziołami, będziesz mógł je zbierać jeszcze długo po tym, jak twój ogród przejdzie w stan spoczynku. Wysiej groszek na młode pędy, posadź rozsadę sałaty zimowej oraz zioła takie jak szczypiorek, mięta i pietruszka w plastikowych butelkach po napojach zamienionych na samonawadniające donice, a praktycznie same o siebie zadbają.

1 **WEŹ dwulitrową plastikową butelkę po napoju i ostrożnie przetnij ją na pół. Następnie wywierć mały otwór w nakrętce.**

2 **WYKONAJ pętlę z ok. 50 cm jutowego sznurka ogrodowego, związując końce na wysokości ok. 15 cm, jak pokazano na zdjęciu. Przewlecz sznurek przez otwór i zrób węzeł na nakrętce butelki.**

3 **WLEJ wodę do dolnej połowy butelki – mniej więcej do połowy – a następnie odwróć górną połowę do góry nogami oraz wsuń ją tak, aby końce sznurka zwisały do zbiornika.**

4 **WYPEŁNIJ górną połowę podłożem i wysiej lub posadź rośliny. Raz podlej od góry. Sznurek będzie doprowadzał wodę do podłoża, utrzymując jego wilgotność. Uzupełniaj wodę w zbiorniku co 2-3 tygodnie, gdy jej poziom spadnie.**

Więcej ekopomysłów na oszczędzanie

■ **Przygotuj słodycze bez dodatków** Paski owocowe to świetny sposób na zagospodarowanie nadmiaru owoców i zapewnienie dzieciom zdrowej alternatywy dla komercyjnych słodyczy. Ugotuj owoce jagodowe na purée, a następnie wylej cienką warstwę na wyłożoną papierem do pieczenia blachę. Piecz bardzo powoli na najniższym ustawieniu piekarnika przez kilka godzin, aż będą suche, ale nadal elastyczne. Pokrój w paski, zwiń w rulon i zapakuj jako przekąskę do szkoły.

■ **Używaj wody z gotowania do podlewania roślin** Zachowaj (niesoloną) wodę, której używasz do gotowania warzyw lub jajek, pozwól jej ostygnąć, a następnie użyj do podlewania warzyw w ogrodzie. Zaoszczędzisz cenną wodę z kranu, a także dodasz roślinom energii, ponieważ woda po gotowaniu warzyw jest pełna rozpuszczonych składników odżywczych.

■ **Kupuj używane worki jutowe do przechowywania produktów** Mocne, biodegradowalne worki jutowe są powszechnie używane do transportu produktów takich jak ziarna kawy. Po zużyciu są one często sprzedawane przez handlowców za pośrednictwem internetowych serwisów aukcyjnych, gdzie można je tanio kupić do przechowywania ziemniaków w zimie.

■ **Przekształć palety w skrzynie do przechowywania** Wykonaj skrzynie z używanego drewna paletowego, aby bezpiecznie przechować warzywa korzeniowe w zimie (drewno paletowe to świetne stojaki do przechowywania jabłek i suszenia cebuli).

eprasa.pl cecdee7440

NOWOŚĆ

na polskim rynku oraz w Ulubionym Kiosku

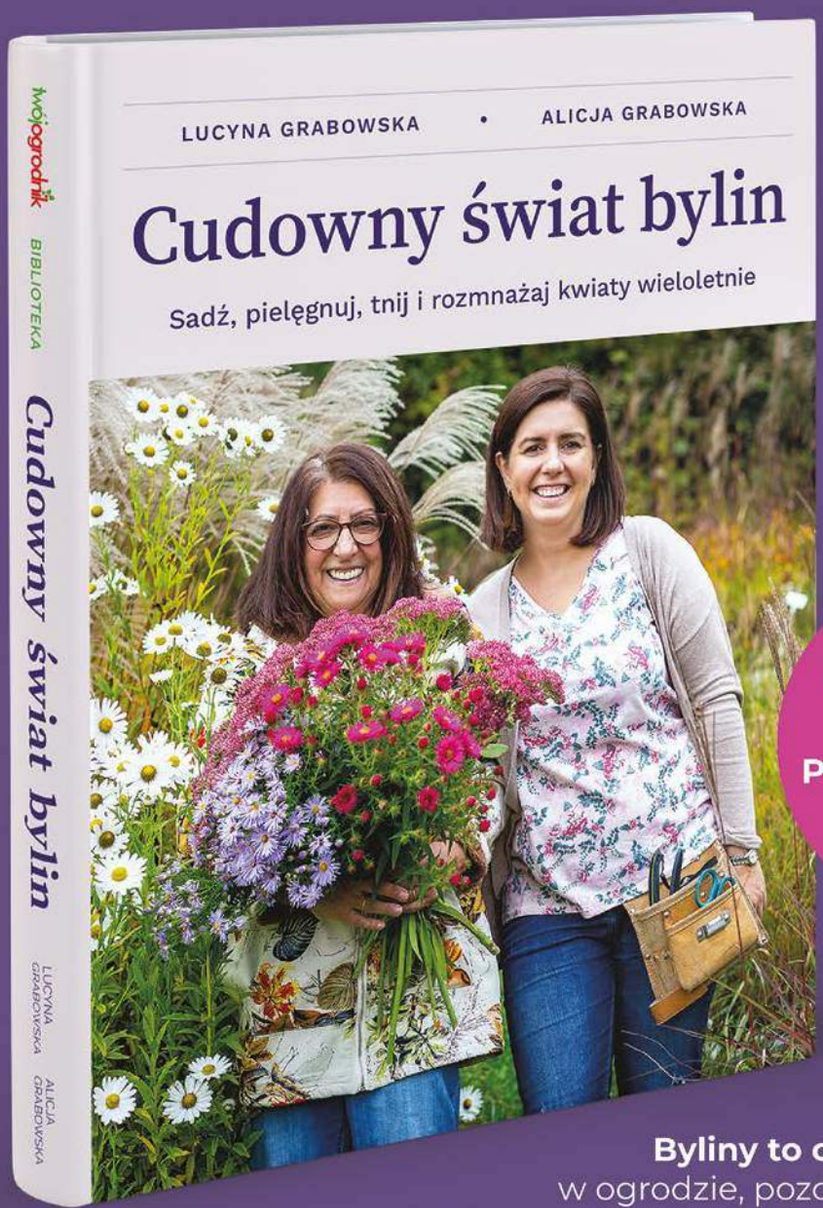

Regularna cena:
~~129,00~~ zł
Promocyjna cena:
115,00 zł

Byliny to cud natury – raz posadzone w ogrodzie, pozostają w nim przez wiele lat. Każdego roku odradzają się spod ziemi, rosną, tworzą kępy liści i kwiatów, by zimą zniknąć z powierzchni gruntu i powrócić kolejnej wiosny. Jeśli chcesz, Ty też możesz stworzyć taki tętniący życiem, kolorami, kwiatami ogród – posadź w nim byliny.

Ta książka nauczy Cię, w jaki sposób sadzić, pielęgnować, ciąć oraz rozmnażać kwiaty wieloletnie. W szczegółowej części poznasz 102 rodzaje oraz setki gatunków i odmian najlepszych bylin do polskich ogrodów, a także sposoby ich uprawy, aby wiedzieć, jak o nie dbać i nigdy nie stracić swoich ukochanych roślin.

Zamów w promocyjnej cenie na www.UlubionyKiosk.pl

eprasa.pl cecdee7440

Przycinanie lawendy

W tym miesiącu przytnij lawendy po zakończeniu kwitnienia. Dzięki temu pozostaną zwarte i atrakcyjne. Usuń wszystkie przekwitnięte kwiatostany i skróć końce miękkich pędów, ale nigdy nie tnij aż do starych, zdrewniałych łodyg, ponieważ raczej już się nie zazielenią. W razie potrzeby drugie cięcie można wykonać w marcu.

CZAS NA PRZYCINANIE

Frances Tophill wyjaśnia, jak prawidłowo przyciąć młodą brzozę

Pora roku ulega zmianie. Jesień widać już tu i ówdzie, ale pogoda wciąż może być wyjątkowo ładna. Rankiem ogród jest mokry od rosy, a późnoletnie i jesienne kwiaty, takie jak dalie i penstemony, przeżywają swój najlepszy okres. Rośliny mogą wyglądać na nieco zaniedbane, a jaskrawe kolory mieszają się z lnianymi i rdzawymi odcieniami starzenia.

Ponieważ z dnia na dzień jest coraz chłodniej, teraz jest ostatnia szansa na przycięcie zimozielonych krzewów i żywopłotów – cisów, wawrzynów i głogowników. Teraz przestajemy też obrywać przekwitnięte kwiaty z roślin wytwarzających nasienniki. Będą przydatne dla dzikich zwierząt w zimie. Lawendę też można już przyciąć, aby dać świeżo obciętym końcówkom szansę na zagojenie się przed nadejściem mrozów. Każda zwarta roślina skorzysta na regularnym przycinaniu. Drzewa podatne na wyciek soków wiosną, takie jak brzoza, również najlepiej przyciąć właśnie teraz. Jest jeszcze za wcześnie na opadanie liści, ale jesień przecież dopiero się zaczyna. Zimna i wilgotna pogoda zaczyna wpływać na przycinanie, a hormony roślinne, które decydują o tym, kiedy i jak przycinamy, przygotowują ogród do zimy.

Oceń najpierw maliny, aby wybrać pędy wymagające wycięcia

Przytnij teraz te rośliny

To dobry czas, aby przygotować się na następny rok, jednocześnie ciesząc się bieżącymi wydarzeniami. Te rośliny można teraz przycinać, aby uzyskać więcej owoców i kwiatów, utrzymać ich kształt i pomóc im się rozkrzewić.

RÓŻE Niektóre nowsze, obficie kwitnące róże można ciąć przez całą jesień, aby wciąż wydawały nowe kwiaty.

CYPRYSOWIEC LEYLANDA Dopóki jest jeszcze ciepło i aby to żywopłotowe drzewo nie urosło zbyt duże, przytnij je teraz – ale nigdy do zdrewniałych pędów.

LETNIE MALINY Wytnij tegoroczne owocujące pędy u podstawy i przymocuj do podpór młode pędy z bieżącego sezonu, które zaowocują w przyszłym roku.

WICIOKRZEW POMORSKI Przytnij go teraz, gdy kwiaty przekwitną. Dzięki temu to pnącze nie wymknie się spod kontroli.

Tych roślin nie przycinaj

Przycinanie traw ozdobnych odłóż do następnego roku, aby razem z ptakami cieszyć się ich kwiatostanami

✗ **JABŁONIE** Najlepiej przycinać w lipcu i w zimie. Jeśli przegapiłeś letnie cięcie, najlepiej wykonaj je zimą.

✗ **JESIENNE MALINY** Nie pomyl ich z ich letnimi kuzynkami – przycięcie jesiennych malin będzie oznaczać utratę owoców, które zawiązują się aż do listopada.

✗ **TRAWA PAMPASOWA** Ta i inne okazałe trawy ozdobne utrzymują swoje posągowe kwiatostany – przydatne również dla ptaków – przez całą zimę.

✗ **KASZTAN JADALNY** Za chwilę będą dojrzewać jego pyszne kasztany, więc z cięciem poczekaj do zimy. Ten wspaniały gatunek ma wytrzymałe drewno i wytwarza wartościowe odrośla.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; CAROLINE HUGHES; JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

Cięcie formujące młodej brzozy

Gdy sadzisz drzewo, to coś już o nim wiesz – przynajmniej dobrze by było. Wiesz, jak duże urośnie, ponieważ odpowiednie cięcie drzew może być trudne, a wiele gatunków wygląda najlepiej, gdy w ogóle nie są przycięte. Niektóre drzewa wymagają przycięcia, gdy są młode. To te, które są sadzone na drewno lub na te z suchymi lub chorymi gałęziami, drzewa owocowe oraz młode i bujnie rosnące drzewa, które wymagają cięcia formującego, aby miały ładny kształt.

Przycięcie młodego drzewa oznacza, że skaleczenia będą mniejsze i lepiej się zagoją. Przycięcie młodej brzozy zapewni jej lepszy kształt w późniejszym wieku, wyraźny pień i zaokrągloną, ale otwartą koronę.

Brzozy przycinaj tylko w okresie od późnego lata, ale przed pełnią zimy, aby zapobiec wyciekaniu soków

Krok po kroku

1 PRZYCINAJ brzozę w odpowiednim czasie – od września do połowy zimy. Zanim coś wytniesz, zrób krok tył, aby ocenić, gdzie wykonać cięcia i jak drzewo może na nie zareagować.

2 USUŃ najniższe gałęzie, wycinając je czystym sekatorem przy pniu. Takie cięcie podniesie koronę i wpłynie na wytworzenie pięknego, czystego pnia, uwydatniając piękną srebrzystą korę w miarę jego wzrostu.

3 ODCINAJ tylko kilka najniższych gałęzi każdego roku. Często rób krok w tył, żeby ocenić rezultaty i zatrzymaj się zanim dotrzesz do korony. Nigdy nie tnij w ten sposób górnych gałęzi drzewa, w przeciwnym razie zepsujesz jego kształt.

Dobra rada

Zawsze tnij czysto i przy samym pniu drzewa, ale nie za blisko, aby go nie uszkodzić. To naprawdę ważne, aby zrobić to dobrze. Jeśli pozostawisz zbyt długi kikut, może obumrzeć i zainfekować drzewo chorobą, ale jeśli uszkodzisz główny pień, pozostawisz znacznie większą ranę niż to konieczne. Tnij blisko, ale nie po samym pniu, tak aby wokół rany została obrączka, który zamknie zagojoną ranę.

Odetnij gałąź przy pniu, ale nie zbyt blisko

W ten sposób przytnij także

Każde drzewo, które ma mieć jeden prosty pień i koronę można przyciąć w ten sposób, ale dopasuj czas cięcia do gatunku drzewa:

- Wawrzyn – może być także prowadzony w formie krzewu
- Klon
- Jarząb
- Robinia
- Rajska jabłoń
- Sosna
- Śliwa

Brzoza brodawkowata

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Listowie												
Cięcie												

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/SIEBOLDIANUS. LOKALIZACJA: WEST DEAN GARDENS, W SUSSEX

eprasa.pl cecdee7440

NAJLEPSZY ZAKUP

Podstawowe narzędzia do sadzenia

Nadchodzi czas jesiennego sadzenia, więc Kay Maguire przygląda się narzędziom, których będziesz potrzebować i kluczowym cechom, które powinny posiadać oraz przedstawia najlepsze modele wybrane przez naszych ekspertów

Wprowadzanie nowych roślin do naszych ogrodów zawsze jest ekscytującym procesem i niezależnie od tego, czy są to drzewa, krzewy, rośliny cebulowe czy byliny zielne, należy im zapewnić najlepszy start, aby mogły rosnąć zdrowo.

Właściwe posadzenie roślin w napowietrzonej glebie i na odpowiedniej głębokości ma kluczowe znaczenie. Odpowiednie narzędzia pomogą ci to dobrze zrobić. Zespół recenzentów magazynu Gardeners' World regularnie testuje narzędzia do sadzenia, aby pomóc ci wybrać modele dopasowane do każdego zadania.

Przejrzeliśmy całą gamę narzędzi, od wideł i szpadli, które pomagają rozluźnić glebę oraz wykopać dołki i rośliny, po łopatki do sadzenia w doniczkach i na podwyższonych grządkach. Najlepszym modelom przyznaliśmy tytuł Najlepszy Zakup. Każde narzędzie pokazane na następnych trzech stronach zdobyło to upragnione wyróżnienie, więc jeśli chcesz mieć nowe narzędzia do sadzenia tej jesieni, czytaj dalej, aby poznać nasze rekomendacje.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

sa.pl cecde7440

Łopatki

Łopatki są nieocenioną pomocą podczas sadzenia, wyznaczania rowków, pielenia i przesadzania. Mogą mieć drewnianą lub plastikową rączkę i ostrze ze stali nierdzewnej, stali węglowej lub tworzywa sztucznego.

Jednak nie wszystkie łopatki są takie same – niektóre są przeznaczone do określonych zadań lub rodzajów gleb. Ostrze może być długie i wąskie, co ułatwia pracę w ciasnych miejscach lub z głęboko ukorzenionymi roślinami, spiczaste do kopania w zbitej ziemi lub zaokrąglone do przesadzania. Szersze, bardziej płaskie łopatki najlepiej nadają się do sadzenia i kopania. Jeśli masz zbitą ziemię, poszukaj modelu z długim trzonkiem (łączy ostrze z rączką), który usprawnia pracę, działając jak dźwignia. Jeśli będziesz używać łopatki przez długi czas, wybierz wygodny uchwyt z zaokrąglonym końcem.

1 Najlepsza wszechstronna łopatka
Kent & Stowe Capability Trowel 14,99 £

Trwały model o spiczastym ostrzu ze stali nierdzewnej, znacznikami głębokości sadzenia oraz jednej ząbkowanej i jednej ostrej krawędzi, dzięki którym można przecinać korzenie i otwierać worki z ziemią. Wyprofilowana wygodna rączka jest wykonana z jesionu z certyfikatem FSC. Końcówka rączki może być używana do wbijania palików.
www.marshallsgarden.com

2 Najlepszy stosunek ceny do jakości
DeWit Professional Planting Trowel 17,99 £

Ta mocna, ręcznie wykonana łopatka ma obustronnie hartowane ostrze ze stali węglowej i zaostrzoną końcówkę. Jesionowa rączka z certyfikatem FSC jest wygodna, a cała łopatka jest ciężka i solidna, dzięki czemu poradzi sobie z większością prac. Doskonała wartość w stosunku do wykonania i wydajności.
www.crocus.co.uk

3 Najlepszy model z górnej półki
Niwaki Moku Trowel 59 £ (mała), 69 £ (duża)

Ten model będzie inwestycją, ale warto na niego oszczędzać. Ręcznie kute w Japonii ostrze ze stali węglowej ma spiczastą końcówkę i zaostrzone krawędzie, a drewniana rękojeść wygodnie leży w dłoni. Dostępna w małej lub dużej wersji. Pomaga kopać, sadzić i pielić bez wysiłku.
www.niwaki.com

4 Najlepszy tradycyjny model
Wilkinson Sword Stainless Steel Hand Trowel 11,99 £

Wartościowa, tradycyjna łopatka, lekka i dobrze wyważona. Wyprofilowana, zaostrzona głowica ze stali nierdzewnej skutecznie przecina glebę. Wygodny, odporny na warunki pogodowe jesionowy uchwyt.
www.wilkinsonsword-tools.co.uk

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE: JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

Szpadle

Są niezbędne do wielu prac, od kopania dołków po wykopywanie roślin. Istnieją dwa główne typy szpadli. Szpadel do kopania ma ciężkie ostrze, które łatwo wchodzi w ziemię i tnie korzenie. Idealnie nadaje się do kopania głębokich dołów pod drzewa, krzewy i róże. Małe szpadle przypominające saperki są lżejsze i mają mniejsze ostrza. Sprawdzają się w ciasnych przestrzeniach i w lżejszej ziemi.

Wybierz wąskie, spiczaste ostrze, aby precyzyjnie kopać na zarośniętych rabatach, w kamienistej lub przerośniętej korzeniami glebie. Szpadle ze stopką na głowicy pozwalają zastosować dodatkową siłę. Większość ostrzy jest wykonana ze stali węglowej lub nierdzewnej, ale jeśli masz problemy z kręgosłupem, poszukaj lżejszego aluminiowego ostrza o ergonomicznym kształcie.

1 Najlepszy mały szpadel
Greenman Half Brite Border Spade
38,95 £

Ten tradycyjny mały szpadel ma mocną głowicę ze stopką, wykonaną ze stali węglowej, której ostrze nie zostało powleczone, dzięki czemu można je naostrzyć. Długi, solidny uchwyt zapobiega pękaniu trzpienia, który jest wyważony i wygodny. Długi jesionowy trzonek z certyfikatem FSC nie obciąża pleców.
www.greenmangardentools.com

2 Najwygodniejszy model
Wilkinson Sword Ultralight Digging Spade
35,99 £

Jest znacznie lżejszy od tradycyjnego modelu. Ten szpadel ma spiczaste, ząbkowane ostrze ze stali nierdzewnej i aluminiowy trzonek. Jest łatwy w użyciu i pomimo niewielkiej wagi sprawia wrażenie solidnego. Idealny do dłuższych prac.
www.wilkinsonsword-tools.co.uk

3 Najlepszy model z górnej półki
DeWit Solid Socket Spade
54,99 £

Silny, tradycyjny szpadel do kopania, solidny i wytrzymały. Posiada kute ostrze ze stali węglowej, długi uchwyt trzpienia i olejowany, jesionowy trzonek z rączką w kształcie litery T. Wytrzymały i wygodny w użyciu.
www.crocus.co.uk

eprasa.pl cecdee7440

Sadzarki do cebul

To poręczne narzędzie posiada głowicę w kształcie wydrążonego stożka, którą należy wcisnąć w glebę, aby wyjąć ziemię z dołka. Następnie można włożyć cebulkę do otworu i zasypać go z powrotem ziemią. Sadzarki do cebul mogą być szczególnie przydatne podczas pracy między innymi roślinami lub przy sadzeniu w trawie, ponieważ nie naruszają otaczającej gleby.

Przeważnie są wykonane ze stali węglowej, stali nierdzewnej lub tworzywa sztucznego, a niektóre mają długi trzonek. Jeśli sadzisz w murawie lub zbitej ziemi, wybierz model z ząbkowaną krawędzią. Rączka ze spustem pomaga umieścić ziemię z powrotem w otworze. Przydaje się również miara głębokości zaznaczona na głowicy.

1 Najlepsza sadzarka ręczna

Gardena Bulb Planter 12,99 £

Ta solidna, dobrze zaprojektowana sadzarka jest łatwa w użyciu i ma wygodny uchwyt. Jest wykonana ze stali nierdzewnej, ma ząbkowaną krawędź i znaczniki głębokości. Ziemia nie przywiera do ostrza. Jedno wciśnięcie spustu powoduje wypuszczenie ziemi z sadzarki na cebulkę.

www.gardena.com/uk

2 Najlepsza sadzarka z długim trzonkiem

Kent & Stowe long handled bulb planter 39,99 £

Dobrze wykonana, solidna, przyjazna dla pleców sadzarka, ma jesionową rączkę i trzonek z drewna z certyfikatem FSC oraz głowicę ze stali nierdzewnej. Posiada ząbkowane ostrze i szerokie stopki, które pomagają wgryźć się w ziemię.

www.marshallsgarden.com

3 Najwygodniejszy model

Fiskars Xact Standing Planter 57,99 £

Idealny model dla każdego, kto ma problemy z poruszaniem się lub kręgosłupem, albo do sadzenia na dużą skalę. Nie wymaga schylania się ani klękania – wystarczy wrzucić cebulki do rury i od razu trafią do dołka. Wykonana z nierdzewnego aluminium i włókna kompozytowego. Może być używana do sadzenia różnych małych roślin, nie tylko cebulek.

www.roamwildproducts.co.uk

Widły

Służą głównie do spulchniania gleby przed sadzeniem, wykopywania roślin i dzielenia bylin. Widły lepiej radzą sobie z kamienistą glebą niż szpadle, a ich zęby rozbijają bryły. Wybierz większe widły do pracy na większym terenie i rozbijania gleby oraz mniejsze, lżejsze widły do pracy w ciasnych przestrzeniach lub jeśli masz mniej siły.

Zęby wideł są zwykle wykonane ze stali węglowej lub stali nierdzewnej. Najmocniejsze widły są wykute, a nie zespawane z kilku części.

1 Najlepsze do małych działek

Sophie Conran Digging Fork 42,99 £

Rączka w kształcie litery T u tych małych wideł ułatwia manewrowanie wśród roślin. Krótkie zęby nadają się idealnie do rozbijania ziemi, a jesionowy trzonek i rączka z drewna z certyfikatem FSC są lekkie i wygodne. Zęby z polerowanej stali zapobiegają przywieraniu ziemi.

www.burgonandball.com

2 Najlepsze do rozluźniania gleby

Roamwild Multi-Digger 59,99 £

Na innowacyjną konstrukcję tych wideł składają się zęby w kształcie strzał, ostrza do rozbijania ziemi, rączka z wieloma uchwytami i ergonomiczny kształt. Te mocne i ciężkie widły doskonale nadają się do ubitego gruntu, rozbijania brył i grabienia ziemi. Dzięki wyprofilowanej rączce to wyjątkowo wszechstronne narzędzie.

www.roamwildproducts.co.uk

3 Najłatwiejsze w użyciu

Spear & Jackson Select stainless-steel border fork 35,95 £

Te łatwe w użyciu i delikatne dla pleców widły mają trzonek z polipropylenu i rączkę ustawioną pod ergonomicznym kątem. Posiadają mocne zęby ze stali nierdzewnej, a szeroki uchwyt dobrze leży w dłoni.

www.tooled-up.com

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/planting-tools po więcej recenzji narzędzi do sadzenia

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; TIM SANDALL

eprasa.pl cecdee7440

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/greenhouse po więcej porad na temat upraw w szklarni

Nie zapomnij

- **Przenieś delikatne rośliny do szklarni, zanim noce zaczną się ochładzać**
- **Zbierz bakłażany, papryczki chili, winogrona, melony i pomidory**
- **Pod koniec miesiąca zmniejsz częstotliwość podlewania i nawożenia roślin; ich wzrost jest teraz spowolniony**
- **W ciepłe dni nadal otwieraj okna i drzwi szklarni, aby obniżyć w środku poziom wilgotności**

10 MINUT WOLNEGO

Wykop i przesadź do doniczek zioła takie jak szczypiorek, melisa lekarska, mięta i pietruszka. Przenieś je do szklarni, by zapewnić sobie świeże zbiory zimą. Aby pobudzić je do wypuszczania nowych pędów, do sadzenia użyj mieszanki składającej się w równych częściach z podłoża na bazie ziemi ogrodowej i beztorfowego.

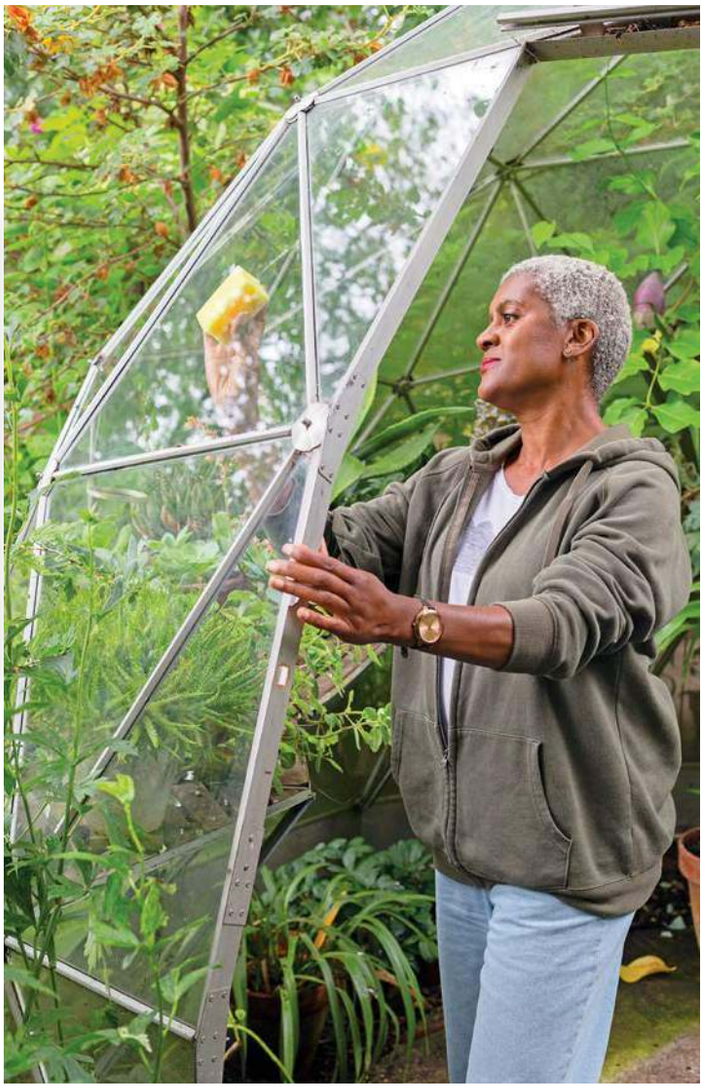

Do czyszczenia szyb szklarni użyj łagodnego mydła i wody

Wyczyść szklarnię

Aby wpuścić do szklarni jak najwięcej światła, przetrzyj szyby, zbierając z nich kurz, drobinki roślin i glony, które zebrały się na nich w ciągu lata. Przygotuj ciepłą wodę z mydłem i zmyj brud zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz.

Jesienią, kiedy opadną liście, czeka cię jeszcze więcej sprzątania, jednak to teraz ważne jest zapewnienie maksymalnego dostępu światła roślinom, które dojrzewają oraz dla przedłużenia zbiorów.

Jesienne sadzenie sałaty

Obsadź pojemniki sadzonkami sałat, aby otrzymać zbiory zimą. Wypełnij duży pojemnik podłożem uniwersalnym bez torfu i dobrze je uklep. Z pomocą sadzaka zrób w podłożu otwory, umieść w nich sadzonki i przyklep wokół nich ziemię. Obficie podlej podłoże i utrzymuj je stale wilgotne przez kilka pierwszych tygodni.

Jest jeszcze czas na to, by wysiać więcej na zimę – sałata rzymska 'Winter Density' oraz masłowa 'Valdor' to niezawodne odmiany, które zapewnią zimowe zbiory.

Użyj sadzaka do zrobienia w podłożu otworów o głębokości 15 cm

ODWIEDŹ:
www.GardenersWorld.com/winter-lettuce po więcej porad na temat uprawy zimowych odmian sałat

KROK PO KROKU Jak pobierać sadzonki szałwii

Pobierz szczepki mniej odpornych odmian szałwii, na wypadek utraty niektórych egzemplarzy w czasie zimy. Odmiany szałwii jesiennej (*Salvia greggii*) są wrażliwe na mróz, lecz ich sadzonki dobrze przezimują w szklarni.

Sadzonki ukorzenią się w ciągu kilku tygodni, jeśli posadzisz je w przepuszczalnym podłożu do ukorzeniania zmieszanym z perlitem lub drobnym żwirem. Wiosną następnego roku przesadź je do doniczek z nowym podłożem.

1 DO POBRANIA sadzonek wybierz niekwitnące pędy. Utnij je tuż nad rozwijającymi się pąkami, aby umożliwić roślinie matecznej wytworzenie większej liczby pędów.

2 SKRÓĆ sadzonki powyżej pary liści. Usuń z nich dolne liście, pozostawiając przynajmniej dwie pary w ich górnej części.

3 WCIŚNIJ sadzonki w ziemię wokół krawędzi doniczki. Dociśnij je z pomocą sadzaka, podlej i umieść w mnożarce z pokrywą lub w plastikowej torebce.

TEKST: GREG LOADES; ROSIE YEAOMANS.
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; NEIL HEPWORTH

eprasa.pl cecdee7440

Zacznij sadzić ozimy czosnek

Chociaż czosnek można sadzić w dowolnym momencie jesienią, to wrzesień jest do tego idealny. W ten sposób czosnek zyska wystarczająco dużo czasu i odpowiednio długi okres chłodu, którego potrzebuje, aby poszczególne ząbki prawidłowo się uformowały.

Lubię sadzić czosnek ozimy oraz czosnek słoniowy we wrześniu, a drugą partię czosnku bezstrzałkowego (nie wytwarzającego pędu kwiatowego) w październiku. Powoduje to rozłożenie w czasie zarówno sadzenia, jak i zbiorów, ale daje obu odmianom szansę na dobry rozwój.

Odmiany bezstrzałkowe, takie jak 'Solent Wight' czy 'Germidour' tworzą mniejsze główki, ale przechowują się znacznie lepiej niż odmiany strzałkowe, wytwarzające pęd kwiatowy, takie jak 'Sultop' and 'Sprint' – mają one zdrewniałą łodygę, wokół której skupiają się ząbki. Czosnki potrzebują bogatej, ale przepuszczalnej gleby, więc sadzę je w pojemnikach lub podniesionej grządce. Poszczególne ząbki powinny być sadzone (spiczastym końcem do góry) w odległości 15-23 cm od siebie w rzędach lub siatce, tak aby były zakopane co najmniej 3 cm pod powierzchnią ziemi.

Podlej obficie. Gdy wiosną pojawią się i rozwiną zielone pędy, utrzymuj rośliny dobrze nawodnione.

OGLĄDAJ filmy i uzyskaj wskazówki dotyczące sadzenia na stronie **www.GardenersWorld.com/grow-garlic**

Przed posadzeniem ząbków czosnku upewnij się, że grządka jest wolna od chwastów – największe ząbki dadzą najlepsze rezultaty

eprasa.pl cecdee7440

Zgrab i oczyść trawnik z resztek roślin przed wysianiem nasion trawy

Użyj wideł, aby rozluźnić podłoże – po prostu poruszaj nimi w ziemi

Napraw wysłużony trawnik

Trawa jest wytrzymała, ale bardzo łatwo ulega uszkodzeniom przy dość niskim poziomie zużycia, więc jest bardzo prawdopodobne, że pod koniec lata w ruchliwym gospodarstwie domowym każdy trawnik lub skoszona trawiasta ścieżka będzie wykazywać oznaki uszkodzenia.

Używając drucianych grabi, zgrab powierzchnię tak energicznie, jak to możliwe, aby usunąć cały filc i obumarłą trawę oraz odsłonić jak najwięcej podłoża. Następnie musisz rozluźnić ziemię, aby przeciwdziałać jego ubijaniu, które jest nieuniknione w przypadku trawnika, na którym odbywa się jakikolwiek ruch pieszy. W przypadku małych powierzchni najłatwiejszym sposobem na poradzenie sobie z tym problemem jest po prostu wbicie wideł w podłoże i poruszanie nimi tak głęboko, jak to możliwe, a następnie powtarzanie tego co około metr na całym obszarze, który ma zostać ponownie obsiany. Wyrównaj teren i wysiej rzadko nasiona trawy (pamiętaj, że trawa to szereg pojedynczych roślin, więc im więcej pożywienia i wody jest dostępnych dla każdej z tych roślin, tym lepiej będą się one mieszać i tworzyć jednolitą zieloną darń). Delikatnie udepcz nasiona, aby miały dobry kontakt z glebą. Następnie podlej obsiany obszar i pilnuj jego nawodnienia.

Być może konieczne będzie rozłożenie metalowej siatki lub jakiegoś przyciętego materiału wokół obsianych miejsc, aby trzymać ptaki, dzieci i psy z daleka, dopóki nasiona nie wykiełkują, a nowa trawa nie zacznie silnie rosnąć – co powinno nastąpić w ciągu tygodnia lub dwóch.

MARCHEWKI

Chociaż marchew można pozostawić w ziemi aż do początku zimy, zwłaszcza w przepuszczalnej glebie, to jest ona najlepsza wczesną jesienią. Jej słodyczy i intensywnego marchewkowego zapachu nie da się kupić. Marchewki wysiane w kwietniu są już w pełni dojrzałe, natomiast te wysiane w czerwcu są pyszne jako młode marchewki, które mogą pozostać na grządce przez całą zimę [w Polsce marchew należy wykopać przed nadejściem mrozów – red.].

Marchew można zbierać teraz lub pozostawić w ziemi na zimę

Nie zapomnij

- Usuwaj obumarłe resztki roślinne ze stawów, aby woda była świeża
- Przytnij żywopłoty, aby były gęste i zadbane, gotowe do wytworzenia świeżych przyrostów wiosną
- Ścinaj dalie do wazonów, aby tworzyć domowe dekoracje
- Posadź ozimą cebulę z dymki prosto do gruntu, w odstępach 10-15 cm od siebie

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/sep-jobs po więcej sezonowych zadań i porad

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl cecdee7440

20 MINUT WOLNEGO

Upewnij się, że rosnące w donicach kamelie i rododendrony w okresach suszy są dobrze nawodnione; w przeciwnym razie mogą nie wytworzyć zbyt dużej liczby silnych pąków kwiatowych na następny rok. Najlepiej wykorzystać do tego zebraną deszczówkę, ale jeśli roślina jest przesuszona, to jakakolwiek woda będzie lepsza niż żadna.

Ożyw krawędzie rabat goździkami

Posadź już teraz powtarzające kwitnienie goździki, aby tej jesieni ich piękny kolor zdobił front twojej rabaty. Najlepiej będą rosły w słonecznym miejscu, w przepuszczalnej glebie.

Namocz rośliny w doniczkach przed ich posadzeniem. Wykop dołek do sadzenia trochę dalej niż krawędź rabaty, aby kwiaty mogły rozpościerać się do przodu bez ryzyka, że zakryją trawnik.

Dociśnij bryłę korzeniową w miejscu sadzenia i podlej rośliny ponownie, aby dobrze się przyjęły.

Goździki preferują otwarte, nasłonecznione miejsca oraz przepuszczalną glebę

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/sept-prop po informacje na temat roślin do rozmnożenia w tym miesiącu

Usuwaj przekwitłe kwiaty dalii

Utrzymaj obfite kwitnienie dalii przez całe lato, usuwając przekwitłe kwiaty. Aby cieszyć się jak najdłuższym kwitnieniem, musisz to robić co kilka dni.

Odróżnienie przekwitłych kwiatów od nowych pąków może być trudne, dlatego przed usunięciem czegokolwiek dokładnie się im przyjrzyj. Kwiaty, które przekwitły, mają spiczasty czubek, podczas gdy dopiero pojawiające się pąki kwiatowe są płaskie.

Podczas usuwania przekwitłych kwiatów odetnij nie tylko kwiat, ale także i łodygę aż do węzła (styk łodygi z liściem).

Przekwitłe kwiaty dalii mają spiczasty kształt, a nowe pąki są płaskie

Podlewaj jesienne kompozycje w donicach

Wrzesień może być gorącym miesiącem, a dodatkowo przy wietrznej pogodzie rośliny tracą jeszcze więcej wilgoci, więc jesienią regularnie sprawdzaj rośliny w donicach i obficie je podlewaj, aby zapobiec wysychaniu podłoża.

Trzymaj konewkę nisko nad rośliną, aby podlać korzenie i podłoże, a nie liście. Podlewaj powoli, aby upewnić się, że podłoże nasiąka, a woda nie spływa po ściankach doniczki.

Trzymaj konewkę nisko, tak aby każda kropla wody trafiła do doniczki

DOBRA RADA

Przytnij pędy roślin w wiszących koszach, które się brudzą lub splatają. Letnie kompozycje w koszach mogą zdobić kolorem przez co najmniej kolejny miesiąc, o ile będziesz je regularnie nawozić i podlewać.

Przytnij lawendę

Utrzymaj swoją lawendę w dobrej kondycji, ścinając teraz przekwitłe kwiaty i tegoroczne liście. Daje to roślinie czas na rozwinięcie grubej, porządnej osłony z nowych przyrostów, które zdrewnieją na tyle, aby przetrwać zimę i w przyszłym roku wytworzyć jeszcze więcej kwiatów.

Pojedyncze rośliny można formować za pomocą sekatora, ale do większych obszarów lub żywopłotów używaj nożyc, przycinając tylko najnowsze przyrosty o dwie trzecie. Zbierz wszystkie ścinki spomiędzy roślin oraz te rozrzucone dookoła i wrzuć je na kompost.

Przycinanie lawendy zapobiega jej wybujaniu w wysokie, wiotkie pędy, ale nie przycinaj starych, brązowych, zdrewniałych pędów, ponieważ nie odrosną

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl cecdee7440

Podlewaj pory

Zadbaj o silny wzrost porów, zwracając szczególną uwagę na ich podlewanie w tym miesiącu. Jeśli gleba wyschnie, rośliny będą zestresowane, a ich wzrost spowolni.

Napełnij konewkę wodą i wlej ją w linii wzdłuż rzędu, kilka centymetrów od łodyg, aby korzenie wychodzące z rośliny otrzymały dużo wody. Czynność tę możesz powtórzyć po drugiej stronie rzędu. Uzupełnij również ściółkę – pomaga to zachować wilgoć w glebie na dłużej.

Pory mają bardzo płytkie korzenie, więc mogą łatwo wysychać. Ściółkowanie chroni glebę przed słońcem i pomaga zmniejszyć częstotliwość podlewania

Nie zapomnij

- **Zamów drzewa i krzewy owocowe z gołym korzeniem do sadzenia jesienią**
- **Podsyp warzywa kapustne ziemią i dociśnij glebę wokół nich, aby zapewnić roślinom stabilność podczas wiatrów**
- **Usuń małe, pojawiające się owoce dyni, aby skupić energię rośliny na większych owocach**
- **Wytnij stare pędy czarnej porzeczki, które owocowały w tym roku oraz podwiąż nowe**

Usuń owoce z oznakami brunatnej zgnilizny

Sprawdź, czy na śliwkach, wiśniach, brzoskwiniach, gruszkach i jabłkach nie pojawiają się oznaki brunatnej zgnilizny. Ta choroba grzybowa poraża drzewa poprzez rany zadane przez ptaki, ćmy i osy. Zerwij zainfekowane owoce, gdy je zobaczysz i albo umieść je w miejskim pojemniku na odpady zielone w celu kompostowania w wysokiej temperaturze, albo zakop je co najmniej 30 cm pod ziemią. Nie pozwól, aby owoce gniły na drzewie lub na ziemi pod drzewem – patogen tam przezimuje, a wiosną uwolni więcej zarodników.

Brunatna zgnilizna szybko rozprzestrzenia się między owocami, szczególnie w wilgotnych warunkach

KROK PO KROKU Przygotowanie sadzonek truskawek

Jeśli uprawa truskawek zaczyna się starzeć, możesz pozyskać nowe sadzonki za darmo. Truskawki rozmnażają się naturalnie, wytwarzając rozłogi wzdłuż powierzchni ziemi, które następnie ukorzeniają się i przekształcają w małe rośliny, jednocześnie pobierając niezbędne składniki odżywcze i wodę od rośliny macierzystej. Późnym latem wykonaj poniższe kroki, aby w przyszłym roku mieć nową partię silnych, młodych roślin.

1 **NAPEŁNIJ** kilka małych doniczek podłożem bez torfu lub dobrą ziemią ogrodową i zakop je w ziemi, blisko głównej rośliny.

2 **ZABEZPIECZ** łodygę rozłogu w miejscu, w którym widoczny jest silny wzrost, przytwierdzając ją do podłoża grubym drutem.

3 **PODLEJ** roślinę i nie pozwól podłożu wyschnąć w słońcu. Kiedy rozłogi wytworzą silne korzenie, nowe rośliny możesz odciąć od rośliny macierzystej.

TEKST: GREG LOADES; ROSIE YEAOMANS.
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl cecdee7440

20 MINUT WOLNEGO

Wysiej mieszankę orientalnych warzyw liściowych w doniczce na zewnątrz, aby późną jesienią cieszyć się ich smacznymi liśćmi. Napełnij doniczkę podłożem bez torfu, rozsyp nasiona na powierzchni i lekko przykryj przesianym podłożem. Następnie uważając, aby nie przesunąć drobnych nasion, podlej je ostrożnie, korzystając z sitka o drobnych oczkach. Nie pozwól, aby powierzchnia podłoża wyschła.

Różne odmiany dojrzewają w różnym czasie, od teraz do późnej jesieni

Przeprowadź test dojrzałości jabłek

Aby ocenić, czy jabłka są gotowe do zbioru, wybierz jedno z nich o kolorze odpowiednim dla danej odmiany, a następnie lekko przekręć je w dłoni. Jeśli to wystarczy, aby szypułka łatwo się oderwała, oznacza to, że jabłko jest dojrzałe. Możesz także poczekać, aż niektóre z nich spadną z drzewa. Oczywiście absolutnie decyzyjne w przypadku jabłek deserowych będzie nadgryzienie jednego owocu, aby sprawdzić, czy są wystarczająco słodkie.

Jeśli zbierzesz owoce zbyt wcześnie, nie będą one dostatecznie słodkie, więc jeśli nie są jeszcze gotowe, zaczekaj ze zbiorem.

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/september-crops aby zapoznać się z naszym przewodnikiem po zbiorach późnego lata

Rozpocznij zbiory dyni

Za pomocą ostrego sekatora odetnij owoce dyni od rośliny, pozostawiając jak najdłuższą szypułkę na owocu, aby zwiększyć jego szanse na dobre przechowywanie.

Dynie są dojrzałe, gdy tracą swój błyszczący połysk i zamiast tego przybierają matowy, zakurzony odcień. Ich skórka będzie twarda w dotyku, a łodyga na górze zgrubieje i zdrewnieje, przez co trudno będzie ją przeciąć.

Na każdej roślinie owoce będą na różnych etapach gotowości do zbioru w zależności od tego, kiedy się pojawiły; może być konieczne pozostawienie niektórych na późniejszy zbiór – dynie są znacznie smaczniejsze, gdy dojrzewają na roślinie.

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/squash-info aby uzyskać więcej informacji na temat uprawy dyni

Liście dyni obumierają wraz z końcem lata, wystawiając owoce na działanie promieni słonecznych, co pomaga im dojrzeć

Przytnij maliny owocujące latem

Nadszedł czas, aby usunąć owocujące w tym roku pędy letnich malin, pozostawiając kilka nowych pędów, które pojawiły się w tym sezonie i zaowocują za rok. Stare pędy będą miały bardziej brązowy kolor. Wytnij je u podstawy, wraz z wszelkimi rozłożystymi nowymi pędami. Pozostaw najsilniejsze z nowych pędów, które powinny być oddalone od siebie o co najmniej 10 cm oraz przywiąż je do podpór.

Usuwanie starych pędów zapewnia dostęp światła i powietrza do przyszłorocznych owocujących pędów

Regularnie monitoruj stopień dojrzałości swoich plonów, aby uprzedzić wiewiórki

Sprawdź, czy kukurydza cukrowa nadaje się do zbioru

Gdy frędzle na górze kolby zbrązowieją i kukurydza osiągnie odpowiedni rozmiar, sprawdź, czy nadaje się do zbioru.

Delikatnie obierz część zewnętrznych liści. Dojrzałe ziarna powinny być intensywnie żółte, a jeśli wciśniesz paznokieć w jedno z nich, aby przebić skórkę, powinien wypłynąć mleczny sok. Jeśli sok jest przezroczysty, przykryj kolbę ponownie i poczekaj jeszcze kilka dni. Kukurydze najlepiej smakują ugotowane bezpośrednio po zerwaniu.

eprasa.pl cecdee7440

Zbierz nasiona w suchy, bezwietrzny dzień po wyschnięciu porannej rosy

Zbierz nasiona maków na następny rok

Zbierz nasiona ozdobnego maku lekarskiego do wysiewu na kwiaty w następnym roku, zanim sam niekontrolowanie się rozsieje na twoich rabatach. Maki lekarskie najlepiej rosną w pełnym słońcu w przepuszczalnej ziemi, dlatego doskonale nadają się do żwirowego ogrodu lub do ubarwienia nasłonecznionej rabaty zielnej. W sprzedaży znajdziesz nasiona różnych odmian *Papaver somniferum*, jeśli chcesz uzyskać określony efekt kolorystyczny. Jeśli wolisz bardziej dziki lub wiejski styl, po prostu pozwól kwiatom swobodnie się zapylić, a otrzymasz kolory od bieli i fioletów po czerwienie i róże, a niektóre kwiaty będą nawet ciemnofioletowe. Pozyskanie własnych nasion pozwoli zaoszczędzić trochę pieniędzy, a koniec sezonu wegetacyjnego to idealny czas na ich zebranie i przechowanie. Jeśli wysiejesz nasiona tej jesieni, w przyszłym roku maki zakwitną nieco wcześniej. Dosiej trochę więcej nasion na wiosnę, aby uzyskać kolejne rośliny, które rozkwitną później.

KROK PO KROKU Zbierz i wysiej maki

1 **WYBIERZ** łodygi z makówkami, które całkowicie zaschły i zetnij je uważając, aby nasiona nie wypadły.

2 **WŁÓŻ** makówki do papierowej koperty i potrząśnij. Możesz również wytrząsnąć nasiona na papier, a następnie przesypać je do koperty. Przechowaj w suchym miejscu.

3 **WYSUSZ** puste makówki – są doskonałym dodatkiem do kwiatowych kompozycji. Związ łodygi w pęczki i zawieś je w suchym i przewiewnym miejscu, z dala od bezpośredniego słońca.

4 **WYSIEJ** nasiona bezpośrednio na rabacie tej jesieni lub następnej wiosny. Rozluźnij wierzchnią warstwę ziemi grabiami, a następnie rozrzuć nasiona lub wysiej je w krótkich rzędach.

eprasa.pl cecdee7440

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Krzątanie się po ogrodzie nie jest bezmyślnym zajęciem – ciągłe wykonywanie drobnych zadań pomaga utrzymać ogród w świetnej kondycji – przekonuje **Alan**

Czy ogrodnicy w ogóle potrafią się relaksować? Zadaję to pytanie, chcąc zadbać o własne emocje. Uwielbiam swój ogród i uwielbiam w nim przebywać, ale trudno mi po prostu usiąść i na niego patrzeć. Nieco pomaga, gdy mam w ręce kubek z kawą czy herbatą, a gdy latem jemy pod chmurką, umiem nawet wysiedzieć przez cały posiłek. Ale potem zauważam coś, co koniecznie trzeba zrobić i… no właśnie, wstaję i zaczynam się krzątać.

A jednak to właśnie jest najlepsze w ogrodnictwie – krzątanina. Różne pożyteczne czynności – niekoniecznie wymagające ogromnej siły mięśni czy wytrzymałości. Słownik powiada, że „krzątanina" to "chaotyczne, ale przyjemne działanie". Trudno z tym dyskutować. Słownik nie wspomniał jedynie, że „krzątając się", trzymamy sprawy pod kontrolą.

Sztuczka człowieka z cyrku, który kręci talerzami na patykach, udaje się jedynie wówczas, gdy artysta cały czas chodzi wzdłuż jednej linii, zapobiegając upadkowi talerzy. To samo dotyczy ogrodu – ciągła krzątanina zapobiega katastrofie i ogromnym nakładom pracy, które są niezbędne, gdy zaniedbuje się fragment ogrodu przez dłuższy czas.

> W ramach krzątaniny usuwam przekwitłe kwiaty. Uszczykuję je, wiedząc, że kiedy skończę, ogród znów będzie wyglądał, jakby ktoś go kochał, a nie, jakby był pogrążony w rozpadzie

To powiedziawszy, niektóre krzątaninowe działania lubię, a inne uważam, szczerze mówiąc, za niezbyt przyjemne. Wyrywanie chwastów jednorocznych, np. starca zwyczajnego czy gwiazdnicy pospolitej, jest dobre i satysfakcjonujące – łatwo wychodzą z ziemi i nadają się na kompost. Chwasty wieloletnie to już inna para kaloszy – mają mocne korzenie, które wyrywa się z trudem. Jeśli kawałek korzenia odłamie się, wiadomo, że niedługo zacznie żyć własnym życiem.

Rozwiązanie? Po starannym oczyszczeniu kawałka ziemi i wzbogaceniu gleby kompostem, sadzę rośliny na rabatach tak gęsto, że utworzony przez ich liście baldachim nie pozostawia miejsca dla intruzów. Jeśli lubisz pustą ziemię wokół roślin, musisz stać się niewolnikiem motyki i usuwać siewki chwastów, kiedy tylko się pojawią. Może można to zaliczyć do krzątaniny między rządkami warzyw, ale na rabatach zielnych i między różami to z całą pewnością harówka. Kto chce patrzeć na nagą ziemię, gdy można zawiesić oko na zielonych liściach i kolorowych kwiatach?

W ramach krzątaniny usuwam przekwitłe kwiaty. Uszczykuję je, wiedząc, że kiedy skończę, ogród znów będzie wyglądał, jakby ktoś go kochał, a nie, jakby był pogrążony w rozkładzie. Podobnie jest z cięciem formowanych drzewek owocowych – uszczykiwanie delikatnych zielonych pędów, gdy są jeszcze tak miękkie, że z łatwością poddają się kciukowi i palcowi wskazującemu bądź małemu sekatorowi, jest bardzo przyjemne.

Naturalnie są tacy, którzy uważają, że tego rodzaju prozaiczne zadania są bezmyślne. Ale to właśnie ich zaleta. Przez chwilę, gdy funkcjonuję na autopilocie, mój umysł może błąkać się wokół… czego? Wyboru potraw na lunch… wędzony łosoś… czy raczej pork pie i sałatka coleslaw? Butelka piwa czy filiżanka herbaty? Albo mogę podumać o akcji powieści, którą właśnie piszę. Gdy dostrzegam rysującą się na horyzoncie słabość akcji (na horyzoncie, bo gdy jest tuż tuż, problem trudniej jest rozwiązać), puszczam wodze wyobraźni, krzątając się po ogrodzie. Nie tyle o tym myślę, ile pozwalam, aby kwestia dojrzała.

Gdy siadam z powrotem do laptopa, problem – którego nie rozważałem świadomie – zwykle jest już rozwiązany. I to właśnie tam leży genialność krzątaniny: gdy umysł zajęty jest czymś neutralnym lub delikatnie kołysze się na falach, najróżniejsze rzeczy rozwiązują się w podświadomości. Możemy nie być świadomi tego, co się odbywa, ale z całą pewnością ma to miejsce i odrobina krzątaniny działa jak intelektualne orzeźwienie.

Bertie Wooster zaklinał się, że ryby są dobre dla mózgu, a Herkules Poirot miał własne metody na pobudzenie szarych komórek do działania, ale dajcie mi się pokrzątać godzinkę albo dwie w spokoju, a znów będę tryskał energią. Mój ogród wygląda dzięki temu lepiej, a ja, jakby za sprawą magii, jestem zdecydowanie bardziej zrelaksowany. No właśnie, sprawa się wyjaśniła. I nawet nie trzeba było siadać.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM. ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN ILLUSTRATION

eprasa.pl cecdee7440

w prenumeracie do

25%

taniej

Prenumerata

Prenumeratorzy dostają rabat na Gardeners' World i otrzymują czasopismo wprost do swojej skrzynki pocztowej! Zaprenumeruj magazyn z rabatem:

- 5% – na kwartał (3 wydania) w cenie 51,00 zł
- 10% – na rok (10 wydań) w cenie 161,10 zł
- 25% – na dwa lata (20 wydań) w cenie 268,50 zł

Prenumeratę zamówisz na **www.UlubionyKiosk.pl**

Przesyłka gratis

prenumerata@avt.pl | 22 257 84 22 (godz. 10:00-14:00)

AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa,

ING Bank Śląski 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

eprasa.pl cecdee7440

Gardeners' World EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelna
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Moroz-Darska,
Bożka Piotrowska,
Klaudia Kossowska,
Katarzyna Kaczan-Borowska,
Marta Karcz,
Grzegorz Falkowski,
Katarzyna Bellingham,
Małgorzata Kalemba-Drożdż

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 883 125 997

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS` WORLD
MANAGING DIRECTOR
Catriona Bolger

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

MANAGING DIRECTOR, CONSUMER PRODUCTS AND LICENSING
Stephen Davies

COMPLIANCE MANAGER
Cameron McEwan

DIRECTOR, MAGAZINES AND CONSUMER PRODUCTS
Mandy Thwaites

UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2023 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 9/2023

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

październikowe wydanie
w sprzedaży już pod koniec września

Najpiękniejsze amarylisy

Jesienne prace w Longmeadow

Polecane sklepy ogrodnicze

The Garden Bellingham – sklep internetowy
501 420 622 • kontakt@kasiabellinghamsklep.pl • www.kasiabellinghamsklep.pl

TopSzklarnie.pl – sklep internetowy
516 809 133 • szklarnie@agrocentrum.com.pl • www.topszklarnie.pl

Kielce

ACM Agrocentrum
25-330 Kielce, Sandomierska 207
41 342 55 83
sandomierska@agrocentrum.com.pl
www.agrocentrum.com.pl

ACM Agrocentrum Centrum Kwiatowe Holandia
25-502 Kielce, Paderewskiego 38
41 368 40 39
paderewski@agrocentrum.com.pl
www.agrocentrum.com.pl

Kozłów

ACM Agrocentrum Sklep Rolny
32-241 Kozłów, Kozłów 256
41 384 10 29
www.agrocentrum.com.pl

Miechów

ACM Agrocentrum
32-200 Miechów, Topolowa 3
41 383 15 34
www.agrocentrum.com.pl

Płońsk

Centrum Ogrodnicze Eljan
09-100 Płońsk, Skarżyn, Wyszogrodzka 14
603 984 504 • nuzynski.eljan@wp.pl
www.eljan.eu

Puławy

Centrum Ogrodnicze Ogród Marzeń Aldona Sójka
24-100 Puławy, Lubelska 100
697 084 823 • szkolkisojka@gmail.com
www.szkolkisojka.pl

Nowodworce

Davis & Kryjan-Gardens s.c. Centrum Ogrodnicze
16-010 Nowodworce, Kwiatowa 7
85 744 15 95 • ogrody@dkgardens.pl
www.dkgardens.pl

Tuczempy

Centrum Ogrodnicze Piotrów Alicja Piotrów
37-514 Tuczempy, Kwiatowa 7
16 623 19 84 • kwiaty.piotrow@wp.pl
www.ogrodnictwo-piotrow.pl

W tych sklepach zawsze znajdziesz magazyn „Gardeners' Word. Edycja Polska" oraz wydania specjalne. Serdecznie zapraszamy wszystkie sklepy ogrodnicze do współpracy B2B: **22 257 84 23 (godz. 10:00–14:00) • prenumerata@avt.pl**

e-prasa.pl/cecode7440

Sięgnij po archiwalne wydania
Gardeners' World Edycja Polska

Zamów na www.UlubionyKiosk.pl

Przesyłka GRATIS

eprasa.pl cecdee7440

SZKÓŁKI KUROWSCY

roślin y ozdobne

60 zielonych LAT

Nasze nowe odmiany i wiele, wiele więcej...

PRUNUS LAUROCERASUS 'SOFIA'PBR

Laurowiśnia wschodnia 'Sofia'PBR

CORNUS ALBA 'MIRACLE'PBR

Dereń biały 'Miracle'PBR

CORTADERIA SELLOANA 'TINY PAMPA'PBR

Kortaderia pampasowa 'Tiny Pampa'PBR

PHYSOCARPUS OPULIFOLIUS 'MAGIC BALL'PBR

Pęcherznica kalinolistna 'Magic Ball'PBR

HYDRANGEA PANICULATA 'PETITE CHERRY'PBR

Hortensja bukietowa 'Petite Cherry'PBR

SZKÓŁKI KUROWSCY, ul. Kurowska 105, 24-130 Końskowola, tel +48 81 881 62 13, info@kurowski.pl **www.kurowski.pl**

eprasa.pl cecdee7440